

План укључивања заинтересованих страна

Компонента стратешке гасне инфраструктуре

Развој гасног сектора у Србији, Вишефазни програмски приступ (енг. Serbia Gas Sector Development, Multi-Phase Programmatic Approach – SGSD MPA) — Фаза 1

ID број операције	P516640
Скраћеница	SGIIS
Агенција за имплементацију	Министарство рударства и енергетике, Република Србија
Укупна вредност пројекта	197 милиона америчких долара
ESF инструмент	Еколошки и друштвени оквир (енг. Environmental and Social Framework – ESF) — ESS10
Статус документа	Нацрт за ревизију — јул 2026.

Садржај

1 Увод/Опис пројекта.....	4
2 Циљ/Опис ПУЗС-а	7
3 Идентификација и анализа заинтересованих страна по компоненти пројекта	10
3.1 Методологија.....	10
3.2 Погођене стране	11
3.3 Друге заинтересоване стране	14
3.4 Социјално угрожени / рањиви појединци или групе.....	21
4 Програм укључивања заинтересованих страна.....	25
4.1 Преглед активности на укључивању заинтересованих страна спроведених током припреме пројекта	25
4.2 Преглед потреба заинтересованих страна на пројекту и метода, алата и техника за укључивање заинтересованих страна	30
4.3 Предложена стратегија за укључивање ставова рањивих група	49
5 Ресурси и одговорности за спровођење укључивања заинтересованих страна.....	53
5.1 Аранжмани за имплементацију и ресурси.....	53
6 Жалбени механизам	62
6.1 Канали за пријем приговора и аранжмани за управљање предметима	63
7 Праћење (мониторинг) и извештавање	73
7.1 Сажетак начина праћења и извештавања о спровођењу ПУЗС-а (укљ. индикаторе)	73
7.2 Извештавање интересним групама.....	78

Листа прилога

Прилог 1: Образац за консултације са заинтересованим странама	77
Прилог 2: Образац за подношење приговора	79

Листа табела

Табела 1: Преглед активности на укључивању заинтересованих страна спроведених током припреме Пројекта	28
Табела 2: Збирна табела ПУЗС-а – Фаза одређивања обима	32
Табела 3: Збирна табела ПУЗС-а – ESIA/ESMP фаза.....	34
Табела 4: Планирање и дорада руте	42
Табела 5: Управљање утицајима на земљиште и изворе егзистенције и подршка планирању расељавања	45
Табела 6: Аранжмани за спровођење укључивања заинтересованих страна	54
Табела 7: Детаљи буџета	57
Табела 8: Жалбени механизам	65
Табела 9. Праћење (мониторинг) и извештавање о спровођењу ПУЗС-а	75

Листа скраћеница

Скраћеница	Значење
CERC	Компонента за хитне интервенције у ванредним ситуацијама (<i>Contingent Emergency Response Component</i>)
ESCP	План обавеза у погледу заштите животне средине и социјалних питања (<i>Environmental and Social Commitment Plan</i>)
ESF	Еколошки и друштвени оквир (Светска банка) (<i>Environmental and Social Framework</i>)
ESIA	Процена утицаја на животну средину и социјална питања (<i>Environmental and Social Impact Assessment</i>)
ESMP	План управљања животном средином и социјалним питањима (<i>Environmental and Social Management Plan</i>)
ESS2	Еколошки и друштвени стандард 2 о раду и условима рада (<i>Environmental and Social Standard 2</i>)
ESS5	Еколошки и друштвени стандард 5 о стицању земљишта, ограничењима у погледу коришћења земљишта и недобровољном пресељењу (<i>Environmental and Social Standard 5</i>)
ESS10	Еколошки и друштвени стандард 10 о укључивању заинтересованих страна и објављивању информација (<i>Environmental and Social Standard 10</i>)
ЖМ	Жалбени механизам
ЈП	Јавно предузеће
МГСИ	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
МРЕ	Министарство рударства и енергетике
ВПП	Вишефазни програмски приступ
ЈИП	Јединица за имплементацију пројекта
РГЗ	Републички геодетски завод
ОПР	Оквир политике расељавања
SEA	Стратешка процена утицаја на животну средину (<i>Strategic Environmental Assessment</i>)
ПУЗС	План укључивања заинтересованих страна
SGSDP	Програм за развој гасног сектора Србије (<i>Serbia Gas Sector Development Program</i>)
SMS	Кратке текстуалне поруке

1 Увод/Опис пројекта

Гасни сектор Србије суочава се са комбинацијом изазова у погледу инфраструктуре, диверсификације снабдевања и институционалних капацитета. Земља је и даље у великој мери зависна од увозног гаса, док ограничења у постојећој унутрашњој транспортној мрежи спутавају ефикасно коришћење диверсификованих путева снабдевања и будућих интерконекција. Такође су потребне даље инвестиције у циљу јачања капацитета за складиштење гаса, отпорности транспортног система, управљања сектором, развоја регулативе и институционалних капацитета неопходних за припрему и реализацију великих инфраструктурних инвестиција у складу са националним приоритетима и међународним стандардима.

Предложени Програм за развој гасног сектора у Србији (P516639) (Програм) има за циљ унапређење сигурности, поузданости и отпорности снабдевања гасом у Србији, уз истовремену подршку енергетској транзицији земље и њеној стратешкој улози у регионалном транзиту гаса. Програм припрема Република Србија, преко Министарства рударства и енергетике (МРЕ), у оквиру Вишефазног програмског приступа (ВПП) подржаног од стране Светске банке.

Програм се састоји од три фазе.

Фаза 1 је Пројекат стратешке гасне инфраструктуре и јачања институционалних капацитета Србије (P516640) (Пројекат). Намењена је како решавању уских грла у унутрашњем транспортном систему Србије, тако и успостављању институционалних и техничких основа за шири Програм.

Очекује се да ће Фаза 2 наставити развој централног унутрашњег транспортног коридора изградњом деонице гасовода Појате – Велико Орашје дужине око 80 km и нове гасне компресорске станице, за коју се тренутно разматрају Трупале или Баточина, што подлеже даљим техничким и хидрауличким проценама. Такође се очекује да ће Фаза 2 наставити јачање институција, реформе сектора, подршку имплементацији пројекта и припрему наредних инвестиција покренутих у оквиру Фазе 1.

Фаза 3 представља географски засебан концепт развоја транспорта и складиштења на северу. Тренутна документација Програма предвиђа: (i) изградњу новог унутрашњег гасовода дужине око 150 km од области Мокрина до Београда-југ, намењеног за повезивање са будућим интерконектором Румунија–Србија; (ii) развој подземног складишта гаса Тилва; и (iii) изградњу приступног гасовода дужине око 30 km који повезује складиште са унутрашњим транспортним коридором. Тренутни материјали за припрему Програма такође указују на потенцијалне везе са главном постојећом и планираном гасном инфраструктуром у северној Србији, укључујући инфраструктурне чворове у областима Банатског Двора, Итебеја и Панчева. Тачна рута, однос између ових инфраструктурних чворова, локација појединачних објеката и погођене јединице локалне самоуправе тек треба да буду потврђени кроз студије изводљивости, избор руте, просторно планирање, техничко пројектовање и процену утицаја на животну средину и социјална питања.

Фаза 1 – Пројекат стратешке гасне инфраструктуре и јачања институционалних капацитета (P516640) обухвата три главне компоненте.

Компонента 1 ће финансирати изградњу деонице гасовода високог притиска Трупале–Појате дужине око 62 km, која чини прву поддеоницу ширег унутрашњег гасоводног транспортног коридора Трупале–Велико Орашје.

Компонента 2 ће подржати јачање институција и техничку помоћ, укључујући успостављање и рад посебне Јединице за имплементацију пројекта (ЈИП) унутар МРЕ-а; јачање институција и изградњу капацитета за Гас Инфраструктуру, Транспортгас Србију, Србијагас и АЕРС; спровођење реформи сектора ради унапређења оперативне ефикасности, финансијске одрживости и управљања; као и припрему техничких, инжењерских, набавних, еколошких и социјалних студија потребних за Фазу 1 и наредне фазе.

Компонента 3 ће успоставити Компоненту за хитне интервенције у ванредним ситуацијама (CERC).

Треба направити разлику између географског обухвата званично покренутог процеса националног просторног планирања и инвестиција у инфраструктуру које су тренутно укључене у МРА Програм. Простори план подручја посебне намене двосмерног магистралног гасовода Ниш – Батајница – Хоргош – граница са Мађарском са елементима детаљне регулације покрива знатно шири национални коридор. На основу тренутног обухвата Програма, деонице Трупале–Појате и Појате–Велико Орашје овог ширег коридора укључене су као инфраструктурне инвестиције у оквиру Фаза 1 и 2. Наставак просторно-планског коридора изван Великог Орашја према Батајници, Хоргошу и мађарској граници тренутно није идентификован као инвестиција коју финансира МРА и стога не чини део инвестиционог обухвата Програма, иако може остати релевантан као шири плански, институционални или кумулативни контекст. Фаза 3 прати засебан концепт развоја транспорта и складиштења на северу.

Према појашњењу које је доставило МРЕ, Радна група поменута у доступним материјалима за припрему Пројекта била је предвиђена као привремени координациони механизам за подршку припреми и финализацији Опсега посла за релевантне техничке, еколошке и социјалне студије. Она није била намењена да служи као стално тело за преглед или надзор процеса просторног планирања, нити за усаглашавање коначне руте гасовода.

Географски контекст и контекст заинтересованих страна значајно се разликују кроз три фазе.

Деоница Фазе 1 Трупале–Појате налази се у јужној и централној Србији и очекује се да ће пролазити кроз територију Града Ниша и општина Алексинац, Ражањ и Ћићевац. Коридор је претежно рурални и пољопривредни, са раштрканим насељима, обрадивим земљиштем, укрштањима са рекама и инфраструктуром, као и областима где можда већ постоје претходна гасна инфраструктура и повезани аранжмани за експропријацију земљишта, установљење службености или привремено заузеће. Очекује се да ће рута углавном пратити постојећи коридор гасовода, уз могућа одступања ради решавања техничких ограничења и еколошки или друштвено осетљивих питања.

У оквиру Фазе 2, коридор ће се наставити ка северу од Појата према Великом Орашју. На основу тренутног Програма и просторно-планског оквира, очекује се да ће шире подручје обухватити делове територија Ћићевца, Варварина, Параћина, Ћуприје, Јагодине, Свилајнца и Велике Плане, што подлеже потврди коначне трасе и тачне зоне утицаја Фазе 2. Делови подручја Фазе 2 могу представљати сложеније окружење у погледу заинтересованих страна због веће густине насељености, интензивније комерцијалне и индустријске активности, главних укрштања са

саобраћајном и инфраструктурном мрежом, као и интензивније коришћеног пољопривредног земљишта.

С обзиром на тренутни степен припреме Програма, зона утицаја Фазе 3 тек треба да се дефинише, али се може протезати кроз знатно другачије географске и социо-економске средине. У ширем контексту Београда-југ, у зависности од коначне трасе, будући избор руте може наићи на густу урбану и периурбану изграђеност, главну саобраћајну и комуналну инфраструктуру, као и концентрацију стамбених, комерцијалних и индустријских активности. Унутар потенцијалног коридора кроз Војводину и област Баната, укључивање заинтересованих страна може бити посебно значајно у вези са екстензивним коришћењем пољопривредног земљишта, пољопривредним делатностима као извором прихода, привременим заузећем, губитком приноса, системима за одводњавање и наводњавање, приступом парцелама и ограничењима у вези са заштитним зонама гасовода. Локација главне постојеће и планиране гасне инфраструктуре такође може утицати на избор руте и коначну зону утицаја.

Програм и Пројекат Фазе 1 се припремају у складу са Еколошким и друштвеним оквиром (ESF) Светске банке. Овај План укључивања заинтересованих страна (ПУЗС) пружа свеобухватни оквир за учешће заинтересованих страна у целом Програму, са детаљнијим тренутним фокусом на Фазу 1. ПУЗС је отворен документ и ажурираће се по потреби како би одразио развој припреме и имплементације Програма и његових наредних фаза. Ова верзија ПУЗС-а одражава активности укључивања заинтересованих страна спроведене током процеса одређивања обима Фазе 1 и пружа оквир за учешће током предстојеће главне фазе Процене утицаја на животну средину и социјална питања (ESIA) и повезаних активности на припреми Пројекта.

2 Циљ/Опис ПУЗС-а

Општи циљ овог ПУЗС-а је успостављање систематског, инклузивног и транспарентног оквира за укључивање заинтересованих страна у оквиру Програма за развој гасног сектора Србије (Програм) и, детаљније у тренутној фази, за Пројекат стратешке гасне инфраструктуре и јачања институционалних капацитета Фазе 1 (Пројекат). ПУЗС дефинише принципе, институционалне аранжмане и методе за благовремено објављивање информација, сврсисходне консултације, сталну комуникацију са заинтересованим странама, укључивање рањивих и социјално угрожених појединаца и група, управљање жалбама, праћење и извештавање током релевантних фаза припреме и имплементације Програма.

ПУЗС у кратким цртама приказује како ће Министарство рударства и енергетике (МРЕ), укључујући и преко Јединице за имплементацију пројекта (ЈИП) која ће бити успостављена у оквиру Фазе 1, комуницирати са погођеним странама, другим заинтересованим странама и појединцима и групама у неповољнијем положају или рањивим групама. Он такође пружа оквир кроз који заинтересоване стране могу да постављају питања и изражавају забринутост, дају повратне информације, подносе приговоре или жалбе и примају одговоре у вези са Пројектом и, по потреби, наредним активностима Програма. Посебан нагласак је стављен на идентификацију и уклањање баријера које могу спречити заинтересоване стране у неповољнијем положају или рањиве групе да приступе информацијама, учествују у консултацијама или ефикасно користе канале за жалбе.

ПУЗС је припремљен на нивоу Програма јер је Програм за развој гасног сектора Србије структуриран као Вишефазни програмски приступ који обухвата три међусобно повезане фазе са различитим нивоима техничке, еколошке и социјалне припремљености. Иако ће појединачне инвестиције имати засебне географске просторе, групе заинтересованих страна, еколошке и социјалне ризике и аранжмане за имплементацију, фазе деле заједничке циљеве на нивоу сектора и важне институционалне, регулаторне, просторно-планске, еколошке и социјалне везе, као и потребу за конзистентним принципима укључивања заинтересованих страна.

Ово је посебно значајно за Фазу 1 и Фазу 2, које су повезане са званично покренутим процесом просторног планирања за Двосмерни магистрални гасовод Ниш – Батајница – Хоргош – граница са Мађарском. Надлежни органи, институције, тела која врше јавна овлашћења и други ентитети који учествују или дају допринос процесу просторног планирања чиниће важан део структуре заинтересованих страна Програма и мораће да буду адекватно приказани у аранжманима за идентификацију заинтересованих страна, размену информација и укључивање. Сходно томе, ПУЗС на нивоу Програма пружа заједнички оквир за идентификацију заинтересованих страна, објављивање информација, консултације, инклузију, управљање жалбама и праћење у целом Програму, истовремено омогућавајући да се ови аранжмани постепено унапређују кроз појединачне фазе и инвестиције.

Специфичност Пројекта Фазе 1 је у томе што се процес ESIA спроводи паралелно са званично покренутим националним поступком просторног планирања за Просторни план подручја посебне намене двосмерног магистралног гасовода Ниш – Батајница – Хоргош – граница са Мађарском са елементима детаљне регулације. Просторни план и повезани поступак планирања стога представљају важне референтне тачке за ПУЗС, ESIA и Оквир политике расељавања

(ОПР)¹. Поступак Стратешке процене утицаја на животну средину (SEA) за Просторни план такође је покренут посебном одлуком о изради SEA².

Координација између процеса ESIA, ПУЗС-а и националног поступка просторног планирања је стога посебно важна. Очекује се да ће процес просторног планирања имати централну улогу у дефинисању руте гасовода, инфраструктурног коридора, заштитних зона, надземних објеката, приступних путева, површина јавне намене, укрштања са инфраструктуром и потенцијалних захтева за експропријацију земљишта или ограничења његовог коришћења. Ове одлуке могу директно утицати на идентификацију и процену еколошких и социјалних ризика, израду мера ублажавања утицаја и обухват будућег планирања експропријације и расељавања.

Сходно томе, оквир за идентификацију заинтересованих страна у оквиру овог ПУЗС-а обухватиће релевантне јавне органе, институције, тела која врше јавна овлашћења и друге ентитете укључене у израду Просторног плана и повезане поступке планирања. Ово укључује институције које издају локацијске и техничке услове, услове заштите животне средине и културног наслеђа, водне услове, инфраструктурне услове, безбедносне захтеве, катастарске и геодетске податке и друге специфичне секторске услове. Њихови доприноси могу директно утицати на дизајн Пројекта, избор руте, мере ублажавања утицаја, заштитне зоне, приступне аранжмане, планирање експропријације земљишта, као и на идентификацију и управљање еколошким и социјалним ризицима.

Законом прописани поступак просторног планирања, укључујући рани јавни увид, јавни увид у нацрт плана и разматрање примедба достављених током јавних консултација, пружа важну полазну тачку за укључивање заинтересованих страна. Међутим, ови законски процеси нису замена за учешће заинтересованих страна у складу са стандардом ESS10. ПУЗС ће се стога ослањати на национални поступак просторног планирања и координирати са њим, уз истовремено обезбеђивање континуираног, циљаног и приступачног учешћа директно погођених лица, локалних заједница, социјално угрожених или рањивих појединаца и група, као и других релевантних заинтересованих страна током припреме и имплементације Пројекта.

Истовремено, степен детаљности се нужно разликује кроз три фазе. Активности Фазе 1, посебно деоница гасовода Трупале–Појате и повезане активности на јачању институција, техничкој помоћи и процени утицаја на животну средину и социјална питања, тренутно су у напреднијој фази припреме. Ова верзија ПУЗС-а стога одражава учешће заинтересованих страна спроведено током одређивања обима Фазе 1 и фокусира се на предстојећу главну ESIA фазу, планирање и дораду руте, као и будуће планирање експропријације земљишта и расељавања. За фазе 2 и 3, ПУЗС успоставља свеобухватне принципе укључивања, институционалне аранжмане и прелиминарне категорије заинтересованих страна које ће се даље развијати како буду напредовале студије изводљивости, избор руте, просторно планирање, техничко пројектовање и процене утицаја на животну средину и социјална питања.

ПУЗС на нивоу Програма пружиће оквир за будуће конкретне аранжмане за укључивање заинтересованих страна за појединачне фазе и локације, и, где је потребно, Планове укључивања

¹ Одлука о изради Просторног плана подручја посебне намене двосмерног магистралног гасовода Ниш – Батајница – Хоргош – граница Мађарске са елементима детаљне регулације, Службени гласник РС бр. 4/2024

² Одлука о изради Стратешке процене утицаја на животну средину Просторног плана подручја посебне намене двосмерног магистралног гасовода Ниш–Батајница–Хоргош–граница Мађарске, са елементима детаљне регулације, Службени гласник РС, бр. 69/2023.

заинтересованих страна за појединачне инвестиције и локације. Ови инструменти ће идентификовати тачне погођене заједнице, власнике и кориснике земљишта, институције, предузећа, операторе инфраструктуре, рањиве групе и друге заинтересоване стране релевантне за сваку инвестицију и дефинисаће локално прилагођене канале информисања, методе консултација, аранжмане за жалбе и мере праћења. ПУЗС на нивоу Програма ће се стога ажурирати како додатне информације буду постајале доступне и како Програм буде напредовао кроз фазе припреме, процене, имплементације и наредне фазе.

Очекује се да ће ЈИП, која ће бити успостављена и оперативна унутар МРЕ-а у оквиру Фазе 1, играти централну улогу у имплементацији и ажурирању ПУЗС-а након што почне са радом. Очекује се да ће њене одговорности укључивати координацију активности укључивања заинтересованих страна, надзор будућих специфичних аранжмана за појединачне фазе и локације, координацију жалбеног механизма Пројекта, обједињавање евиденција о консултацијама и повратним информацијама заинтересованих страна, праћење учинка укључивања заинтересованих страна и извештавање о релевантним еколошким и социјалним обавезама. Као што је даље описано у Одељку 5, ове функције ће се постепено развијати како ЈИП буде постајала оперативна и даље ће захтевати подршку ESIA консултаната и других стручњака за еколошка, социјална и техничка питања где је то потребно. ПУЗС стога треба схватити не само као инструмент за усклађивање са Еколошким и друштвеним стандардом 10 о укључивању заинтересованих страна и објављивању информација (ESS10), већ и као практичан алат за имплементацију и изградњу институционалних капацитета МРЕ-а и ЈИП-а.

За потребе Програма, укључивање заинтересованих страна биће вођено принципима благовременог и приступачног објављивања информација, сврсисходних консултација, инклузивности, сразмерности са еколошким и социјалним ризицима и утицајима, културолошке адекватности, недискриминације и реаговања на повратне информације заинтересованих страна. Активности учешћа ће настојати да отпочну довољно рано како би утицале на припрему пројекта и доношење одлука, и наставиће се током релевантних фаза припреме и имплементације Пројекта и Програма. Пажња ће се посветити заинтересованим странама које се могу суочити са баријерама за учешће због географске изолованости, ограниченог приступа информацијама, социјално угроженог положаја, инвалидитета, старости, ограничења повезаних са родом или других околности које могу повећати ризик од искључивања.

ПУЗС је отворен документ и ажурираће се по потреби како би одразио промене у пројектовању Пројекта, фазама Програма, групама заинтересованих страна, еколошким и социјалним ризицима и утицајима, поукама из консултација, примљеним жалбама, као и налазе одређивања обима, ESIA фазе и других релевантних еколошких и социјалних студија. Ажурирања ће такође узети у обзир повратне информације заинтересованих страна и развој односа између активности Програма, поступака просторног планирања и других националних процеса консултација и јавног информисања. Након ажурирања, ПУЗС ће бити поново објављен путем релевантних комуникационих канала Пројекта, укључујући интернет страницу МРЕ/ЈИП и друге локално прилагођене канале, како би заинтересоване стране и шира јавност имали приступ најновијој верзији и остали информисани о значајним променама.

3 Идентификација и анализа заинтересованих страна по компоненти пројекта

Идентификација заинтересованих страна је спроведена, и наставиће да се спроводи, са циљем да се утврди који појединци, заједнице, организације и институције могу бити директно или индиректно погођени активностима Програма, или могу имати интерес, одговорност, знање од значаја за, или утицај на припрему и имплементацију Програма. С обзиром на различите нивое припремљености три фазе Програма, идентификација заинтересованих страна је нужно итеративан процес и постепено ће се унапређивати како буду напредовале студије изводљивости, избор руте, просторно планирање, техничко пројектовање, процена утицаја на животну средину и социјална питања и планирање експропријације земљишта.

У тренутној фази, посебна пажња је посвећена заинтересованим странама релевантним за Пројекат Фазе 1 и учешћу које је потребно да би се надовезало на обављени рад на одређивању обима и подржала главна фаза ESIA, планирање и дорада руте, као и будуће планирање експропријације земљишта и расељавања. На нивоу Програма, прелиминарне категорије заинтересованих страна су такође идентификоване за фазе 2 и 3, узимајући у обзир да тачан географски обухват и погођене стране ових инвестиција и даље подлежу даљим студијама и изради пројектне документације.

3.1 Методологија

За потребе Програма, заинтересоване стране су идентификоване применом вишенивог и итеративног приступа који комбинује: (i) преглед доступних докумената за припрему Програма и Пројекта; (ii) преглед тренутних и предложених инфраструктурних концепата за три фазе Програма; (iii) анализу званично покренутог процеса просторног планирања и повезаних институционалних надлежности; (iv) прелиминарни преглед доступних информација о рути, катастарским општинама и локалним административним територијама; (v) преглед карактеристика животне средине, социјалних аспеката, коришћења земљишта и извора прихода у потенцијално погођеним подручјима; (vi) теренске посете и прелиминарне консултације са релевантним локалним властима и другим заинтересованим странама; и (vii) разматрање постојеће гасне инфраструктуре, претходних искустава у вези са експропријацијом земљишта, службеношћу, привременим заузећем и изградњом, тамо где ова искуства могу послужити за идентификацију ризика, забринутости заинтересованих страна и потреба за учешћем.

Идентификација заинтересованих страна спроводи се на три међусобно повезана нивоа:

- **Ниво Програма**, који обухвата институције, актере у сектору и друге заинтересоване стране релевантне за цео Вишефазни програмски приступ, укључујући оне који су укључени у енергетску политику, управљање гасним сектором, просторно планирање, процену утицаја на животну средину, управљање земљиштем, координацију инфраструктуре и спровођење еколошких и социјалних захтева;
- **Ниво појединачних фаза и инвестиција**, који одражава засебне географске просторе, техничке карактеристике, еколошке и социјалне ризике, као и институционалне везе за фазе 1, 2 и 3; и
- **Локални ниво и ниво специфичан за локацију**, са фокусом на заједнице, власнике и кориснике земљишта, предузећа, операторе инфраструктуре и друга лица или ентитете који могу бити директно погођени рутама, зонама извођења радова, надземним

објектима, приступним аранжманима, заштитним зонама, привременим заузећем или другим утицајима повезаним са Пројектом.

Ове заинтересоване стране укључују погођене стране, како је описано у Одељку 3.2, друге заинтересоване стране, како је описано у Одељку 3.3, и социјално угрожене или рањиве појединце и групе, како је описано у Одељку 3.4.

3.2 Погођене стране

Погођене стране укључују појединце, домаћинства, заједнице, предузећа и друга лица или ентитете који могу претрпети директне еколошке или социјалне утицаје услед активности Програма. У тренутној фази идентификоване су следеће прелиминарне категорије.

Погођене стране се тренутно могу најпрецизније дефинисати за Компоненту 1 Пројекта Фазе 1. За касније фазе и инвестиције, ове категорије ће се постепено разрађивати након што руте, локације и зоне утицаја буду јасније дефинисане.

Компонента 1 – Гасовод високог притиска Трупале–Појате

Потенцијално погођене стране укључују:

- **власнике земљишта и других непокретности унутар предложеног коридора гасовода или у његовој близини**, укључујући лица чије земљиште може бити предмет трајне експропријације, установљења службености или других права или ограничења коришћења земљишта, заштитних зона, привременог заузећа, приступних путева или других ограничења повезаних са изградњом и радом Пројекта;
- **фактичке кориснике земљишта чије се коришћење разликује од оног у званичној власничкој евиденцији**, укључујући закупце, супоседнике, неформалне кориснике, лица која обрађују земљиште чланова породице или других лица, као и кориснике државног, општинског или другог јавног земљишта;
- **власнике и кориснике пољопривредног земљишта**, укључујући пољопривреднике, власнике воћњака, сточаре и друге произвођаче на чије пољопривредне изворе егзистенције могу утицати привремени губитак приступа, губитак приноса, поремећај циклуса култивације, сабијање земљишта, оштећење система за одводњавање или наводњавање, ограничења у погледу садње или будућег коришћења земљишта, или кашњења у рекултивацији земљишта након завршетка радова;
- **лица и домаћинства чија егзистенција делумично или у потпуности зависи од погођеног земљишта или природних ресурса**, укључујући она чији извори прихода могу бити угрожени иако немају формално регистрована права власништва;
- **власнике, станаре и кориснике стамбених, комерцијалних, пољопривредних и помоћних објеката који се налазе унутар зоне утицаја или у њеној близини**, посебно тамо где могу бити изражени утицаји дораде руте, приступа локацији, безбедносних удаљености, вибрација, буке, прашине, саобраћаја или других привремених фактора;
- **заједнице и становнике у насељима и катастарским општинама кроз које пролази или се у њиховој близини налази предложени коридор**, укључујући заједнице на територији Града Ниша и општина Алексинац, Ражањ и Ћићевац, при чему ће тачан списак погођених насеља и катастарских општина бити потврђен и ажуриран током даље дораде руте;

- **лица која користе локалне путеве, атарске путеве и друге приступне правце који могу бити привремено блокирани или изложени појачаном грађевинском саобраћају, укључујући становнике, пољопривреднике, предузећа и пружаоце услуга;**
- **предузећа и привредне субјекте који се налазе унутар или у близини грађевинског коридора, или који зависе од погођених приступних путева, где активности могу бити поремећене привременим заузећем, грађевинским саобраћајем, ограничењима приступа или другим утицајима повезаним са Пројектом;**
- **кориснике водних ресурса, инфраструктуре за одводњавање и наводњавање и других заједничких ресурса од локалног значаја, где укрштања или грађевинске активности могу привремено утицати на приступ, функционисање или коришћење;**
- **лица или ентитете погођене изградњом радничких кампова, складишних простора, привремених приступних путева, монтажних платоа, простора за одлагање ископаног материјала или других помоћних објеката, након што њихове локације буду идентификоване;**
- **власнике и кориснике земљишта погођеног надземним објектима и повезаним приступним аранжманима, након што се потврде тачна локација и географски обухват тих објеката;**
- **лица која су раније била погођена експропријацијом земљишта, установљењем службености или другим правима/ограничењима коришћења земљишта, или привременим заузећем за постојећу гасну инфраструктуру у истом или оближњем коридору, где претходни аранжмани, нерешена питања или ранија искуства могу утицати на тренутне утицаје Пројекта, очекивања, перцепције или спремност за учешће;**
- **власнике и кориснике шума и шумског земљишта, укључујући јавне или приватне власнике шума, организације за газдовање шумама, произвођаче дрвне грађе и лица која сакупљају шумске плодове, где може доћи до крчења шума, ограничења приступа, привременог заузећа или других утицаја повезаних са Пројектом;**
- **власнике, операторе и кориснике лиценцираних локација за експлоатацију минералних сировина, истражних подручја, каменолома, позајмишта материјала или других подручја за коришћење ресурса, где се коридор гасовода или пратећи објекти преклапају, граниче или могу наметнути ограничења на постојеће или планиране операције, што подлеже потврди кроз дораду руте и ESIA студије и**
- **локалне заједнице и локално становништво потенцијално погођено привременим приливом радне снаге, појачаним саобраћајем, ризицима по здравље и безбедност заједнице или притиском на локалне јавне услуге, у мери у којој су такви ризици идентификовани кроз процес ESIA.**

Тачан састав погођених страна биће дорађен како се буду процењивале варијанте рута и како коначна траса буде јасније дефинисана. Посебна пажња биће посвећена идентификацији како законски признатих носилаца права, тако и лица која користе или зависе од погођеног земљишта без формално регистрованих права, у складу са важећим еколошким и социјалним захтевима Пројекта, укључујући стандард ESS5, RPF и накнадно планирање експропријације земљишта и расељавања.

Компонента 2 – Јачање институција и техничка помоћ

Не очекује се да ће Компонента 2 генерисати исту врсту директног физичког обухвата као изградња гасовода. Ипак, у зависности од конкретних активности које се спроводе, потенцијално погођене стране могу укључивати:

- **појединце, заједнице и кориснике земљишта који могу бити погођени студијама, истраживањима, анкетама, проценама руте, геотехничким радовима или другим припремним активностима подржаним у оквиру Компоненте 2;**
- **власнике и кориснике земљишта који могу бити контактирани или чијем земљишту ће можда бити потребно приступити ради спровођења анкета, теренских истраживања или техничких студија, укључујући и ситуације када су такве активности привремене и не захтевају трајну експропријацију;**
- **заједнице и заинтересоване стране погођене будућим инвестицијама чија се припрема подржава у оквиру Фазе 1, посебно тамо где студије изводљивости, избор руте, процеси ESIA или планирање расељавања за фазе 2 и 3 укључују консултације, анкете или ране пројектне одлуке са потенцијалним импликацијама на коришћење земљишта или изворе егзистенције.**

Пошто Компонента 2 обухвата израду студија за наредне фазе Програма, идентификација погођених страна у оквиру ове компоненте биће блиско повезана са постепеним мапирањем заинтересованих страна које се спроводи за фазе 2 и 3.

Компонента 3 – Компонента за хитне интервенције у ванредним ситуацијама (CERC)

CERC ће бити активиран само као одговор на формално признату ванредну ситуацију. Природа, локација и обим активности, а самим тим и погођене стране, не могу се унапред идентификовати. У случају активирања, идентификација заинтересованих страна биће спроведена брзо и сразмерно контексту ванредне ситуације, и обухватиће лица и заједнице директно погођене како ванредном ситуацијом, тако и активностима одговора које се финансирају у оквиру CERC-а. Релевантни аранжмани за укључивање заинтересованих страна примењиваће се у складу са еколошким и социјалним процедурама CERC-а и захтевима ESF-а.

ПРЕЛИМИНАРНЕ КАТЕГОРИЈЕ ПОГОЂЕНИХ СТРАНА ЗА ФАЗЕ 2 И 3

За Фазу 2, очекује се да ће погођене стране обухватити категорије широко сличне онима које су идентификоване за гасовод Фазе 1, укључујући власнике земљишта, фактичке кориснике земљишта, пољопривредне произвођаче, предузећа, заједнице у близини коридора, лица погођена приступним аранжманима и привременим заузећем, као и кориснике инфраструктуре или заједничких ресурса које гасовод укршта. Окружење у погледу заинтересованих страна може бити сложеније на појединим локацијама због гушће насељености, интензивне пољопривредне производње, комерцијалног и индустријског развоја, као и укрштања са главном саобраћајном и комуналном инфраструктуром.

За Фазу 3, прелиминарне категорије погођених страна могу укључивати власнике и кориснике пољопривредног земљишта, руралне и периурбане заједнице, предузећа, власнике и кориснике земљишта потребног за инфраструктуру гасовода и складишта, лица погођена ограничењима приступа и заштитних зона, као и заједнице у близини надземних објеката или складишне инфраструктуре. У зависности од коначне руте и конфигурације инфраструктуре, контекст заинтересованих страна може се кретати од великих пољопривредних подручја у Војводини и Банату до гушће изграђених урбаних и периурбаних подручја у ширем контексту Београда-југ. Ове категорије ће бити ревидиране након што технички концепт и зона утицаја буду даље дефинисани.

3.3 Друге заинтересоване стране

Прелиминарно мапирање заинтересованих страна одражава карактер овог ПУЗС-а на нивоу Програма, као и различите степене припремљености предложених инвестиција. Стога су заинтересоване стране идентификоване на: (i) нивоу Програма, што обухвата институције и друге актере са надлежностима или интересима релевантним за цео Програм за развој гасног сектора у Србији; (ii) нивоу појединачних фаза и инвестиција, што одражава специфичне техничке и институционалне контексте фаза 1, 2 и 3; и (iii) локалном нивоу и нивоу специфичном за локацију, са детаљнијом идентификацијом за Фазу 1 (Трупале–Појате), где су информације о рути и институционалне надлежности тренутно највише развијене.

Мапирање такође одражава чињеницу да се очекује да ће просторно планирање за шири коридор гасовода Ниш–Батајница–Хоргош тећи паралелно са техничком припремом релевантних инвестиција Програма, посебно фаза 1 и 2. Општине и градови који учествују или дају допринос овом процесу просторног планирања стога се сматрају заинтересованим странама од ране фазе, чак и тамо где коначна траса појединачних инвестиција Програма још увек није потврђена. У зависности од својих законских надлежности, њихове управе, урбанистичка тела и техничке службе могу учествовати у изради просторно-планске документације, достављати катастарске, имовинске, инфраструктурне и урбанистичке податке, издавати услове и мишљења, учествовати у поступцима раног јавног увида и јавног увида, координирати укрштања са постојећом и планираном инфраструктуром, те касније подржати процесе везане за прибављање земљишта и експропријацију.

Сходно томе, идентификација заинтересованих страна није ограничена на коридор Фазе 1 који је тренутно у напреднијој фази, већ ће се постепено разрађивати како буду напредовали просторно планирање, развој руте, техничко пројектовање, процена утицаја на животну средину и социјална питања, као и аранжмани за имплементацију.

Главне групе заинтересованих страна идентификоване у овој фази обухватају следеће.

Институције и тела за имплементацију на нивоу Пројекта

Кључна институција је Министарство рударства и енергетике (МРЕ), као надлежно министарство и уговорна страна на Пројекту. Унутар МРЕ-а, посебан значај има Јединица за имплементацију пројекта (ЈИП), предвиђена пројектном документацијом. Након што постане оперативна, очекује се да ће ЈИП постепено преузети централну улогу у координацији Пројекта и надзору над имплементацијом важећих еколошких и социјалних захтева, укључујући обавезе из овог ПУЗС-а. Очекује се да ће њене функције укључивати координацију са релевантним министарствима, јавним органима, локалним самоуправама, ентитетима Пројекта и другим актерима у имплементацији; координацију и надзор над активностима укључивања заинтересованих страна; обједињавање информација и извештавање на нивоу Пројекта; као и координацију и надзор над управљањем жалбама и другим аранжманима за еколошку и социјалну имплементацију. Током припреме Пројекта и главне ESIA фазе, ове функције ће наставити да захтевају значајну подршку од стране ESIA консултанта и других релевантних стручњака, као што је даље описано у Одељку 5.

Остале кључне заинтересоване стране на нивоу Пројекта укључују ЈП Србијас, Транспортгас Србија, Гас Инфраструктуру и друге јавне или привредне субјекте који могу имати надлежности у вези са планирањем, развојем, власништвом, изградњом, радом или одржавањем појединачних

деоница гасовода или пратећих објеката. Њихове тачне улоге могу се разликовати по фазама и биће даље потврђене како аранжмани за институције и имплементацију буду финализовани. Ентитет формално одређен као корисник експропријације за сваку релевантну инвестицију имаће посебно важну улогу у будућим процесима прибављања земљишта и расељавања, као што је даље описано у наставку.

Посебна пажња биће потребна након што корисник експропријације буде формално потврђен за сваку релевантну деоницу и пратећи објекат. Тамо где један од ентитета повезаних са Србијасом или други ентитет Пројекта делује као корисник експропријације, његове релевантне правне, имовинске службе и службе за прибављање земљишта чиниће кључне заинтересоване стране. У зависности од коначне расподеле одговорности према националном закону и аранжманима за имплементацију Пројекта, ове службе могу учествовати у изради и подношењу предлога за експропријацију, координацији са надлежним општинским или градским управама, прегледу власничких и катастарских информација, ангажовању стручњака за процену вредности где је то применљиво, комуникацији у вези са процесима исплате накнаде, покушајима постизања споразума о накнади и накнадним поступцима у случајевима када се накнада не може усагласити у управном поступку.

Национални органи и јавне институције

Очекује се да релевантне заинтересоване стране на националном нивоу укључе министарства, органе и јавна тела чије законске надлежности могу бити активирани просторним планирањем, издавањем дозвола, прибављањем земљишта, проценом утицаја на животну средину и социјална питања, изградњом или радом Програма. Могу укључивати, по потреби:

- **Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (МГСИ)**, укључујући његов **Сектор за просторно планирање и урбанизам**, и **Агенцију за просторно и урбанистичко планирање Републике Србије**, у вези са изградом и координацијом просторно-планске документације, укључујући Просторни план подручја посебне намене, и у вези са повезаним поступцима учешћа јавности;
- **Министарство финансија**, укључујући у вези са законским оквиром и специфичним надлежностима релевантним за експропријацију и припремне активности;
- **Министарство заштите животне средине и друге надлежне органе за животну средину**, укључујући у вези са проценом утицаја на животну средину, заштитом природе, издавањем дозвола и другим еколошким захтевима релевантним за планирање руте и припрему Пројекта;
- **Републички геодетски завод (РГЗ)** и надлежне службе за катастар непокретности и катастар водова, одговорне за катастарску евиденцију, власништво и друга регистрована права, регистроване службености и терете, идентификацију парцела, податке о инфраструктурним водовима и регистрацију промена које утичу на непокретности;
- **релевантне регулаторне институције и јавне органе у сектору енергетике**, укључујући институције одговорне за регулацију гасног сектора, управљање тржиштем и развој сектора;
- **надлежне органе за управљање водама**, укључујући институције одговорне за водне услове, укрштања са рекама, заштиту од поплава, одводњавање и друге захтеве везане за воде;
- **институције одговорне за очување природе и заштиту културног наслеђа**, укључујући релевантне националне и територијалне заводе чији услови и стручни доприноси могу утицати на избор руте, пројектовање и мере ублажавања утицаја;

- **надлежне органе и операторе за путеве, железницу, електричну енергију, телекомуникације и другу инфраструктуру**, тамо где се предложена инфраструктура Програма укршта са постојећом или планираном имовином или може утицати на њу;
- **органе надлежне за управљање ванредним ситуацијама, ватрогасно-спасилачке службе, цивилну заштиту и друге надлежне безбедносне органе**, у мери у којој је то релевантно за пројектовање, планирање изградње и спремност за реаговање у ванредним ситуацијама.

Ове заинтересоване стране биће даље диференциране у складу са надлежностима применљивим на сваку фазу Програма и специфичну деоницу.

Органи и тела локалне самоуправе

Општине и градови дуж ширег коридора гасовода су кључне институционалне заинтересоване стране због својих улога у просторном планирању, локалној инфраструктури, имовинско-правним пословима, заштити животне средине, пољопривреди и локалном економском развоју, социјалној заштити, јавном информисању, као и у поступцима прибављања земљишта и експропријације како припрема Пројекта напредује.

За **Фазу 1 (Трупале–Појате)**, мапирање заинтересованих страна тренутно укључује надлежне органе и службе у **Граду Нишу и општинама Алексинац, Ражањ и Ћићевац**, уз даљу разраду на основу коначне руте и зона утицаја.

За **Фазу 2**, очекује се да ће ово укључити надлежне управе и службе у **Ћићевцу, Варварину, Параћину, Ћуприји, Јагодини, Свилајнцу и Великој Плани**, што подлеже разradi, како процеси просторног планирања и техничког пројектовања буду напредовали и коначна траса буде потврђена.

Еквивалентне категорије локалних органа, управа и служби биће идентификоване за Фазу 3, како концепт транспорта и складиштења на северу, развој руте, студије изводљивости, захтеви просторног планирања и развој поделе институционалних одговорности буду јасније дефинисани.

Унутар сваке погођене општине или града, релевантне заинтересоване стране могу укључивати:

- **градске и општинске управе или одељења надлежна за имовинско-правне послове**, укључујући јединице надлежне за вођење првостепених поступака експропријације, доношење процесних аката, организовање расправа, комуникацију са погођеним носиоцима права и учешће у законом прописаним поступцима за одређивање накнаде;
- **одељења надлежна за урбанизам, просторно планирање и изградњу**, укључујући она која пружају локалне информације о планирању, прегледају укрштање рута и идентификују проблеме у постојећем и планираном развоју;
- **одељења надлежна за пољопривреду, рурални развој, шумарство и водопривреду**, посебно тамо где варијанте рута могу утицати на пољопривредну производњу, приступ парцелама, одводњавање, наводњавање, коришћење земљишта или изворе егзистенције у руралним срединама;
- **одељења надлежна за локалну инфраструктуру, путеве, саобраћај и комуналне послове**, укључујући и у вези са локалним путевима, приступним атарским путевима, укрштањима са комуналном инфраструктуром и захтевима за санацију;
- **одељења надлежна за заштиту животне средине**, укључујући локалне еколошке информације и потенцијалне еколошки осетљиве локације;

- **одељења надлежна за социјалну заштиту и друге локалне службе**, тамо где њихово знање може помоћи у идентификацији баријера за учешће социјално угрожених или рањивих лица или домаћинстава;
- **локалне пореске управе и друге локалне јединице које поседују релевантне информације о имовини, коришћењу земљишта или вредности**, где је применљиво;
- **локално јавно правобранилаштво или друге службе правног заступања**, где је то релевантно за јавну имовину, локалну инфраструктуру или поступке повезане са припремом Пројекта;
- **локална јавна комунална предузећа и пружаоце услуга** одговорне за водоснабдевање, отпадне воде, одводњавање, управљање отпадом, локалне путеве и другу инфраструктуру која се потенцијално укршта са предложеним коридором;
- **релевантна општинска одељења или службе надлежне за комуникацију са грађанима**, односе са јавношћу, грађанске сервисе, локалну самоуправу, објављивање информација и укључивање заједнице, како је где применљиво;
- **савете месних заједница** и друге локално признате структуре за заступање заједнице, посебно као канале за локалне информације, идентификацију фактичких корисника земљишта и забринутости заједнице, идентификацију рањивих или мање видљивих домаћинстава, као и за преношење локалних забринутости и подршку укључивању на локалном нивоу.

У погледу прибављања земљишта и експропријације, релевантна локална одељења за имовинско-правне послове су посебно важна јер она воде појединачне првостепене поступке, комуницирају са власницима и другим носиоцима права, одржавају расправе, олакшавају фазу управног одређивања накнаде и евидентирају да ли је постигнут споразум о накнади, при чему се нерешена питања накнаде накнадно решавају кроз надлежни судски поступак у складу са националним законодавством.

Пошто се очекује да просторно планирање обухвати шири коридор гасовода, општине и градови који су потенцијално релевантни за наредне фазе не би требало да се третирају искључиво као заинтересоване стране које треба идентификовати у каснијој фази. Они су већ релевантни, најмање у вези са просторним планирањем на нивоу целог коридора, достављањем података и услова, институционалном координацијом и поступцима учешћа јавности.

Корисник експропријације и ентитети за имплементацију у гасном сектору

Ентитет који ће деловати као **корисник експропријације** за релевантну инвестицију у гасовод биће кључна заинтересована страна у будућим процесима прибављања земљишта и расељавања. На основу тренутног институционалног контекста, очекује се да то буде надлежни ентитет из гасног сектора унутар шире институционалне структуре повезане са Србијагасом, што подлеже формалној потврди коначних аранжмана за имплементацију и власништво.

Након што буде потврђен, очекује се да релевантне службе у оквиру корисника експропријације укључе:

- **правну службу и/или службу за правне и имовинске послове**, с обзиром на њену потенцијалну улогу, у зависности од коначне расподеле одговорности, у изради и подношењу предлога за експропријацију, учешћу у управним поступцима пред надлежним локалним органима, комуникацији са погођеним власницима имовине и носиоцима права, прегледу имовинске документације и другим процесним питањима;

- службу надлежну, где је то применљиво према коначним институционалним аранжманима, за **израду, одобравање или саопштавање понуда за накнаду током управне фазе поступка експропријације**, укључујући учешће у преговорима у вези са накнадом након што решења о експропријацији постану правоснажна, у складу са националним законодавством;
- **техничке тимове и тимове за развој пројекта**, чији захтеви у погледу руте, пројектовања и изградње могу одредити обим трајне експропријације, службености, привременог заузећа, приступних потреба и ограничења коришћења земљишта;
- **стручњаке за заштиту животне средине и социјална питања**, након што буду именовани или ангажовани, у вези са имплементацијом RPF-а, израдом наредних инструмената за расељавање, учешћем са погођеним лицима и праћењем утицаја повезаних са земљиштем;
- **управљачке и имплементационе службе одговорне за координацију са МРЕ-ом, ЈИП-ом, локалним самоуправама, катастарским органима и другим институцијама укљученим у прибављање земљишта и реализацију Пројекта.**

Остали релевантни ентитети у гасном сектору укључују:

- **Гас Инфраструктуру**, у вези са њеном улогом у институционалном и власничком оквиру за транспортну инфраструктуру и активностима на јачању институција предвиђеним у оквиру Програма;
- **ЈП Србијасгас и друге релевантне компаније или операторе у гасном сектору**, у зависности од њихових потврђених улога у припреми Пројекта, власништву над инфраструктуром, имплементацији, раду или повезивању са постојећом гасном инфраструктуром;
- **операторе постојеће гасне инфраструктуре**, тамо где је потребна координација у вези са паралелним коридорима, укрштањима, заштитним зонама, приступом или техничким повезивањем.

Институције и професионални актери релевантни за процесе прибављања земљишта, процене вредности и одређивања накнаде

Поред надлежних локалних органа за експропријацију и корисника експропријације, одређене институције и професионални актери могу имати улоге релевантне за процену вредности погођене имовине, одређивање накнаде, идентификацију носилаца права и решавање појединачних предмета везаних за земљиште и имовину.

Они могу укључивати:

- **надлежне територијалне организационе јединице Пореске управе**, у вези са достављањем процена или других информација релевантних за вредност експроприсаних непокретности у сврху одређивања накнаде према националним процедурама;
- **лиценциране проценитеље и друге квалификоване стручњаке**, тамо где је потребна специјалистичка процена вредности или техничко вештачење у вези са погођеним земљиштем, објектима, усевима, вишегодишњим засадима, пословним губицима или другом имовином и интересима за које се исплаћује накнада;
- **судске вештаке**, тамо где је потребан доказ вештачењем у судским поступцима који се тичу накнаде или других спорних питања у вези са имовином;

- **надлежне судове**, тамо где се накнада не може усагласити у управној фази и накнадно се одређује у ванпарничном поступку, или тамо где други спорови у вези са власништвом, наслеђем, регистрацијом или имовинским правима захтевају судско решавање;
- **јавне бележнике, правне заступнике и друге релевантне професионалце**, тамо где њихове функције постану релевантне за оставинске поступке, заступање одсутних или вишеструких носилаца права, пуномоћја, поравнања, документацију о преносу или друга питања у вези са имовином;
- **органа и институције који се баве нерешеним питањима наслеђа, власништва, регистрације или јавне својине**, тамо где таква питања могу утицати на идентификацију носилаца права, вођење поступака експропријације или благовремену имплементацију прибављања земљишта.

Није нужно предвиђено да ове институције и професионални актери учествују у општим активностима укључивања заинтересованих страна на Пројекту. Њихова релевантност произилази из њихових законских, судских или професионалних функција у специфичним случајевима прибављања земљишта, процене вредности, одређивања накнаде или другим случајевима у вези са имовином. Тамо где такви случајеви утичу на имплементацију Пројекта или на способност погођених лица да остваре своја права, Пројекат ће узети у обзир њихове појединачне улоге приликом планирања учешћа, пружања информација и координације процеса прибављања земљишта и расељавања.

Заинтересоване стране у области социјалне заштите и инклузије

Релевантне друге заинтересоване стране укључују **центре за социјални рад, локалне пружаоце здравствених и социјалних услуга, организације особа са инвалидитетом, ромске организације где је то релевантно, хуманитарне организације и организације у заједници, као и друге актере из јавног сектора или цивилног друштва** који поседују знање о појединцима или групама који се могу суочити са баријерама у приступу пројектним информацијама, консултацијама, жалбеним механизмима или процесима прибављања земљишта, расељавања и обнове извора егзистенције.

Ове заинтересоване стране могу помоћи у идентификацији баријера за учешће, одговарајућих метода информисања и потребе за прилагођеним учешћем или додатном подршком. Прелиминарне категорије социјално угрожених или рањивих појединаца и група обрађене су засебно у Одељку 3.4.

Заинтересоване стране из цивилног друштва, струковних, пољопривредних и научних удружења

Релевантне друге заинтересоване стране такође могу укључивати:

- **организације цивилног друштва и организације у заједници** активне у области заштите животне средине, руралног развоја, имовинских права на земљишту, социјалне инклузије, инвалидитета, родне равноправности, транспарентности, здравља и безбедности заједнице или других питања од значаја за Програм;
- **удружења пољопривредника, земљорадничке задруге и организације које заступају пољопривредне произвођаче и кориснике земљишта**, посебно у подручјима где коришћење пољопривредног земљишта и извори егзистенције могу бити погођени;

- **пословна удружења и привредне коморе**, укључујући локалне и регионалне пословне организације;
- **струковна удружења и коморе** релевантне за инжењерство, просторно планирање, процену утицаја на животну средину, пољопривреду, управљање земљиштем, геодезију и процену вредности;
- **универзитете, научне институте, независне стручњаке и друге стручне и научне институције** са релевантном стручношћу у области животне средине, социјалних питања, техничких наука, археологије, културног наслеђа, пољопривреде или специфичности локалног подручја;
- **организације које заступају или подржавају социјално угрожене или рањиве појединце или групе**, тамо где је то релевантно за подручје Пројекта и за идентификоване баријере за учешће;
- **Републички завод за заштиту споменика културе и релевантне регионалне или локалне заводе за заштиту споменика културе**, који могу бити укључени у издавање дозвола, мере заштите, процедуре у случају случајних археолошких налаза и потенцијалне активности конзервације наслеђа;
- **еколошке организације, грађанске иницијативе и неформалне групе** са интересовањем за избор руте, биодиверзитет, воде, пољопривредно земљиште, кумулативне утицаје или друга питања заштите животне средине и социјална питања.

Извођачи радова и друге заинтересоване стране повезане са имплементацијом

Како Програм буде напредовао, релевантне заинтересоване стране ће такође укључивати извођаче радова, подизвођаче, стручни надзор, пројектантске тимове, геодетске тимове и друге ентитете укључене у анкете, теренска истраживања, пројектовање, грађевински надзор, изградњу и рад. Њихове улоге и одговорности за укључивање биће јасније дефинисане кроз аранжмане за набавке, пројектовање и имплементацију, и биће приказане у наредним ажурираним мапирањима заинтересованих страна и програмима укључивања.

За раднике на пројекту ће такође бити потребни одговарајући аранжмани за информисање и укључивање; међутим, радни односи и услови рада, као и посебан жалбени механизам за раднике, биће примарно регулисани кроз важеће процедуре за управљање радним окружењем и друге инструменте припремљене у складу са стандардом ESS2.

Медији, шира јавност и партнери у развоју

Друге заинтересоване стране такође укључују:

- **националне и локалне медије**, с обзиром на њихову улогу у ширењу информација о Пројекту и преношењу забринутости јавности;
- **ширу јавност**, укључујући лица заинтересована за националну енергетску безбедност, јавне инвестиције, еколошке и социјалне утицаје, просторно планирање или прибављање земљишта;
- **Светску банку**, у вези са припремом Програма, финансирањем и применом Еколошког и друштвеног оквира;
- **друге међународне финансијске институције, партнере у развоју или међународне организације**, тамо где имају релевантну улогу или интерес у развоју гасног сектора, регионалном енергетском повезивању, еколошким и социјалним стандардима или повезаним реформама.

Мапирање заинтересованих страна је стога активан процес. Мапирање ће бити ажурирано током припреме и имплементације Програма како би одразило: (i) напредак у процесу просторног планирања на нивоу целог коридора; (ii) потврду и дораду релевантних рута, локација и зона утицаја за Фазу 1, Фазу 2 и Фазу 3; (iii) идентификацију зона утицаја и пратећих објеката; (iv) развој аранжмана за имплементацију и потврду корисника експропријације за сваку релевантну деоницу; (v) налазе ESIA фазе и других еколошких и социјалних студија; и (vi) информације добијене путем консултација, планирања прибављања земљишта и жалбеног механизма Пројекта.

3.4 Социјално угрожени / рањиви појединци или групе

Посебно је важно идентификовати појединце или групе који могу бити несразмерно погођени утицајима Пројекта, који имају мање капацитета да се суоче са таквим утицајима или се од њих опораве, или се суочавају са баријерама у разумевању пројектних активности, ризика и користи, изражавању забринутости, приступу информацијама, учешћу у консултацијама или коришћењу жалбених и других доступних механизма правне заштите.

За потребе овог ПУЗС-а, рањивост се посматра у односу на специфичан контекст Програма и Пројекта, као и природу потенцијалних утицаја и баријера за учешће. Она може произићи, између осталих фактора, из старости, рода, инвалидитета или здравственог стања, економске несигурности, социјално угроженог статуса унутар заједнице, мањинског или маргинализованог статуса, зависности од других лица, зависности од земљишта или природних ресурса, географске изолованости, ограничене писмености или дигиталног приступа, нерегулисаног права на посед или других околности. Неколико фактора се може преклапати и узајамно појачавати, повећавајући како изложеност утицајима Пројекта, тако и ризик од искључивања из процеса укључивања заинтересованих страна.

Према томе, рањивост се неће претпостављати искључиво на основу формалног чланства у некој групи. Она ће се постепено процењивати кроз мапирање заинтересованих страна, локалне консултације, ESIA студије и будуће планирање експропријације земљишта и расељавања, са посебном пажњом на то да ли су погођена лица у могућности да приме и разумеју релевантне информације, пренесу своје забринутости и учествују у доношењу одлука у вези са Пројектом под условима који су у разумној мери сразмерни онима који су доступни осталим заинтересованим странама.

У тренутној фази припреме Пројекта, потенцијално социјално угрожени или рањиви појединци и групе могу укључивати, али нису ограничени на, следеће:

- **домаћинства са ниским приходима и лица која се суочавају са економском или финансијском несигурношћу**, посебно тамо где погођено земљиште, усеви, приступни путеви или друга продуктивна имовина значајно доприносе егзистенцији или приходима домаћинства. Таква домаћинства могу бити осетљивија на привремене губитке прихода, поремећаје циклуса култивације, кашњења у рекултивацији земљишта или исплати накнаде, и могу имати ограничена средства за путовања, тражење стручних савета или учешће у поновљеним консултацијама;
- **мале пољопривредне произвођаче и домаћинства која у великој мери зависе од пољопривредних извора егзистенције**, укључујући домаћинства која комбинују сопствену потрошњу и тржишно оријентисану производњу. Они могу бити несразмерно погођени привременим заузећем, губитком приноса, поремећајем тла, ограничењима приступа, оштећењем система за одводњавање или наводњавање и кашњењима у

враћању земљишта у продуктивну употребу. Сезонски пољопривредни послови такође могу ограничити њихову способност да учествују у консултацијама које се одржавају у стандардно време;

- **лица чији извори егзистенције или коришћење погођеног земљишта нису у потпуности видљиви у званичним евиденцијама о власништву**, укључујући чланове породице који обрађују земљиште регистровано на име другог лица, закупце, супоседнике, неформалне кориснике и лица која користе земљиште на основу породичних, неформалних или других нерегистрованих аранжмана. Таква лица могу бити занемарена тамо где се комуникација и консултације ослањају првенствено на катастарске податке о власништву;
- **жене чије коришћење земљишта, пољопривредни рад, допринос егзистенцији или други интереси можда нису у потпуности приказани у званичним евиденцијама о власништву**, укључујући жене које користе или зависе од породичног земљишта регистровано на име другог члана домаћинства. Потенцијалне баријере могу укључивати искљученост из комуникације о власништву, неплаћене обавезе кућне неге, ограничено време за присуство консултацијама, обрасце доношења одлука у домаћинству или ограничен директан приступ информацијама у вези са прибављањем земљишта или накнадом;
- **старија лица, посебно она која живе сама или у изолованим сеоским домаћинствима**, која се могу суочити са ограничењима у погледу кретања, ограниченим приступом дигиталним информацијама, потешкоћама при путовању до општинских центара или зависношћу од рођака или посредника у комуникацији и административним процедурама;
- **особе са инвалидитетом, смањеном покретљивошћу, сензорним оштећењима или здравственим околностима** које значајно утичу на приступ и учешће, које се могу суочити са физичким, комуникационим, транспортним или дигиталним баријерама и којима могу бити потребни прилагођени формати информација, приступачне локације, додатно време или директан теренски рад;
- **лица са ограниченом писменошћу или ограниченим познавањем административних и правних процедура, или потешкоћама у разумевању техничких информација**, која могу бити у неповољнијем положају тамо где се комуникација о Пројекту у великој мери ослања на писмена обавештења, техничке мапе, катастарске податке, правну терминологију или комплексна објашњења варијанти рута, заштитних зона, поступака експропријације или канала за жалбе;
- **лица са ограниченим приступом дигиталним комуникацијама**, укључујући поједина старија лица, домаћинства са ниским приходима и становнике руралних или лоше повезаних подручја, до којих се можда неће ефикасно допрети тамо где се информисање ослања првенствено на интернет странице, имејл или онлајн алате за консултације;
- **једнородитељска домаћинства и лица са значајним неплаћеним обавезама неге**, која могу имати ограничену флексибилност или капацитет да присуствују консултацијама и учествују у дугим или поновљеним процедурама;
- **лица која живе у географски изолованим или лоше повезаним насељима**, која се могу суочити са практичним баријерама за благовремено примање информација, присуствовање састанцима или приступ општинским институцијама и институцијама на нивоу Пројекта;
- **лица која се суочавају са нерешеним питањима наслеђа, власништва или регистрације**, укључујући наследнике чија права још нису формално регистрована, сувласнике и друге носиоце права чији интереси можда нису одмах видљиви из

катастарске евиденције. Такве околности могу створити баријере за благовремену комуникацију, заступање и учешће у процесима прибављања земљишта;

- **власнике земљишта и носиоце права који не живе на локацији (одсутна лица), укључујући лица која живе другде у Србији или у иностранству**, где удаљеност и недостатак приступа локалним информацијама могу створити практичне баријере за благовремено учешће. Статус одсутног лица се сам по себи не третира као рањивост, али може захтевати специфичне методе информисања тамо где је мало вероватно да ће стандардни локални канали комуникације бити ефикасни;
- **Роме и друге маргинализоване или мањинске заједнице, уколико су присутне и потенцијално погођене унутар зоне утицаја Пројекта**, посебно тамо где социјално угрожен положај, нерегулисано право на посед, дискриминација, ограничено поверење у институције, језичке или комуникационе баријере или ограничен приступ формалним каналима информисања могу утицати на учешће. Њихова потенцијална релевантност и све специфичне баријере за учешће биће потврђени кроз локално мапирање заинтересованих страна и консултације, а не претпостављени унапред;
- **лица или домаћинства која у великој мери зависе од природних ресурса или заједничких ресурса од локалног значаја**, тамо где ограничења повезана са Пројектом, прекид приступа или промене у животној средини могу несразмерно утицати на изворе егзистенције или добробит;
- **лица или домаћинства која се суочавају са вишеструким и укрштеним факторима угрожености**, на пример, са комбинацијом ниских прихода, одмаклих година живота, инвалидитета, нерегулисаног статуса у погледу коришћења земљишта, географске изолованости или велике зависности од погођеног земљишта или ресурса.

Релевантност и састав социјално угрожених или рањивих група биће постепено проверавани и дорађивани како буду напредовали релевантно планирање руте и локација, ESIA студије, консултације са заинтересованим странама, анализе катастарских података и коришћења земљишта, као и будуће планирање експропријације земљишта и расељавања.

За Фазу 1, идентификација ће се посебно ослањати на сарадњу са надлежним локалним самоуправама, саветима месних заједница, центрима за социјални рад, релевантним пружаоцима здравствених и социјалних услуга, организацијама које заступају особе са инвалидитетом, пољопривредним организацијама, организацијама у заједници и другим заинтересованим странама које поседују знање о локалним баријерама за учешће и потенцијално мање видљивим домаћинствима. Где је применљиво, ово ће бити допуњено циљаним консултацијама и прикупљањем социо-економских података.

За фазе 2 и 3, аспекти рањивости биће даље разрађени како руте и зоне утицаја буду постајале јасније. У Фази 2, очекује се да ће посебна пажња бити релевантна у вези са интензивним коришћењем пољопривредног земљишта, малим произвођачима, корисницима који нису власници, економски несигурним домаћинствима и лицима чија стварна зависност од погођеног земљишта можда није видљива у званичним имовинским евиденцијама. За Фазу 3, релевантни фактори ће зависити од коначне руте и конфигурације инфраструктуре и могу се значајно разликовати између руралних пољопривредних подручја, локација повезаних са складиштем и гушће изграђених урбаних и периурбаних средина.

Укључивање социјално угрожених или рањивих појединаца и група може захтевати специфичне мере и помоћ како би се осигурало да њихова свест о релевантним активностима Пројекта, ризицима, утицајима и потенцијалним користима, као и њихова могућност да дају допринос

доношењу одлука у вези са Пројектом, буду у разумној мери сразмерни са осталим заинтересованим странама. У зависности од идентификованих баријера, прилагођене мере могу укључивати:

- консултације на локалном нивоу уместо ослањања искључиво на састанке у општинским центрима;
- консултације „један на један” (појединачне) или консултације у малим групама;
- приступачне локације и аранжмане за особе са смањеном покретљивошћу;
- поједностављене, нетехничке и визуелно подржане информације;
- јасно објашњење мапа, катастарских података, утицаја Пројекта, поступака експропријације и канала за жалбе;
- вишеструке канале информисања који комбинују писмену, телефонску, личну и дигиталну комуникацију;
- флексибилно време консултација које узима у обзир пољопривредне радове, запослење и обавезе неге;
- циљано информисање путем поверених локалних институција, представника заједнице или организација, уз обезбеђивање да такви посредници не замене директно учешће са погођеним лицима тамо где је директно учешће изводљиво;
- помоћ за лица која се суочавају са баријерама у погледу писмености, комуникације, покретљивости или дигиталног приступа;
- директан теренски рад тамо где је мало вероватно да ће стандардна јавна обавештења допрети до погођених лица;
- културолошки адекватне методе учешћа тамо где су идентификоване специфичне друштвене, језичке или културолошке осетљивости;
- додатне мере за лица чије стварно коришћење земљишта, зависност у погледу егзистенције или интереси нису приказани у званичним евиденцијама о власништву.

Идентификација и укључивање ће се спроводити на начин који поштује приватност, достојанство и захтеве за заштиту података о личности. Пројекат ће избегавати непотребно прикупљање или откривање осетљивих личних података и неће захтевати од појединаца да се јавно изјашњавају као рањиви како би добили приступ одговарајућој подршци за учешће.

Сходно томе, социјално угрожени или рањиви појединци и групе који су потенцијално погођени Пројектом биће даље идентификовани, потврђени и договорени путем наменских и прилагођених средстава, како буде прикладно. Специфичне мере за олакшавање њиховог сврсисходног учешћа и усклађивање њихових ставова даље су описане у Одељку 4.3 овог ПУЗС-а.

4 Програм укључивања заинтересованих страна

Програм укључивања заинтересованих страна током тренутне фазе припреме Програма осмишљен је тако да обезбеди конзистентан, свеобухватан, координисан и културолошки адекватан приступ учешћу који се надовезује на завршени рад на одређивању обима Фазе 1 и подржава главну фазу Процене утицаја на животну средину и социјална питања (ESIA), објављивање и консултације о релевантним налазима, планирање и дораду руте, укрштања у просторном планирању и будуће планирање експропријације земљишта и расељавања.

С обзиром на карактер овог ПУЗС-а на нивоу Програма и различите степене припремљености три предложене фазе, степен детаљности укључивања се нужно разликује. Тренутни ПУЗС се детаљније фокусира на Фазу 1 и на деоницу гасовода Трупале–Појате, док истовремено успоставља оквир за укључивање релевантан за припрему наредних фаза Програма. Учешће заинтересованих страна за фазе 2 и 3 биће постепено разрађивано како буду напредовале студије изводљивости, развој рута и локација, просторно планирање, техничко пројектовање и процена утицаја на животну средину и социјална питања.

Укључивање ће бити координисано, где је то релевантно, са званично покренутим процесом просторног планирања за шири коридор гасовода Ниш–Батајница–Хоргош и повезаним поступцима учешћа јавности. Оваква координација има за циљ да унапреди благовремену размену информација и смањи непотребно дуплирање, али законом прописане консултације у оквиру просторног планирања нису замена за укључивање заинтересованих страна које се захтева према стандарду ESS10.

Програм укључивања ће остати итеративан процес. Информације добијене путем консултација, теренског рада, жалби, ESIA студија, анализе катастарских података и коришћења земљишта, као и развоја руте или локације, користиће се за ажурирање мапирања заинтересованих страна, идентификацију додатних потреба за укључивањем и за доношење наредних одлука о Пројекту и израду еколошких и социјалних студија.

4.1 Преглед активности на укључивању заинтересованих страна спроведених током припреме пројекта

Одређивање обима и почетно планирање руте

Учешће заинтересованих страна спроведено током досадашње припреме Пројекта примарно је подржало: (i) разумевање локалног институционалног и социо-економског контекста; (ii) идентификацију потенцијалних еколошких и социјалних ризика и утицаја; (iii) преглед постојећих и предложених коридора гасовода; (iv) разумевање претходног искуства са гасном инфраструктуром, експропријацијом земљишта, службеношћу, привременим заузећем и рекултивацијом земљишта; (v) идентификацију релевантних институција и локалних канала комуникације; и (vi) завршетак рада на одређивању обима Фазе 1 и израду ESIA студије, ПУЗС-а и Оквира политике расељавања (RPF).

Досадашње учешће обухватило је састанке и размену информација са националним и локалним институцијама, теренске посете дуж релевантних делова предложеног коридора, разговоре са представницима надлежних локалних самоуправа и другим заинтересованим странама, као и прикупљање доступних информација о условима на рути, коришћењу земљишта, локалној инфраструктури и претходном искуству са постојећим гасоводима.

За Фазу 1, досадашње учешће било је прелиминарно и циљано и не би га требало тумачити као шири процес јавних консултација. Његова главна сврха била је да подржи еколошко и социјално одређивање обима, унапреди разумевање прелиминарне руте и њеног односа са постојећом гасном инфраструктуром, идентификује релевантне институције и будуће групе заинтересованих страна, као и да испита потенцијална наслеђена питања повезана са ранијим развојем гасовода.

Учешће у фази припреме укључивало је низ институционалних састанака пре и након тродневне теренске мисије спроведене од 30. јуна до 2. јула 2026. Пре мисије, разговори о припреми Пројекта укључивали су састанак са Србијагасом 22. јуна 2026. и састанак о МРА гасном сектору посвећен еколошким и социјалним питањима 24. јуна 2026. Посматрано заједно, ови разговори су се, између осталих питања, односили на припрему Пројекта, техничке и правне аспекте развоја гасовода, просторно планирање, процену утицаја на животну средину и социјална питања, приступ земљишту, праксу експропријације и исплате накнаде, катастарска ограничења, комуникацију са власницима земљишта и припрему предстојеће теренске мисије.

Тродневна теренска мисија спроведена је заједнички са представницима МРЕ-а, укључујући помоћника министра Сашу Коковића, и са два представника Србијагаса који су пратили тим током свих теренских посета. Представници Србијагаса пружили су објашњења у вези са постојећим транспортним системом гаса, прелиминарном рутом, техничким и оперативним ограничењима, пројектовањем гасовода и праксом изградње, образложењем за одабрана инжењерска решења и искуством из претходних пројеката изградње гасовода.

Дана 30. јуна 2026. године одржани су састанци са представницима општине Ћићевац и општине Ражањ. Дана 1. јула 2026. године одржани су састанци са представницима општине Алексинац и Градске управе Града Ниша. Учесници су укључивали руководство локалних самоуправа и представнике релевантних општинских и градских управа и техничких служби. Ови састанци су пружили локалним властима које су учествовале почетне информације специфичне за Пројекат о планираном гасоводу и текућем процесу еколошке и социјалне припреме, и омогућили су тиму да прикупи прелиминарне информације о локалним условима, постојећој инфраструктури, коришћењу земљишта, пољопривредној активности, планским и имовинским питањима, ранијем искуству са гасоводима и доступности релевантних локалних евиденција.

Теренска мисија је такође укључивала заједнички обилазак одабраних локација дуж прелиминарне руте које су идентификоване као потенцијално релевантне са инжењерског, еколошког или социјалног аспекта. То је обухватало укрштања са рекама и инфраструктуром, подручја погођена поплавним равницама или теренским условима, локације на којима прелиминарна рута пролази близу кућа или других објеката, деонице на којима предложена траса одступа од постојећег коридора гасовода и друге локације које захтевају даљу процену приступа, коришћења земљишта или ограничења у изградњи. Ова запажања су искоришћена за идентификацију питања која захтевају даље истраживање током главне ESIA фазе и повезаног планирања и дораде руте, и нису представљала потврду коначних утицаја или мера ублажавања.

Дана 2. јула 2026. године, у оквиру социјалног сегмента рада, одржан је стручни разговор са судијом из ванпарничног одељења Основног суда у Нишу у вези са учесталим питањима која се јављају у поступцима за одређивање накнаде, укључујући спорове око процене вредности и процесне аспекте предмета у којима накнада није усаглашена у управном поступку. Истог дана спроведен је ограничен број експлоративних интервјуа са пољопривредницима и другим

локалним корисницима земљишта у одабраним катастарским општинама на територији Града Ниша. Ови разговори нису имали за циљ да представљају репрезентативне консултације са заједницом. Њихова сврха била је добијање прелиминарних квалитативних информација о стварном коришћењу пољопривредног земљишта, аранжманима власништва и коришћења, искуству са постојећом гасном инфраструктуром, накнади, приступу земљишту, рекултивацији након изградње, као и о свести о ограничењима коришћења земљишта и другим импликацијама повезаним са инфраструктуром гасовода.

Одржан је и посебан разговор са представницима правне службе Србијасгаса ради разумевања практичног искуства са експропријацијом, понудама и преговорима о накнади, власничким и катастарским питањима, тешким или нерешеним имовинским предметима и судским споровима у вези са гасном инфраструктуром. Овај разговор је пружио релевантан институционални допринос за израду RPF-а и будуће планирање прибављања земљишта и расељавања.

Након теренске мисије, релевантним локалним самоуправама упућени су писмени захтеви којима се тражи доступна досадашња документација у вези са постојећим гасоводом, укључујући, тамо где је доступна, документацију о рути и планирању, предлоге и решења о експропријацији, споразуме, катастарске записе, информације о регистрованим правима и друга документа релевантна за претходна искуства са прибављањем земљишта, службеношћу, накнадом или изградњом. Након тога је примљен ограничен скуп докумената који се тренутно прегледа у складу са дужном пажњом и обавезом припреме ESIA студије, RPF-а и ПУЗС-а.

Прелиминарни преглед је такође укључио испитивање доступних катастарских и документационих информација и јавно доступног медијског извештаја у вези са наводним проблемима око прибављања земљишта и документације повезаних са деоницом гасовода Југоросгаса која се протеже од ширег подручја Ниша/Трупала према југу. Ово није иста деоница гасовода као Пројекат Фазе 1 Трупале–Појате, и дати наводи нису третирано као верификовани налази за овај Пројекат. Материјал је, међутим, задржан као контекстуални траг у вези са дужном пажњом за даљи рад на раном информисању, документовању имовинских аранжмана, пракси у вези са накнадом и приступом жалбеним и другим механизмима правне заштите.

Састанак за извештавање (debriefing) и координацију одржан је 7. јула 2026. како би се прегледали налази са теренске мисије, идентификовали недостаци у информацијама и договориле накнадне потребе за еколошке и социјалне сегменте рада.

Досадашње учешће и прикупљање информација указали су на неколико питања која захтевају даљу истрагу током ESIA фазе и накнадног планирања прибављања земљишта и расељавања. То укључује однос између регистрованог власништва и стварног коришћења земљишта; положај пољопривредника и других лица која користе земљиште а нису регистровани власници; третман и регистрацију раније службености или других права и ограничења коришћења земљишта; праксу процене вредности и исплате накнаде; могућу штету услед изградње и питања рекултивације земљишта; приступ погођеним парцелама; нерешена питања наслеђа или власништва; као и потребу за благовременим, директним и добро документованим учешћем погођених лица пре него што поступци приступа земљишту или прибављања напредују.

Преглед главних активности на укључивању заинтересованих страна спроведених до данас дат је у наставку.

Табела 1: Преглед активности на укључивању заинтересованих страна спроведених током припреме Пројекта

Заинтересоване стране	Датум / локација / метод	Сврха и кључне теме	Главне информације и даљи кораци
Представници Србијасом и партнери на припреми Пројекта	22. јун 2026, састанак / хибридни формат	Припрема Пројекта и доступне техничке и институционалне информације релевантне за предложени гасовод; постојећа транспортна инфраструктура гаса; прелиминарна разматрања руте; потребе координације за накнадну еколошку и социјалну припрему.	Почетна координација са Србијасом и појашњење техничког и имплементационог контекста релевантног за даљу припрему Пројекта
МРЕ, Светска банка, Србијасом и други учесници у припреми Пројекта	24. јун 2026, МРА састанак за гасни сектор о еколошким и социјалним питањима, Београд / хибридни формат	Еколошка и социјална припрема; укрштања у просторном планирању; приступ земљишту, пракса експропријације и исплате накнаде; катастарска ограничења; комуникација са власницима земљишта; потребе за информацијама и припрема предстојеће теренске мисије.	Идентификација кључних правних, катастарских и питања процене вредности и укључивања власника земљишта; договор о припреми теренске мисије и потреби за даљом документацијом и правним праћењем
Општина Ћићевац	30. јун 2026, састанак током теренске мисије	Почетне информације о Пројекту; прелиминарна рута; локални услови; постојећа гасна инфраструктура; планска, земљишна и имовинска питања; доступне евиденције	ПРЕЛИМИНАРНЕ локалне информације и идентификација релевантне документације и даљих потреба
Општина Ражањ	30. јун 2026, састанак током теренске мисије	Почетне информације о Пројекту; рурални и пољопривредни контекст; услови на рути; инфраструктура; раније искуство са гасоводом; доступне евиденције	ПРЕЛИМИНАРНЕ информације о локалном коришћењу земљишта, пољопривреди, инфраструктури и институционалном контексту; затражена пратећа документација
Општина Алексинац	1. јул 2026, састанак током теренске мисије	Почетне информације о Пројекту; прелиминарна рута; коришћење пољопривредног земљишта; локална инфраструктура; раније искуство са гасоводом; земљишна и имовинска питања	ПРЕЛИМИНАРНЕ информације о локалним пољопривредним, социо-економским и институционалним условима и питањима која захтевају даљу истрагу
Градска управа Града Ниша	1. јул 2026, састанак током теренске мисије	Почетне информације о Пројекту; рута и постојећи коридор; планирање; катастарска и имовинска питања; претходна гасна инфраструктура; доступна документација	Идентификација релевантних локалних извора информација и евиденција; даље потребе за анализу руте, имовине и наслеђених питања
Представници МРЕ-а, укључујући помоћника министра Сашу	30. јун – 2. јул 2026, заједничка теренска мисија	Обилазак одабраних локација дуж прелиминарне руте; инжењерска, еколошка и социјална	Идентификација локација и питања која захтевају даљу процену током

Заинтересоване стране	Датум / локација / метод	Сврха и кључне теме	Главне информације и даљи кораци
Коковића; представници Србијасгаса; еколошко-социјални (E&S) и технички тим		ограничења; постојећа инфраструктура; укрштања са рекама; близина објеката; одступања руте	одређивања обима и ESIA фазе; техничка објашњења која је Србијасгас пружио током теренских посета
Пољопривредници и други локални корисници земљишта у одабраним катастарским општинама на подручју Ниша	2. јул 2026, ограничени експлоративни интервјуи током теренског рада	Стварно коришћење земљишта; аранжмани власништва/коришћења; искуство са постојећим гасоводом; накнада; приступ; рекултивација; свест о ограничењима	Прелиминарне квалитативне информације; идентификована питања за систематску проверу кроз каснију ESIA фазу и рад на расељавању; интервјуи нису третирано као репрезентативне консултације
Ванпарнично одељење Основног суда у Нишу	2. јул 2026, стручни/ институционални разговор	Поступци за одређивање накнаде; спорови око процене вредности; докази вештачењем; процесна питања у спорним предметима везаним за накнаду	Прелиминарно разумевање учесталих судских питања од значаја за будуће планирање прибављања земљишта и накнаде; није третирано као свеобухватан преглед судске праксе
Правна служба Србијасгаса	Посебан циљани састанак током периода припреме	Пракса експропријације; понуде и споразуми о накнади; катастарска и власничка питања; нерешени предмети; судски спорови	Практичне информације о улози правних служби и учесталим питањима од значаја за RPF и будуће планирање прибављања земљишта
Релевантне локалне самоуправе	Писмени захтеви након мисије и накнадне активности	Историјски подаци о рути, планирању, катастру, експропријацији, накнади и записи у вези са гасоводом	Накнадно је примљен ограничен скуп докумената који се тренутно прегледа у сврху дужне пажње и еколошко-социјалне припреме
МРЕ, Светска банка и релевантни учесници у еколошко-социјалној (E&S) припреми Пројекта	7. јул 2026, E&S састанак за извештавање (debriefing) и координацију, Београд / хибридни формат	Преглед налаза са теренске мисије; недостаци у информацијама; координација пратећих активности	Обједињавање прелиминарних налаза и идентификација пратећих потреба за E&S студије и припрему Пројекта

Упоредо са горе наведеним активностима на укључивању заинтересованих страна, процес припреме је обухватио додатну кабинетску дужну пажњу и преглед документације. Ово је укључивало преглед доступних катастарских, административних, планских и других извора документације релевантних за власништво, регистрована права, инфраструктуру гасовода и историјске имовинске аранжмане, као и преглед документације коју су накнадно доставиле локалне самоуправе и друге институције након теренске мисије.

Преглед је такође обухватио јавно доступне контекстуалне информације у вези са могућим наслеђеним питањима повезаним са ранијим развојем гасне инфраструктуре у ширем подручју. Посебно, један идентификовани медијски извештај о наводним проблемима око прибављања земљишта и документације повезаних са повезаном деоницом гасовода Југоросгаса која се протеже јужно од ширег подручја Ниша/Трупала задржан је као траг за анализу уз дужну пажњу. Ово није иста деоница гасовода као Пројекат Фазе 1 Трупале–Појате, и наведени наводи нису третирани као верификовани налази за овај Пројекат. Материјал се користи искључиво за идентификацију питања која захтевају даљу истрагу, укључујући рано информисање, документовање имовинских аранжмана, праксу накнаде и приступ жалбеним механизмима или механизмима правне заштите.

Ове додатне кабинетске активности саме по себи не представљају укључивање заинтересованих страна, али пружају контекстуалне и документационе доприносе текућим процесима одређивања обима, израде ESIA студије, RPF-а и ПУЗС-а, и помажу у идентификацији питања која захтевају даљу проверу кроз консултације, теренски рад и накнадне студије.

Током припреме коришћене су различите методе, укључујући:

- састанке за припрему и координацију Пројекта;
- циљане институционалне и стручне састанке;
- састанке са општинским и градским руководством и релевантним административним и техничким службама;
- заједничке теренске обиласке и директно посматрање одабраних локација на рути;
- континуиране техничке разговоре са представницима Србијагаса током теренске мисије;
- ограничене експлоративне интервјуе са пољопривредницима и другим корисницима земљишта затеченим на одабраним локацијама;
- циљани разговор са правном службом Србијагаса;
- стручни разговор са судијама са искуством у ванпарничним поступцима за одређивање накнаде;
- преглед мапа рута, катастарских података и доступних административних и техничких евиденција;
- писмене захтеве након мисије за достављање локално чуване документације о планирању, експропријацији, накнади и документације у вези са гасоводом;
- преглед документације коју су накнадно доставиле локалне самоуправе и други извори;
- накнадну телефонску и електронску комуникацију; и
- преглед јавно доступних контекстуалних информација од значаја за могућа наслеђена питања.

Досадашње активности треба посматрати као прелиминарно одређивање обима, институционално учешће и рад на дужној пажњи. Оне не замењују шире, систематско и инклузивно укључивање заинтересованих страна које је неопходно како напредују ESIA студије, планирање и дорада руте, као и будуће планирање експропријације земљишта и расељавања. Добијене информације су послужиле за мапирање заинтересованих страна у Одељку 3 и програм укључивања који је наведен у наставку, и наставиће да се проверавају, допуњују и ажурирају кроз наредне консултације и студије.

4.2 Преглед потреба заинтересованих страна на пројекту и метода, алата и техника за укључивање заинтересованих страна

Збирна табела ПУЗС-а у наставку приказује процес укључивања, методе, редослед, теме консултација и циљане заинтересоване стране за: (i) информисање заинтересованих страна о

Пројекту и ESIA студијама; (ii) подршку одређивању обима и прикупљању почетних података; (iii) објављивање и консултације о налазима ESIA фазе и предложеним мерама ублажавања утицаја; (iv) планирање и дораду руте; и (v) припрему за управљање утицајима на земљиште и изворе егзистенције, као и за будуће планирање расељавања.

Приступ укључивању одражава карактер овог ПУЗС-а на нивоу Програма и различите нивое припремљености три фазе Програма. Тренутни програм је детаљнији за Фазу 1, док ће учешће за фазе 2 и 3 бити постепено разрађивано како буду напредовале студије изводљивости, развој руте, просторно планирање, техничко пројектовање и процена утицаја на животну средину и социјална питања.

Методе укључивања биће сразмерне природи и значају потенцијалних утицаја и прилагођене карактеристикама и потребама за учешће релевантних група заинтересованих страна. Методе идентификоване у наставку су индикативне и могу се прилагођавати као одговор на развој руте, налазе ESIA фазе, повратне информације заинтересованих страна, идентификоване баријере за учешће или друге информације добијене током припреме Пројекта.

Као део ESIA фазе, овај ПУЗС ће бити ажуриран ради даљег детаљног приказа стратегије укључивања заинтересованих страна за све фазе Програма и ради израде детаљног програма учешћа који ће подржати изградњу и рад гасовода Фазе 1.

Светска банка и Зајмопримац не толеришу одмазду или реваншизам према заинтересованим странама на Пројекту које изражавају ставове, износе забринутост, учествују у консултацијама или користе канале за жалбе у вези са активностима које финансира Банка.

Активности учешћа наведене у наставку су индикативне и биће разрађене као одговор на развој информација о Пројекту, повратне информације заинтересованих страна, налазе ESIA фазе, развој руте и локација, као и у односу на искуство у имплементацији. Методе, временски рокови и одговорни ентитети биће прилагођени где год је то потребно како би се осигурало да укључивање остане сразмерно, приступачно и сврсисходно.

Табела 2: Збирна табела ПУЗС-а – Фаза одређивања обима

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски рок
Фаза одређивања обима - спроведене активности³				
МРЕ, Светска банка, Србијагас и други учесници у припреми Пројекта	Припрема Пројекта; технички и институционални контекст; кључна еколошка и социјална питања; укрштања у просторном планирању; приступ земљишту; пракса експропријације и исплате накнаде; катастарска ограничења; припрема теренске мисије	Састанци за припрему и координацију Пројекта; хибридни састанци; размена докумената	МРЕ; ЈИП; ESIA тим са релевантним техничким стручњацима	Јун и јул 2026.
Град Ниш и општине Алексинац, Ражањ и Ћићевац, укључујући релевантне службе за планирање, имовинске послове, пољопривреду, инфраструктуру, еколошке и социјалне службе	Почетне информације специфичне за Пројекат; прелиминарна рута; локални услови; инфраструктура; коришћење пољопривредног земљишта; планска и имовинска питања; раније искуство са гасоводом; доступна документација	Институционални састанци; разговори са релевантним општинским службама; праћење активности након теренске мисије	МРЕ; еколошко-социјални (E&S) тим; уз учешће представника Србијагаса	30. јун и 1. јул 2026; накнадни захтеви након мисије
Представници МРЕ-а, укључујући помоћника министра Сашу Коковића; представници Србијагаса;	Одабрана инжењерска, еколошка и социјална питања дуж прелиминарне руте; укрштања са рекама и	Заједнички теренски обилазак; директно посматрање; континуирани технички разговор	МРЕ; еколошко-социјални (E&S) и технички тим; представници Србијагаса	30. јун – 2. јул 2026.

³ Горе сумиране активности на укључивању заинтересованих страна у фази одређивања обима су углавном завршене. Све додатне накнадне активности које произилазе из нерешених захтева за информацијама или појашњења налаза из фазе одређивања обима биће пренете у главну ESIA фазу и повезану фазу припреме Пројекта, уместо да се третирају као засебан наставак програма за ангажовање у циљу утврђивања обима.

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски рок
еколошко-социјални (E&S) и технички тим	инфраструктуром; ограничења терена и поплавних равница; близина кућа; одступања руте; разматрања приступа и изградње			
Пољопривредници и други локални корисници земљишта затечени у одабраним катастарским општинама на подручју Ниша	Стварно коришћење пољопривредног земљишта; аранжмани власништва и коришћења; искуство са постојећим гасоводом; накнада; приступ; рекултивација; свест о ограничењима	Ограничени експлоративни интервјуи током теренског рада	Еколошко-социјални (E&S) социјални тим	2. јул 2026.
Правна служба Србијагаса	Пракса експропријације; понуде и споразуми о накнади; катастарска и власничка питања; нерешени предмети; судски спорови	Циљани институционални састанак	Еколошко-социјални (E&S) правно-социјални тим; представници правне службе Србијагаса	Током периода припреме
Ванпарнично одељење Основног суда у Нишу	Учестала питања у вези са накнадом; спорови око процене вредности; докази вештачењем; процесни аспекти спорних предмета	Стручни/ институционални разговор	Еколошко-социјални (E&S) правно/социјални тим	2. јул 2026.
МРЕ, Светска банка и релевантни учесници у еколошко-социјалној (E&S) / припреми Пројекта	Преглед налаза са теренске мисије; недостаци у информацијама; накнадне потребе	E&S састанак за извештавање (debriefing) и координацију	МРЕ; Светска банка; тимови за припрему Пројекта и E&S тимови	7. јул 2026.

Табела 3: Збирна табела ПУЗС-а – ESIA/ESMP фаза

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски оквир
Пројекат и ESIA/ESMP фаза				
МРЕ; ЈИП када постане оперативна; релевантна национална министарства, органи и тела која врше јавна овлашћења идентификовани у Одељку 3.3	Статус пројекта и распоред припреме; обим и напредак ESIA студија; кључни еколошки и социјални ризици и недостаци у информацијама; институционалне надлежности; потребе за подацима; координација са техничким пројектовањем, просторним планирањем, SEA и будућим планирањем експропријације земљишта и расељавања	Формални институционални састанци; технички радни састанци; писани захтеви; размена докумената и података; виртуелни састанци где је применљиво	МРЕ; ЈИП када постане оперативна; ESIA тим са релевантним техничким стручњацима	Од почетка главне ESIA фазе; код кључних етапа ESIA и према потребама за информацијама или координацијом.
МГСИ; Агенција за просторно и урбанистичко планирање Републике Србије; Тим за израду Просторног плана; други органи и институције укључени у ППППН и повезане поступке планирања	Координација између припреме Пројекта, налаза ESIA фазе и ППППН; доступност и временски рокови за планске информације; развој руте и коридора; еколошка и социјална ограничења; примедбе произашле из законом прописаних поступака планирања; могућности за коришћење повратних информација заинтересованих страна ради дораде руте	Формални састанци за координацију; технички састанци; писана размена информација; преглед планске документације; координација заснована на ГИС-у и мапама	Надлежни органи и институције за планирање; МРЕ / ЈИП; ESIA тимови и тимови за техничко пројектовање	Током целе израде ППППН-а и ESIA студије; код кључних етапа у планирању и развоју руте.
Шира јавност; потенцијално погођене заједнице; власници и корисници земљишта; локалне самоуправе; друге заинтересоване стране	Општи циљеви и сврха Просторног плана; почетна концептуална планска решења; могућа разматрања у вези са развојем коридора и руте; локално релевантна	Законом прописан рани јавни увид; јавна обавештења; приступ материјалу за рани јавни увид; подношење	Надлежни орган за планирање / носилац израде плана и релевантне институције за планирање; МРЕ / ЈИП за комплементарно учешће	Током израде ППППН-а, пре израде нацрта плана; законом прописани период раног јавног увида у трајању од 15 дана

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски оквир
унутар подручја планирања ППППН-а	питања заштите животне средине, социјална питања, коришћење земљишта и инфраструктура	писмених примедба; комплементарне активности информисања у складу са стандардом ESS10 тамо где стандардни законом прописани канали можда адекватно не допиру до погођених или рањивих заинтересованих страна	повезано са Пројектом, по потреби	
Град Ниш и општине Алексинац, Ражањ и Ћићевац, укључујући релевантне службе за планирање, имовинске послове, пољопривреду, инфраструктуру, еколошке и социјалне службе	Напредак Пројекта и ESIA фазе; развој информација о рути; локални еколошки и социјални услови; коришћење земљишта и пољопривреда; постојећа инфраструктура; локални развојни планови; претходно искуство са гасном инфраструктуром; потенцијално погођена насеља и заинтересоване стране; рањиве или мање видљиве групе; локални канали комуникације	Формални састанци; састанци са релевантним одељењима; техничке радионице; писмени захтеви за податке; накнадни интервјуи; теренске посете; разговори засновани на мапама	МРЕ / ЈИП; ESIA тим; релевантни технички стручњаци и стручњаци за пројектовање	Рано у ESIA фази; код главних етапа у ESIA фази и развоју руте; додатне накнадне активности у случају појаве недостатака у информацијама или значајних питања
Релевантне локалне самоуправе потенцијално повезане са Фазом 2, укључујући Ћићевац, Варварин, Параћин, Ћуприју, Јагодину, Свилајнац и Велику	Информације о Програму и Фази 2; израда ППППН-а; разматрања о рути и коридору у изградњи; укрштања у локалном планирању и инфраструктури; доступни почетни подаци о животној	Институционални састанци; писмени захтеви; техничке консултације; размена података; виртуелни или састанци уживо	МРЕ / ЈИП; тимови за ESIA фазу и припрему фаза; релевантне институције за планирање	Током периода израде ESIA студије и ППППН-а; постепено, како информације о рути и планирању постану довољно развијене

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски оквир
Плану, што подлеже доради руте	средици и социјалним аспектима; разматрања у вези са коришћењем земљишта и пољопривредом; будуће потребе за укључивањем заинтересованих страна			
Локалне самоуправе и надлежне службе релевантне за Фазу 3, након што географски и институционални обухват постане јаснији	Тренутни концепт Програма; процес израде студије изводљивости и развоја руте; потребе за информацијама; локални еколошки и социјални контекст; будући захтеви за консултације и мапирање заинтересованих страна	Институционални састанци; писана размена информација; циљане консултације	МРЕ / ЈИП; релевантни тимови за припрему Фазе 3 и еколошко-социјални (E&S) тимови	Како буду напредовале студије изводљивости, развој руте или локација и институционални аранжмани
Савети месних заједница и друге локално признате структуре за заступање заједнице у потенцијално погођеним подручјима	Статус пројекта; развој информација о рути; локални обрасци коришћења земљишта и приступа; забринутости заједнице; фактички корисници земљишта; мање видљива домаћинства; претходно искуство са гасоводом; локално важна инфраструктура и ресурси; преферирани канали комуникације	Састанци на нивоу насеља; интервјуи; разговори у малим групама; партиципативни преглед мапа; теренске посете; локално прилагођени канали обавештавања и комуникације	ЈИП; ESIA социјални тим; релевантна подршка јединица локалне самоуправе (ЈЛС)	Постепено, како се идентификују потенцијално погођена насеља; понавља се када значајне информације о рути или утицајима постану доступне
Потенцијално погођене заједнице и становници унутар зоне утицаја Фазе 1	Опис и статус Пројекта; развој руте; обухват и сврха ESIA студија; кључни потенцијални еколошки и социјални ризици; могућности за достављање локалних информација; накнадно објављивање налаза ESIA фазе и предложених	Јавни консултативни састанци; састанци на нивоу насеља; разговори у малим групама; приступачне нетехничке информације; мапе и визуелна	МРЕ / ЈИП; ESIA тим	Током прикупљања почетних података и процене утицаја када су потребне локалне информације; приликом објављивања нацрта ESIA/ESMP и повезаних инструмената; додатно учешће у случају појаве значајних питања

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски оквир
	мера ублажавања утицаја; жалбени механизам Пројекта	помагала; сесије питања и одговора (Q&A); писмени и електронски коментари		
Регистровани власници земљишта и други формално идентификовани носиоци права у подручјима где информације о рути постану довољно специфичне	Прелиминарни захтеви у погледу земљишта; импликације повезане са рутом; потенцијална трајна експропријација, службености или друга права или ограничења коришћења земљишта, привремено заузеће, приступни захтеви и ограничења заштитних зона; принципи Пројекта и RPF-a; очекивани наредни кораци; канали за информисање и жалбе	Састанци „један на један” (појединачни); састанци у малим групама; разговори засновани на мапама; теренске посете; писмене и усмене информације	ЛИП; ESIA стручњаци за социјална питања и расељавање; корисник експропријације након што буде формално потврђен, по потреби	Постепено, како информације о рути и утицајима постану довољно детаљне; пре доношења кључних одлука у вези са земљиштем
Фактички корисници земљишта, закупци, супоседници, неформални или нерегистровани корисници и друга лица чији интереси можда нису видљиви у катастарској евиденцији	Стварно коришћење и зависност од земљишта; приступ; пољопривредне активности; потенцијални привремени или трајни утицаји; учешће у будућем планирању расељавања; доступне информације и канали за жалбе	Идентификација на терену; интервјуи „један на један” (појединачни); консултације у малим групама; прикупљање социо-економских података где је применљиво; директан теренски рад	ЛИП; ESIA стручњаци за социјална питања и расељавање	Током прикупљања почетних података и процене утицаја у оквиру ESIA фазе; постепено се проширује како информације о рути и парцелама постају доступне
Пољопривредници, мали пољопривредни произвођачи, пољопривредне организације, задруге и домаћинства зависна од	Циклуси култивације (усева); сезонско коришћење земљишта; приступ парцелама; наводњавање и одводњавање; привремено заузеће; губитак приноса; руковање тлом и	Фокус групе; састанци са заинтересованим странама из сектора пољопривреде; индивидуални интервјуи; теренске	ЛИП; ESIA социјални тим; стручњаци за пољопривреду по потреби	Током прикупљања почетних социјалних података и процене утицаја; понавља се током дораде руте и планирања расељавања; временски рокови се прилагођавају пољопривредним сезонама где год је то изводљиво

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски оквир
пољопривредних извора егзистенције	рекултивација; динамика извођења грађевинских радова; осетљивост извора егзистенције и потребе за ублажавањем утицаја	посете; сезонске консултације		
Жене чији интереси, коришћење земљишта или допринос егзистенцији можда нису у потпуности приказани у власничким књигама; једнородитељска домаћинства; лица са значајним обавезама неге	Стварно коришћење земљишта и допринос егзистенцији; приступ информацијама о Пројекту; баријере за учешће; утицаји на нивоу домаћинства; потенцијалне импликације на земљиште и изворе егзистенције; одговарајући аранжмани за консултације	Циљане консултације; засебни разговори у малим групама где је корисно; информисање на нивоу домаћинства; флексибилно заказивање састанака; учешће „један на један” (појединачно)	ЛИП; ESIA стручњаци за социјална питања и расељавање	Током прикупљања почетних социјалних података и процене утицаја; пре доношења кључних одлука у вези са земљиштем; понавља се тамо где баријере за учешће и даље постоје
Социјално угрожени или рањиви појединци и групе идентификовани у Одељку 3.4	Приступачно објашњење пројектних активности, ризика, утицаја и потенцијалних користи; баријере за учешће; специфичне забринутости; потенцијални несразмерни утицаји; потребе за ублажавањем утицаја и помоћи; канали за жалбе	Прилагођене консултације у малим групама; појединачни теренски рад („један на један”); приступачни формати; састанци на локалном нивоу; поверљиви посредници; посете у домовима (на адреси становања) где је прикладно; културолошки и језички прилагођене методе где је потребно	ЛИП; ESIA социјални тим; подршка стручњака по потреби	Током целе ESIA фазе где је релевантно; циљано учешће пре доношења кључних одлука и током јавног објављивања; понавља се тамо где баријере и даље постоје
Центри за социјални рад, пружаоци здравствених и социјалних услуга,	Потенцијалне баријере за учешће; идентификација мање видљивих група;	Циљани институционални интервјуи;	ЛИП; ESIA социјални тим	Током прикупљања почетних социјалних података и мапирања заинтересованих страна; накнадне

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски оквир
организације особа са инвалидитетом, ромске организације где је то релевантно, хуманитарне организације и организације у заједници, као и други актери у области инклузије идентификовани у Одељку 3.3	одговарајуће информисање; захтеви у погледу приступачности; потенцијална потреба за прилагођеном помоћи; аранжмани за укључивање који поштују приватност	разговори у малим групама; писмене накнадне активности; координација осетљива на специфичности појединачних предмета, где је прикладно		активности тамо где се идентификују баријере за учешће или потребе за специфичном помоћи
Власници и оператори инфраструктуре, јавна комунална предузећа и релевантни технички ентитети	Постојећа и планирана инфраструктура; укрштања; безбедносне удаљености; приступ; потенцијални конфликти; кумулативни ризици и ризици на местима повезивања; ограничења повезана са изградњом; потребе за ублажавањем утицаја и координацијом	Билатерални технички састанци; преглед ГИС-а и мапа; писана размена; теренске посете где је потребно	Технички тим / тим за пројектовање; МРЕ / ЈИП; ESIA тим	Током целе ESIA фазе и развоја руте; по потреби пре доношења кључних одлука о пројектовању или рути
Специјализоване институције за заштиту животне средине, вода, заштиту природе, културног наслеђа и друге стручне институције	Почетне (базне) информације; осетљиви рецептори; заштићена подручја; укрштања са рекама и водотоковима; ризик од поплава; биодиверзитет; културно наслеђе; захтеви за процену утицаја; ограничења на рути; хијерархија ублажавања утицаја; потребе за праћењем (мониторингом)	Специјализовани технички састанци; писани захтеви за податке; преглед налаза студија; техничке радионице; теренске посете по потреби	ESIA тим; МРЕ / ЈИП; технички тим / тим за пројектовање	Током специјалистичких базних студија; током процене утицаја; пре финализације релевантних мера ублажавања и праћења (мониторинга)
Организације цивилног друштва, еколошке групе, грађанске иницијативе и организације у заједници идентификоване у Одељку 3.3	Обухват Пројекта и ESIA фазе; еколошки и социјални ризици; забринутости у вези са рутом; локално релевантне информације; предлози за ублажавања утицаја;	Циљани састанци; тематске радионице где је оправдано; јавне консултације; писмени и	ЈИП; ESIA тим	Током израде ESIA студија где је релевантно; током јавног објављивања нацрта ESIA/ESMP; додатно учешће у случају појаве значајних питања

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски оквир
	објављивање налаза и могућности за давање коментара	електронски коментари		
овна удружења, универзитети, научни институти, независни стручњаци и друге стручне и научне институције (носиоци знања)	Техничка, еколошка, социјална, агрономска знања, знања о културном наслеђу или специфичностима локалног подручја; налази ESIA фазе; методолошка или тематска питања; предлози за ублажавање утицаја и праћење (мониторинг)	Циљани стручни састанци; тематске радионице; писане консултиције; техничке расправе и прегледи	ЈИП; ESIA тим	Код релевантних етапа у изради студија и током јавног објављивања када стручни допринос доноси додатну вредност
Шира јавност; потенцијално погођене заједнице; власници и корисници земљишта; локалне самоуправе; друге заинтересоване стране унутар подручја планирања ППППН	Нацрт Просторног плана; развијени коридор и планска решења; потенцијалне импликације руте; заштитне зоне; укрштања са инфраструктуром; импликације на коришћење земљишта; примедбе и приговори	Законом прописан јавни увид у нацрт плана; јавна обавештења; приступ нацрту планске документације; подношење писмених примедба; јавна седница/ презентација како је применљиво; комплементарно укључивање у складу са стандардом ESS10 где је потребно	Надлежни орган за планирање / носилац израде плана и релевантне институције за планирање; МРЕ / ЈИП за комплементарно учешће повезано са Пројектом, по потреби	Након израде и стручне контроле нацрта плана; законом прописани период јавног увида у трајању од 30 дана
Потенцијално погођене заједнице, погођена лица, друге заинтересоване стране и шира јавност	Налази нацрта ESIA/ESMP студије; кључни ризици и утицаји; разматране алтернативе; предложене мере ублажавања утицаја и праћења (мониторинга); преостали утицаји; жалбени механизам Пројекта;	Формално објављивање нацрта ESIA/ESMP и релевантних нетехничких материјала; јавни консултативни састанци; састанци	МРЕ / ЈИП; ESIA тим	Током формалног објављивања нацрта ESIA/ESMP; уз остављање довољно времена за преглед и коментаре; накнадне консултиције по потреби

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски оквир
	објашњење на који начин се повратне информације заинтересованих страна могу поднети и размотрити	на нивоу насеља где је прикладно; објављивање на интернет страници; штампани примерци на приступачним локацијама; канали за достављање писмених и електронских коментара		
Потенцијално погођене заједнице и заинтересоване стране које су доставиле коментаре током процеса ESIA	На који начин су разматрани значајни коментари и забринутости; измене унете у руту, процену утицаја, мере ублажавања или аранжмане за укључивање; разлози због којих сугестије нису могле бити прихваћене	Извештаји са сажетком консултација; ажуриране нетехничке информације; писани одговори где је прикладно; накнадни састанци о значајним питањима	ЈИП; ESIA тим; технички тим / тим за пројектовање, по потреби	Након кључних кругова консултација, а пре финализације ESIA/ESMP докумената где год је то изводљиво
Шира јавност и национални/локални медији	Статус пројекта; процес ESIA; доступност објављених докумената; могућности за консултације; кључне етапе; жалбени механизам	Интернет страница МРЕ-а / Пројекта; јавна обавештења; саопштења за медије; изјаве за медије (брифинзи) где је прикладно; нетехнички резимеи	МРЕ / ЈИП	Код главних етапа Пројекта и ESIA фазе; приликом јавног објављивања; када дође до значајних измена у информацијама о Пројекту

Напомена: Законом прописани поступци раног јавног увида и јавног увида повезани са ППППН-ом пружају важне могућности за учешће јавности и повратне информације у вези са рутом. Они нису замена за укључивање заинтересованих страна према стандарду ESS10. Пројекат ће стога настојати, где год је то изводљиво, да координише временске рокове и садржај комплементарног учешћа, како би информације и забринутости произашле из процеса планирања могле да послуже за израду ESIA студија и дораду руте, док еколошко-социјално укључивање специфично за Пројекат допире до погођених лица и група до којих се можда не би адекватно допрело искључиво путем законом прописаних поступака планирања.

Табела 4: Планирање и дорада руте

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски оквир
Планирање и дорада руте				
Потенцијално погођене заједнице дуж прелиминарних или алтернативних траса	Варијанте руте (опције) и ограничења; локално важни рецептори; места повезивања са насељима; приступ; локално познати еколошки и социјални ризици; могућности за избегавање или смањење утицаја; однос између развоја руте, налаза ESIA фазе и процеса просторног планирања	Консултације на нивоу насеља; партиципативни преглед мапа; теренске посете; визуелни материјали о рути; састанци у малим групама; писмени и електронски коментари где је прикладно	Технички тим / тим за пројектовање; ЈИП; ESIA тим	Пре доношења кључних одлука о рути; понавља се када дође до значајних измена руте и код релевантних етапа у планирању
Регистровани власници земљишта, фактички корисници земљишта, пољопривредници и друга лица зависна од пољопривредних извора егзистенције	Стварно коришћење земљишта; пољопривредни циклуси; приступ; наводњавање и одводњавање; објекти и локално важна имовина; постојеће службености или ограничења; потенцијални утицаји повезани са рутом; изводљиве могућности за избегавање или смањење утицаја	Консултације „један на један” (појединачне); састанци у малим групама; теренска провера; разговори засновани на мапама; циљани интервјуи	ЈИП; технички тим / тим за пројектовање; стручњаци за ESIA фазу и расељавање	Итеративно током дораде руте; пре доношења значајних одлука које утичу на идентификована подручја, парцеле или кориснике
Град Ниш и општине Алексинац, Ражањ и Ћићевац, укључујући одељења за планирање, имовинске послове, пољопривреду, инфраструктуру и заштиту животне средине	Укрштања рута; постојећа и планирана изграђеност; локални путеви и комуналне мреже; пољопривредно земљиште; јавна својина; приступ; локално осетљиве локације; кумулативне интеракције и интеракције са инфраструктуром;	Технички састанци; преглед ГИС-а и мапа; теренске посете; писмена размена података; циљани разговори по одељењима	ЈИП; технички тим / тим за пројектовање; ESIA тим; надлежне службе локалне самоуправе	Код кључних етапа у развоју руте; додатне накнадне активности тамо где се идентификују значајна ограничења или измене

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски оквир
	могућности за избегавање или смањење утицаја			
Релевантне локалне самоуправе повезане са Фазом 2 и са наредним фазама Програма, након што се идентификују	Информације о коридору и рути у развоју; укрштања у локалном планирању и инфраструктури; главна разматрања о коришћењу земљишта и пољопривреди; осетљиве локације; будуће потребе за укључивањем; локално доступни подаци од значаја за дораду руте	Институционални састанци; техничке консултације; преглед ГИС-а и мапа; писмени захтеви за податке и размена података	МРЕ / ЈИП; релевантни тимови за припрему фаза, технички тимови / тимови за пројектовање и ESIA тимови	Постепено, како информације о рути и планирању постану довољно развијене; код кључних етапа у развоју руте специфичних за сваку фазу
МГСИ; Агенција за просторно и урбанистичко планирање Републике Србије; Тим за израду Просторног плана; други релевантни органи и институције за планирање	Координација између развоја руте, налаза ESIA фазе и израде ППППН-а; повратне информације произашле из раног јавног увида и каснијег јавног увида; импликације руте и коридора; еколошка и социјална ограничења; конзистентност планских информација и информација о Пројекту	Формални састанци за координацију; техничке сесије; размена документације; преглед заснован на ГИС-у и мапама	Надлежни органи и институције за планирање; МРЕ / ЈИП; технички тимови / тимови за пројектовање и ESIA тимови	Током релевантних фаза просторног планирања и дораде руте; након значајних повратних информација или измена руте
Власници и оператори инфраструктуре, јавна комунална предузећа и други релевантни технички ентитети	Укрштања; безбедносне удаљености; приступ; технички конфликти; постојећа и планирана инфраструктура; захтеви у погледу одржавања; ограничења у изградњи; могућности за координацију пројектовања и избегавање утицаја	Билатерални технички састанци; преглед мапа и пројеката; писмена размена; састанци на терену по потреби	Технички тим / тим за пројектовање; ЈИП; релевантни ентитет Пројекта	По потреби током дораде руте, а пре потврде релевантних деоница руте или техничких решења
Специјализоване институције за заштиту животне средине, вода, заштиту природе,	Осетљиве локације; избегавање утицаја и алтернативе; ограничења у погледу вода и поплавних	Специјализоване техничке консултације; писмена размена;	ESIA тимови и тимови за техничко пројектовање; ЈИП	Током процене алтернатива и дораде руте; пре доношења значајних одлука о рути које утичу на осетљиве локалитете

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски оквир
културног наслеђа и друге стручне институције	подручја; чиниоци биодиверзитета и културног наслеђа изложени утицају; специфични захтеви за ублажавање утицаја на рути; импликације налаза специјалистичких студија	преглед мапа и налаза студија; теренске посете по потреби		

Табела 5: Управљање утицајима на земљиште и изворе егзистенције и подршка планирању расељавања

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски оквир
Управљање утицајима на земљиште и изворе егзистенције и подршка планирању расељавања				
Регистровани власници земљишта и други формално идентификовани носиоци права	Захтеви у погледу земљишта; принципи Пројекта и RPF-а; врсте потенцијалних утицаја на земљиште; очекиване процедуре и редослед фаза; доступне информације и канали за жалбе	Појединачно обавештавање када је то прикладно; састанци „један на један” (појединачни); информативне сесије; писмени материјали	ЈИП; корисник експропријације након што буде потврђен; стручњаци за расељавање	Пре и током детаљног планирања прибављања земљишта и расељавања
Фактички корисници земљишта, закупци, супоседници и лица која користе земљиште без формално регистрованих права	Идентификација стварног коришћења и зависности од земљишта; потенцијални утицаји; применљиви принципи права на помоћ (подобности) и подршку; канали за учешће и жалбе	Идентификација на терену; индивидуални интервјуи; социо-економска анкета; разговори у малим групама	ЈИП; тим за расељавање / социјални тим	Током пописа (цензуса), социо-економске процене и израде инструмената за расељавање специфичних за сваку фазу или локацију
Пољопривредници и домаћинства зависна од пољопривредних извора егзистенције	Циклуси култивације; привремено заузеће; приступ; губитак приноса; рекултивација тла; наводњавање и одводњавање; утицаји на изворе егзистенције и потребе за њиховом обновом	Фокус групе; сезонске консултације; индивидуални интервјуи; теренске посете	ЈИП; стручњаци за расељавање и социјална питања; стручњаци за пољопривреду по потреби	Током процене утицаја и планирања расељавања; прилагођено пољопривредном календару
Жене чији интереси или коришћење земљишта можда нису приказани у власничким књигама	Стварно коришћење земљишта и допринос егзистенцији; приступ информацијама; учешће у процесима везаним за консултације и накнаду; баријере за учешће	Циљане или засебне консултације где је корисно; информисање на нивоу домаћинства; флексибилно заказивање састанака	Социјални тим / тим за расељавање; ЈИП	Током социо-економске процене и планирања расељавања; понавља се тамо где баријере за учешће и даље постоје
Лица погођена нерешеним питањима наслеђа,	Потребе за информацијама; процесне импликације;	Појединачно учешће засновано на	Корисник експропријације након што буде потврђен;	Како се предмети идентификују и током релевантних процеса планирања

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски оквир
сувласништва, регистрације или заступања	заступање; баријере за учешће; канали Пројекта и канали за жалбе	специфичностима конкретног предмета; јасне писмене и усмене информације; упућивање на надлежне процедуре где је то прикладно	релевантни правни тимови / тимови за имовинске послове; надзор од стране ЈИП-а	
Власници земљишта и носиоци права који не живе на локацији (одсутна лица)	Информације о Пројекту; доступне опције за учешће; заступање; канали за даљинску (удаљену) комуникацију	Директна пошта где је то законито и доступно; телефон; имејл; комуникација преко овлашћених заступника; друге одговарајуће методе информисања	Корисник експропријације након што буде потврђен; надзор од стране ЈИП-а	Како се идентификују; понавља се тамо где се контакт не успостави путем стандардних канала
ива погођена лица и домаћинства идентификована у Одељку 3.4	Несразмерни утицаји; баријере у процедурама; потребе за информацијама; специфична помоћ; потребе за обновом извора егзистенције	Индивидуализовано учешће; мале групе; кућне посете (посете у домовима) где је прикладно; поверљиви посредници; прилагођени материјали	ЈИП; тим за расељавање / социјални тим; подршка стручњака по потреби	Рана идентификација и током целог планирања; учесталост је прилагођена индивидуалним потребама
Локална одељења за имовинско-правне послове у надлежним општинама и градовима	Поступак експропријације; комуникација са погођеним лицима; расправе; редослед фаза у поступку; фаза одређивања накнаде; нерешени предмети	Институционална координација; правни и технички састанци; писана размена	Корисник експропријације након што буде потврђен; ЈИП	Пре покретања релевантних поступака и током целе имплементације
Надлежне територијалне организационе јединице Пореске управе и други актери у процесу процене вредности, како је применљиво	Подаци у вези са проценом вредности и законом прописане улоге од значаја за одређивање накнаде	Формални захтеви; институционална или стручна сарадња	Корисник експропријације и/или надлежни орган, како је применљиво	Према потреби у складу са националним процедурама

Циљане заинтересоване стране	Тема консултација / порука	Коришћени метод	Одговорности	Учесталост/Временски оквир
Центри за социјални рад и релевантне заинтересоване стране за подршку инклузији	Идентификација баријера за учешће; потреба за прилагођеним информисањем или додатном подршком, уз примену мера заштите приватности	Циљана институционална координација; консултације осетљиве на специфичности појединачних предмета, где је прикладно	ЈИП; тим за социјална питања / тим за расељавање	Према потреби
Савети месних заједница и друге локалне структуре	Допирање до мање видљивих корисника земљишта или домаћинства; саопштавање могућности за учешће; локалне забринутости у вези са приступом и изворима егзистенције	Локални састанци; размена информација; локално прилагођени канали комуникације	ЈИП; тим за расељавање / социјални тим	Током целог планирања, без замењивања директног учешћа са погођеним лицима
Пољопривредне организације, задруге и релевантна струковна удружења	Учестали утицаји на пољопривреду; пракса рекултивације; приступ; сезонска ограничења; разматрања у вези са обновом извора егзистенције	Фокус групе; тематски састанци; техничке консултације	ЈИП; тим за расељавање / социјални тим; стручњаци за пољопривреду	Код кључних етапа у планирању и тамо где се идентификују учестали проблеми у вези са изворима егзистенције

Фазе изградње и рада

Аранжмани за укључивање током фаза изградње и рада биће даље развијени током ESIA фазе и кроз наредна ажурирања ПУЗС-а. Ова ажурирања ће бити заснована на коначној рути и детаљном пројекту, налазима ESIA фазе, проценама утицаја на прибављање земљишта и изворе егзистенције, кадровима и процедурама ЈИП-а, мобилизацији извођача радова, динамици изградње и идентификацији ризика специфичних за локацију и погођених заинтересованих страна.

Ажурирање ПУЗС-а за фазу изградње дефинисаће улоге ЈИП-а, ESIA консултанта, стручног надзора, извођача радова, локалних самоуправа и других релевантних актера у вези са информисањем, везом са заједницом, управљањем жалбама, обавештавањем о радовима, аранжманима за саобраћај и приступ, привременим заузећем земљишта, рекултивацијом, здрављем и безбедношћу заједнице, приливом радника и континуираним учешћем погођених лица и локалних заједница. Аранжмани за укључивање у фази рада биће даље дефинисани пре пуштања у рад и односиће се, по потреби, на безбедносне информације, комуникацију у ванредним

ПУЗС – SGIIS Гасовод Србије

ситуацијама, ограничења приступа, активности одржавања, управљање жалбама и континуирано учешће са погођеним заједницама и релевантним институцијама.

Сви захтеви за укључивање заинтересованих страна у вези са затварањем или престанком рада (декомисијом) биће обрађени кроз будућа ажурирања ПУЗС-а уколико и када такве активности постану релевантне и довољно дефинисане.

4.3 Предложена стратегија за укључивање ставова рањивих група

Пројекат ће тражити ставове социјално угрожених или рањивих појединаца и група идентификованих у Одељку 3.4 путем метода укључивања који су прилагођени специфичним баријерама, осетљивостима и околностима уоченим у релевантним заједницама.

Циљ је да се осигура да лица која могу бити несразмерно погођена утицајима Пројекта, која имају ограничен утицај на доношење одлука у домаћинству или заједници, суочавају се са потешкоћама у разумевању информација о Пројекту или доживљавају физичке, економске, социјалне, културолошке, комуникационе или географске баријере, буду у могућности да приме и разумеју релевантне информације, изразе забринутост и дају допринос доношењу одлука у вези са Пројектом под условима који су у разумној мери сразмерни онима који су доступни осталим заинтересованим странама.

Пројекат неће претпостављати да су сви чланови неке шире демографске или социјалне категорије рањиви на исти начин. Мере укључивања биће одабране као одговор на стварне баријере идентификоване кроз мапирање заинтересованих страна, ESIA студије, локалне консултације, процену утицаја на земљиште и изворе егзистенције, као и кроз сарадњу са релевантним институцијама и организацијама за подршку. Неколико фактора рањивости се може преклапати и захтевати комбиноване мере.

Следеће мере се могу применити, по потреби.

Жене и лица са неплаћеним обавезама неге. Укључивање ће настојати да осигура да жене не буду искључене у случајевима када званичне евиденције о власништву, обрасци заступања домаћинства или аранжмани за консултације примарно обухватају мушке чланове домаћинства или регистроване власнике права. Мере могу укључивати: директан теренски рад са женама чије коришћење или зависност од погођеног земљишта није приказано у званичним власничким књигама; време консултација прилагођено неплаћеним обавезама неге и рада; засебне разговоре или разговоре у малим групама тамо где би то омогућило слободније учешће; укључивање жена у социо-економске интервјуе на нивоу домаћинства и процену извора егзистенције; као и сарадњу са организацијама жена или другим локалним организацијама од поверења где је то релевантно. Тимови за укључивање би требало, где год је то изводљиво, да укључују жене и да буду организовани на начин који подржава безбедно и подстицајно учешће.

Домаћинства са ниским приходима и економски несигурна лица. Укључивање ће узети у обзир чињеницу да трошкови превоза, време одсуствовања са посла, поновљена путовања до општинских центара или ослањање на стручне савете могу створити баријере за учешће. Мере могу укључивати: састанке на нивоу насеља, накнадну телефонску комуникацију, поједностављене информације, поновљена објашњења процедура, директан теренски рад и, тамо где је то оправдано, помоћ у практичном приступу могућностима за консултације. Посебна пажња биће посвећена домаћинствима чија их зависност од погођеног земљишта, усева или приступних путева може учинити осетљивијим на привремене или одложене утицаје.

Мали пољопривредни произвођачи и домаћинства која зависе од пољопривредних извора егзистенције. Време одржавања консултација ће се, где год је то изводљиво, прилагођавати како би се избегли периоди најинтензивнијих пољопривредних радова и бавиће се локално релевантним питањима као што су циклуси култивације, приступ парцелама, наводњавање и одводњавање, привремено заузеће, рекултивација тла и сезонска зависност од извора

егзистенције. Методе могу укључивати интервјуе на терену, разговоре у малим групама, фокус групе у сектору пољопривреде и директно учешће како регистрованих власника тако и фактичких корисника.

Старија лица, посебно она која живе сама или у изолованим сеоским домаћинствима.

Информисање о Пројекту се неће ослањати искључиво на дигиталне канале или састанке у општинским центрима. Мере могу укључивати састанке на локалном нивоу, телефонску комуникацију, материјале са великим фонтом или поједностављене материјале где је то корисно, поновљена усмена објашњења, укључивање чланова породице од поверења или лица за подршку на захтев појединца, као и директан теренски рад тамо где смањена покретљивост или географска изолованост спречавају ефикасно учешће. Тамо где активности Пројекта могу привремено утицати на приступ, посебна пажња биће посвећена комуникацији са лицима која зависе од редовне здравствене, социјалне или породичне подршке.

Особе са инвалидитетом, смањеном покретљивошћу, сензорним оштећењима или другим потребама у погледу приступа. Локације и методе консултација биће прилагођени идентификованим потребама где год је то неопходно. Мере могу укључивати физички приступачне локације, алтернативне аранжмане за састанке, велики фонт, електронске формате компатибилне са асистивним технологијама где је то изводљиво, телефонску или комуникацију „један на један”, титловање или подршку за знаковни језик тамо где је идентификована специфична потреба, додатно време за консултације и подршку релевантних репрезентативних организација. Пројекат ће избегавати универзални приступ и прилагодиће комуникацију стварним баријерама за учешће.

Лица са ограниченом писменошћу, ниском административном писменошћу или потешкоћама у разумевању техничких информација. Неће се ослањати искључиво на писмена обавештења тамо где је мало вероватно да ће она бити ефикасна. Мере могу укључивати усмена објашњења, поједностављене нетехничке информације, визуелне материјале о рути, мапе праћене јасним објашњењима, „корак по корак“ описе поступака експропријације земљишта и жалбених процедура и могућности за појединачно постављање питања. Техничка и правна терминологија ће се избегавати или објашњавати приступачним језиком.

Лица са ограниченим дигиталним приступом. Информисање о Пројекту комбиноваће дигиталне и недигиталне канале. Релевантне информације могу се пружати путем општинских и локалних огласних табли, савета месних заједница, штампаних материјала, телефонске комуникације, локалних састанака и других локално прилагођених канала, поред интернет страница и електронске преписке.

Лица чије коришћење или зависност од погођеног земљишта није видљива у званичним евиденцијама о власништву. Ово може укључивати закупце, супоседнике, неформалне кориснике, чланове породице који обрађују земљиште регистровано на име другог лица и друге носиоце права без званичног власничког листа. Укључивање ће обухватити идентификацију на терену, директне интервјуе, прикупљање социо-економских података и информисање путем локалних извора, уз избегавање искључивог ослањања на катастарске спискове власника. Овакве активности ће настојати да осигурају да стварно коришћење, зависност у погледу егзистенције и потенцијални утицаји буду схваћени и узети у обзир у наредном планирању.

Лица погођена нерешеним питањима наслеђа, сувласништва, регистрације или заступања. Ова лица могу захтевати поновљена објашњења процеса Пројекта специфична за сваки

појединачни предмет, као и објашњења о доступним каналима учешћа и разлици између учешћа на Пројекту, националних правних процедура и жалбеног механизма Пројекта. Комуникацију треба обезбедити у јасној усменој и писменој форми и прилагодити је ситуацијама у којима је укључено више сувласника, нерегистрованих наследника или одсутних носилаца права.

Власници земљишта и носиоци права који не живе на локацији (одсутна лица). Иако се статус одсутног лица сам по себи не третира као рањивост, стандардни локални канали комуникације можда неће бити ефикасни за лица која живе другде у Србији или у иностранству. Тамо где је релевантно, Пројекат ће користити доступне законите канале контакта, укључујући пошту, телефон, имејл и комуникацију преко овлашћених заступника, и пружиће практичне информације о могућностима за даљинско учешће.

Роми и друге маргинализоване или мањинске заједнице, уколико се идентификују унутар зоне утицаја. Укључивање ће бити осмишљено као одговор на стварне локалне околности и неће претпостављати рањивост искључиво на основу етничке припадности или мањинског статуса. Тамо где се идентификују баријере, мере могу обухватати укључивање путем актера од поверења или организација из заједнице, мање и локално приступачне састанке, културолошки адекватну комуникацију, језичку подршку где је то потребно, поновљено информисање и посебну пажњу посвећену нерегулисаном праву на посед, ограниченом поверењу у институције или искључености из формалних канала информисања.

Лица која живе у географски изолованим или лоше повезаним насељима. Укључивање ће се приближити погођеним заједницама тамо где путовање до општинских центара представља значајну баријеру. Мере могу укључивати коришћење просторија савета месних заједница, мобилне или теренске консултације, комбиноване обиласке локација и консултације, као и телефонске или друге директне накнадне активности.

Лица која зависе од других у погледу комуникације, превоза или административне подршке. Тамо где је прикладно и уз сагласност појединца, укључивање може обухватити члана породице од поверења, лице за подршку или заступника, уз обезбеђивање да се траже и забележе лични ставови погођеног лица.

Деца и млади, у случајевима када утицаји специфични за Пројекат чине њихово учешће релевантним. Директно укључивање деце неће се спроводити рутински. Тамо где налази ESIA фазе указују на специфична питања која утичу на децу или младе, као што су безбедност заједнице, приступ школама, превоз или коришћење локалних простора, користиће се методе прилагођене узрасту и осетљиве на аспекте заштите деце. Укључивање се може спроводити преко родитеља, школа, надлежних институција за заштиту деце или организација са одговарајућом стручношћу. Директне консултације са малолетницима спроводиће се само када је то оправдано и уз одговарајуће аранжмане за заштиту деце.

Пројекат се такође може ослонити на знање и подршку центара за социјални рад, локалних пружалаца здравствених и социјалних услуга, организација особа са инвалидитетом, ромских организација где је релевантно, пољопривредних организација, организација у заједници и других актера од поверења идентификованих у Одељку 3.3. Њихово ангажовање може помоћи у идентификацији баријера за учешће и одговарајућих метода информисања, али неће бити замена за директно учешће са погођеним појединцима и групама.

Специфичне мере биће одабране сразмерно и забележене као део планирања и имплементације укључивања заинтересованих страна. У случајевима када се утврди да неки метод консултација није ефикасан, приступ ће бити прилагођен. Посебна пажња биће посвећена обрасцима учешћа, укључујући и то да ли одређене групе остају одсутне или недовољно заступљене упркос формалним могућностима за учешће.

Укључивање социјално угрожених или рањивих појединаца и група спроводиће се на начин који поштује приватност, достојанство и захтеве за заштиту података о личности. Пројекат ће избегавати непотребно прикупљање или откривање осетљивих личних података и неће захтевати од појединаца да се јавно изјашњавају као рањиви како би добили прилагођену подршку за учешће.

Ефикасност ових мера биће преиспитана кроз евиденцију о консултацијама, повратне информације заинтересованих страна, податке о жалбама, обрасце учешћа и налазе ESIA фазе и накнадног планирања прибављања земљишта и расељавања. ПУЗС ће бити ажуриран уколико се идентификују додатне групе, баријере или потребе за укључивањем.

5 Ресурси и одговорности за спровођење укључивања заинтересованих страна

5.1 Аранжмани за имплементацију и ресурси

Министарство рударства и енергетике (МРЕ) имаће укупну институционалну одговорност за обезбеђивање да укључивање заинтересованих страна у оквиру Пројекта буде планирано и спроведено у складу са овим ПУЗС-ом и применљивим захтевима стандарда ESS10. Јединица за имплементацију пројекта (ЈИП), успостављена унутар МРЕ-а у оквиру Фазе 1, имаће централне функције свакодневне координације, надзора, праћења и извештавања о спровођењу ПУЗС-а, уз подршку ESIA консултанта и других стручњака за еколошка, социјална и техничка питања по потреби.

Током припреме Пројекта и главне ESIA фазе, ESIA консултант ће имати централну техничку и оперативну улогу у планирању, спровођењу, документовању и постепеној доради учешћа заинтересованих страна. Ова улога одражава блиску међузависност између укључивања заинтересованих страна, почетних еколошких и социјалних студија, процене утицаја, планирања и дораде руте, идентификације утицаја на земљиште и изворе егзистенције, израде и спровођења RPF-а и накнадног планирања расељавања.

Док ЈИП не стекне адекватан оперативни капацитет да директно координише ове функције, релевантне активности на укључивању заинтересованих страна спроводиће се кроз аранжмане за припрему Пројекта МРЕ-а, уз значајну техничку и имплементациону подршку ESIA консултанта, који ће радити у координацији са МРЕ-ом, техничким и тимовима за пројектовање, релевантним ентитетима из гасног сектора, локалним самоуправама, актерима у просторном планирању и другим заинтересованим странама Пројекта по потреби.

Аранжмани за спровођење одражаваће чињеницу да се одговорности за укључивање заинтересованих страна разликују у зависности од природе и фазе активности. МРЕ ће задржати укупну институционалну одговорност, док ће ЈИП обављати функције координације и надзора на нивоу Пројекта. ESIA консултант ће водити или подржавати активности укључивања потребне за ESIA процес, еколошке и социјалне студије, процену у вези са рутом, мапирање заинтересованих страна, учешће социјално угрожених или рањивих група, објављивање налаза процене и израду и ажурирање релевантних еколошких и социјалних инструмената Пројекта.

Специфичне активности укључивања могу се спроводити и уз подршку или учешће техничких тимова и тимова за пројектовање, надлежних локалних самоуправа, органа за просторно планирање, ентитета који има статус корисника експропријације, имплементационих ентитета из гасног сектора, стручњака за расељавање и изворе егзистенције, извођача радова и других специјализованих саветника.

Пренос функција свакодневне координације на ЈИП биће постепен и требало би да буде праћен одговарајућом изградњом капацитета, развојем процедура за укључивање заинтересованих страна, успостављањем система документације и праћења (мониторинга), као и практичном подршком искусних стручњака и консултанта за еколошка и социјална питања. Стога, само успостављање ЈИП-а неће само по себи уклонити потребу за континуираном подршком стручњака у случајевима када природа, обим или осетљивост укључивања захтевају експертизу која превазилази доступне унутрашње капацитете.

Предложени аранжмани за спровођење укључивања заинтересованих страна су сумирани у наставку.

Табела 6: Аранжмани за спровођење укључивања заинтересованих страна

Актер / ентитет	Главне одговорности
Министарство рударства и енергетике (МРЕ)	Укупна институционална одговорност за спровођење ПУЗС-а; стратешки надзор над укључивањем заинтересованих страна; координација са релевантним министарствима, националним органима и ентитетима Пројекта; обезбеђивање конзистентности између укључивања заинтересованих страна и ширих аранжмана за припрему и спровођење Пројекта; подршка мобилизацији и операционализацији ЈИП-а; надзор над главним обавезама објављивања информација и консултација на нивоу Пројекта.
Јединица за имплементацију пројекта (ЈИП)	Свакодневна координација и надзор над спровођењем ПУЗС-а; израда и одржавање планова (распореда) укључивања заинтересованих страна; координација активности објављивања информација и консултација; надзор над активностима укључивања које спроводе консултант, ентитети Пројекта и извођачи радова; координација са локалним самоуправама и другим заинтересованим странама; вођење евиденција и дневника о укључивању заинтересованих страна; координација и надзор над жалбеним механизмом Пројекта; праћење (мониторинг) учешћа и инклузије; идентификација недостатака у процесу укључивања; израда интерних и екстерних извештаја о укључивању заинтересованих страна; ажурирање ПУЗС-а по потреби.
Директор ЈИП-а / именована управљачка функција ЈИП-а	Руководни надзор над спровођењем ПУЗС-а унутар ЈИП-а; обезбеђивање доделе адекватних људских и финансијских ресурса; ескалација значајних питања заинтересованих страна; координација са руководством МРЕ-а и другим доносиоцима одлука на Пројекту; обезбеђивање да значајне забринутости заинтересованих страна буду узете у обзир приликом планирања и спровођења Пројекта.
Стручњаци ЈИП-а за еколошка и социјална питања, након именовања	Техничко вођство у примени стандарда ESS10 унутар ЈИП-а; мапирање заинтересованих страна и планирање укључивања; координација и обезбеђивање квалитета активности укључивања; праћење повратних информација и жалбених поднесака заинтересованих страна; координација са ESIA студијом, RPF-ом и накнадним инструментима за расељавање; израда ажурираних верзија ПУЗС-а и извештаја о укључивању; постепено преузимање функција које током припреме подржавају ESIA консултант и други специјализовани саветници.
ESIA консултант / консултантски тим за еколошка и социјална питања	Централна техничка и оперативна подршка за укључивање заинтересованих страна током припреме Пројекта и ESIA фазе; израда и периодична дорада идентификације и мапирања заинтересованих страна; израда и ажурирање ПУЗС-а; осмишљавање, организација, фасилитација и документовање консултација; интеграција укључивања заинтересованих страна са почетним еколошким и социјалним студијама и проценом утицаја; циљано учешће са потенцијално погођеним лицима, власницима земљишта, фактичким корисницима земљишта, домаћинствима зависним од пољопривредних извора егзистенције и социјално угроженим или рањивим групама; укључивање које подржава планирање и дораду руте; идентификација и испитивање наслеђених питања од значаја за тренутне ризике Пројекта; координација

Актер / ентитет	Главне одговорности
	доприноса заинтересованих страна релевантних за RPF и накнадно планирање расељавања; објављивање и консултације о налазима ESIA/ESMP докумената; анализа повратних информација заинтересованих страна и препоруке за пројектна решења и мере ублажавања; подршка успостављању система, процедура, евиденција и аранжмана праћења (мониторинга) унутар ЈИП-а у вези са укључивањем заинтересованих страна; и пружање практичне подршке за изградњу капацитета и имплементацију за МРЕ и ЈИП по потреби.
Специјализовани потконсултанти и стручњаци мобилисани кроз ESIA процес или процес припреме Пројекта	Обезбеђивање техничке експертизе неопходне за специфичне консултације или осетљива питања, укључујући биодиверзитет, воде, културно наслеђе, пољопривреду и изворе егзистенције, прибављање земљишта, процену вредности и имовинска питања, родну равноправност и социјалну инклузију, инклузију особа са инвалидитетом, приступачност, инклузију Рома где је релевантно, заштиту рањивих категорија, фасилитацију осетљиву на конфликте и друге специјализоване области. Учешће у осмишљавању и спровођењу консултација у случајевима када рутински капацитети за укључивање нису довољни.
Технички тимови и тимови за пројектовање	Учешће у консултацијама када је потребно техничко објашњење; израда разумљивих материјала о рути и пројекту; објашњавање алтернатива, укрштања, заштитних зона, аранжмана за приступ и техничких ограничења; обезбеђивање техничких информација у развоју као подршке сврсисходном учешћу; разматрање доприноса заинтересованих страна од значаја за дораду руте и избегавање или ублажавање утицаја.
Органи за просторно планирање и тим за планирање	Спровођење законом прописаних поступака учешћа јавности у оквиру својих законских надлежности; обезбеђивање и размена планских информација; координација, по потреби, са активностима укључивања на Пројекту како би релевантни коментари и питања произашли из планских процедура могли да послуже за развој руте и процену утицаја на животну средину и социјална питања.
Релевантне локалне самоуправе	Подршка у идентификацији локалних заинтересованих страна и канала комуникације; ширење информација о Пројекту путем локалних канала где је то прикладно; обезбеђивање локалних података и институционалних доприноса; подршка у организацији локалних консултација; учешће релевантних техничких и административних одељења; подршка у идентификацији баријера за учешће и локалних рањивих или мање видљивих група; пријем и прослеђивање забринутости у вези са Пројектом када је то предвиђено аранжманима.
Савети месних заједница и друге локалне структуре у заједници	Подршка локалном теренском раду и комуникацији; ширење информација о могућностима за консултације; идентификација локалних забринутости, фактичких корисника земљишта и мање

Актер / ентитет	Главне одговорности
	видљивих заинтересованих страна; подршка локално приступачним аранжманима за консултације. Њихова улога неће бити замена за директно учешће са погођеним лицима.
Корисник експропријације, након што буде формално потврђен	Учешће у активностима везаним за будуће планирање прибављања земљишта и расељавања у оквиру својих потврђених надлежности; комуникација са погођеним носиоцима права и корисницима земљишта; координација са надлежним органима за експропријацију; учешће у објављивању информација и консултацијама у вези са захтевима за земљиште, применљивим процедурама и процесима одређивања накнаде; вођење и достављање релевантних евиденција у вези са земљиштем; координација са ЈИП-ом и стручњацима за расељавање.
Имплементациони ентитети из гасног сектора, укључујући релевантне ентитете повезане са Србијагасом, након утврђивања одговорности	Учешће у укључивању заинтересованих страна релевантно за технички развој, власништво над инфраструктуром, изградњу, рад, одржавање и повезивање са постојећом гасном инфраструктуром; обезбеђивање техничких и оперативних информација; учешће у консултацијама у случајевима када су ангажоване њихове институционалне или оперативне одговорности.
Стручњаци за расељавање и изворе егзистенције	Укључивање заинтересованих страна као подршка попису (цензусу) и социо-економској процени, идентификација фактичких корисника земљишта и зависности од извора егзистенције, консултације о утицајима на земљиште и изворе егзистенције, рад са рањивим погођеним лицима, као и израда и спровођење накнадних инструмената за расељавање и мера за обнову извора егзистенције.
Извођачи и подизвођачи радова, након именовања	Спровођење обавеза у вези са комуникацијом и укључивањем заинтересованих страна током изградње које су дефинисане у тендерској и уговорној документацији; благовремено обавештавање о радовима и ограничењима приступа; управљање односима са заједницом у вези са изградњом; координација са ЈИП-ом и локалним властима; вођење евиденција о укључивању на нивоу локације; прослеђивање и управљање жалбама у складу са процедурама Пројекта.
Стручни надзор / надзорни орган (инжењер), након именовања	Праћење (мониторинг) усклађености извођача радова са обавезама које се односе на комуникацију и укључивање заинтересованих страна; провера испуњености преузетих обавеза на нивоу локације; подршка у ескалацији и решавању учесталих забринутости заинтересованих страна; извештавање према ЈИП-у.
Други специјализовани саветници и спољни стручњаци	Пружање специјализоване подршке у случајевима када укључивање обухвата сложена техничка, правна, социјална, културолошка питања, питања приступачности, заштите рањивих категорија (safeguarding) или друга осетљива питања која захтевају експертизу изван редовних капацитета ЈИП-а, ESIA консултанта или извођача радова.

Расподела одговорности која је горе описана не подразумева да ће ЈИП одмах поседовати све специјализоване капацитете неопходне за ефикасно спровођење ПУЗС-а. Током припреме Пројекта и ESIA фазе, од ESIA консултанта се очекује да пружи значајну техничку и практичну подршку укључивању заинтересованих страна, уз истовремену подршку развоју система и капацитета ЈИП-а. Одговорности ће се постепено појашњавати и јачати како аранжмани за спровођење буду сазревали, док ће се подршка специјализованих консултаната наставити за активности које захтевају експертизу у процени утицаја на животну срењу и социјална питања, сложену фасилитацију, рад са социјално угроженим или рањивим групама, експертизу у области земљишта и извора егзистенције или друге техничке способности које нису доступне унутар ЈИП-а.

Структура спровођења биће преиспитана и ажурирана како се буду даље развијали кадрови, процедуре и оперативне одговорности ЈИП-а, како буду потврђивани институционални аранжмани за појединачне фазе Програма и како одговорности за прибављање земљишта, изградњу и рад буду даље дефинисане.

Мобилизација специјализоване експертизе

Пројекат ће мобилисати додатну техничку или специјализовану експертизу где год је то потребно како би се осигурало да консултације буду безбедне, приступачне, сврсисходне и прилагођене релевантним питањима и групама. Таква експертиза може укључивати, у зависности од идентификованих потреба:

- стручњаке за инклузију особа са инвалидитетом и приступачну комуникацију;
- тумачење знаковног језика или другу подршку у комуникацији;
- стручњаке за родну равноправност и социјалну инклузију;
- стручњаке са искуством у безбедном спровођењу консултација о осетљивим друштвеним питањима;
- експертизу у области заштите деце или безбедности рањивих категорија (safeguarding) када је учешће деце или адолесцената оправдано;
- стручњаке за инклузију Рома или адекватно искусне фасилитаторе из заједнице, где је релевантно;
- стручњаке за изворе егзистенције и пољопривреду;
- стручњаке за имовинско-правне послове за сложену питања земљишта, наслеђа, процене вредности или накнаде;
- стручњаке за културно наслеђе или друга питања која утичу на заједницу, где је релевантно;
- психосоцијалну или другу специјализовану подршку када се укључивање односи на нарочито осетљиве околности;
- преводиоце или језичку подршку где је то потребно; и
- фасилитаторе са искуством у консултацијама осетљивим на конфликте или уз висок ниво тензија.

Специјализована подршка биће мобилисана сразмерно и на основу стварних потреба. Потребна за таквом експертизом може се идентификовати кроз мапирање заинтересованих страна, налазе ESIA фазе, искуство са консултацијама, захтеве погођених лица или репрезентативних организација, трендове у жалбама или на основу савета релевантних локалних институција, пружалаца услуга или организација у заједници.

Тамо где се консултације односе на социјално угрожене или рањиве групе или на осетљиве теме, Пројекат ће осигурати да укључивање буде осмишљено и спроведено уз одговарајуће мере заштите. Ово може укључивати пажљив одабир фасилитатора, родно осетљив састав тима, приватно окружење или мале групе, приступачне формате комуникације, информисано учешће,

аранжмане о поверљивости, избегавање непотребног прикупљања осетљивих личних података и упућивање на квалификоване службе подршке где је то прикладно.

Тамо где су редовни капацитети Пројекта или консултанта недовољни, такве консултације се неће предузимати без одговарајуће подршке стручњака. Облик подршке биће одређен у складу са природом проблема, карактеристикама и преференцама погођене групе, као и потенцијалним ризицима повезаним са учешћем.

Документовање активности на укључивању заинтересованих страна

Активности на укључивању заинтересованих страна биће документоване комбинацијом следећег:

- Дневника укључивања заинтересованих страна који води ЈИП или именована функција Пројекта;
- записа о састанцима и консултацијама;
- дневних редова и презентационих материјала;
- евиденција о присуству, где је то прикладно и у складу са разматрањима приватности;
- записника или сажетака консултација;
- евиденција о постављеним питањима, забринутостима, коментарима и препорукама;
- евиденција о преузетим обавезама, одговорним лицима и накнадним активностима;
- документације о томе како су значајне повратне информације заинтересованих страна узете у обзир приликом пројектовања Пројекта, дораде руте, процене утицаја на животну средину и социјална питања, мера ублажавања утицаја, планирања расељавања или других одлука на Пројекту;
- евиденција о циљаном учешћу социјално угрожених или рањивих група, уз коришћење документације која поштује приватност;
- записа о јавном објављивању докумената;
- преписке и писмених поднесака;
- евиденција о жалбама које се воде кроз жалбени механизам Пројекта;
- евиденција о специјализованој подршци мобилисаној за осетљиве или приступачне консултације; и
- периодичног мониторинга и извештавања о укључивању заинтересованих страна.

Тамо где је прикладно, евиденције ће разликовати категорије заинтересованих страна, географске локације, методе укључивања, покренута питања и обрасце учешћа. Посебна пажња биће посвећена томе да ли потенцијално погођена лица, фактички корисници земљишта, жене, социјално угрожене или рањиве групе и друге мање видљиве заинтересоване стране ефикасно учествују или су и даље недовољно заступљени.

Систем документације настојаће да обезбеди следљиву везу између значајних забринутости заинтересованих страна и накнадних акција на Пројекту. Значајни коментари и забринутости ће се стога бележити заједно са информацијама о праћењу активности, укључујући и то да ли су послужили за даље студије, преглед руте, ублажавање утицаја, додатне консултације, решавање жалби или неку другу пројектну реакцију.

Лични подаци ће се прикупљати само када је то неопходно и са њима ће се руковати у складу са важећим захтевима за заштиту података о личности. Евиденције које се односе на рањива лица, осетљиве теме или појединачне жалбе водиће се уз додатну пажњу посвећену приватности, достојанству и поверљивости.

ЈИП ће бити одговоран за обједињавање документације о укључивању заинтересованих страна. Релевантни тимови за припрему Пројекта и консултанти, укључујући ESIA консултанта, водиће евиденције о учешћу у оквиру својих задатака и подржаће њихов уредан пренос или обједињавање под аранжманима ЈИП-а и МРЕ-а.

Ресурси и буџет

За спровођење ПУЗС-а биће додељени адекватни људски, технички и финансијски ресурси. Потребне за ресурсима преиспитиваће се периодично и прилагођавање се као одговор на развој обима Програма, развој руте, потребе заинтересованих страна, налазе ESIA фазе, захтеве за планирање прибављања земљишта и расељавања, као и на искуство у имплементацији.

Очекује се да буџет за укључивање заинтересованих страна покрије, по потреби:

- кадрове ЈИП-а за еколошка и социјална питања и подршку укључивању заинтересованих страна;
- континуирану подршку специјализованих консултаната за примену стандарда ESS10;
- ангажовање ESIA консултанта неопходно за мапирање заинтересованих страна, осмишљавање консултација, фасилитацију, документовање и интеграцију повратних информација заинтересованих страна у процену утицаја на животну средину и социјална питања;
- путне трошкове и теренски рад;
- организацију јавних консултација, састанака на нивоу насеља, фокус група и циљаних интервјуа;
- трошкове закупа простора и логистичке трошкове;
- израду, превод, штампање и објављивање информативних материјала;
- визуелне материјале, материјале засноване на мапама и нетехничке комуникационе материјале;
- приступачне формате комуникације и разумно прилагођавање за учешће;
- специјализоване фасилитаторе, преводиоце и експертизу у области инклузије, приступачности или заштите рањивих категорија (safeguarding);
- циљано учешће социјално угрожених или рањивих група;
- ангажовање стручњака за пољопривреду, изворе егзистенције, земљишна и имовинско-правна питања, где је потребно;
- локално информисање и комуникацију;
- дигиталне и недигиталне канале објављивања докумената;
- комуникацију и рад жалбеног механизма;
- анкете заинтересованих страна, студије перцепције или друге механизме за повратне информације, где је то оправдано;
- документовање, праћење (мониторинг) и извештавање;
- израду и ажурирање ПУЗС-а; и
- додатно учешће потребно као одговор на значајне измене Пројекта, жалбе, ризике у развоју или непредвиђене забринутости заинтересованих страна.

У тренутној фази припреме Пројекта, коначни обједињени буџет за спровођење ПУЗС-а још увек није потврђен. Почетни буџет биће израђен и уврштен у планирање спровођења Пројекта како ЈИП буде постајала оперативна и како временски рокови и обим ESIA фазе, планирање и дорада руте, укрштања у просторном планирању, прибављање земљишта и накнадне активности на спровођењу буду даље дефинисани.

Буџет ће се периодично преиспитивати и ажурирати. У случајевима када се активности на укључивању заинтересованих страна спроводе кроз специфичне консултантске задатке, техничке студије, инструменте за расељавање, обавезе извођача радова или друге пројектне токове рада, повезани трошкови треба да буду приказани у одговарајућим уговорима, тендерској документацији, имплементационим буџетима или плановима рада, уместо да се претпоставља да су покривени искључиво кроз једну централну буџетску ставку за ПУЗС.

МРЕ и ЈИП биће одговорни за обезбеђивање да одсуство коначног обједињеног буџета у тренутној фази не одложи активности учешћа које су потребне за сврсисходне консултације, благовремено информисање, ESIA студије, планирање и дораду руте, учешће социјално угрожених или рањивих група, планирање земљишта и извора егзистенције или за рад жалбеног механизма Пројекта.

Табела 7: Детаљи буџета

Категорија буџета	Количина	Јединични трошкови Евро (Месечно) ⁴	Трошак по години	Време/ Године	Укупни трошкови	Напомене
1. Процењене плате особља* и повезани трошкови						
<i>Консултант за комуникације</i>	1	7700	92400	5	462000	претпоставља се период уговора од 5 година
<i>Путни трошкови за особље</i>	2	1200	28800	5	144000	претпоставља се да су Консултанту на располагању два возила која деле службеници за везу са заједницом (CLO). Са горивом и трошковима закупа аутомобила, процењује се 1.200 евра месечно
<i>Службеници за везу са заједницом (Community Liaison Officers – CLO)</i>	1	5500	66000	5	330000	
<i>Специјализована ESIA / E&S подршка за спровођење ПУЗС-а, укључивање заинтересованих страна и развој капацитета ЈИП-а</i>	1	8800	35200	5	176000	На основу ангажовања: 4 месеца годишње током 5 година
2. Консултације / Партиципативно планирање, Састанци за доношење одлука						
<i>Састанци за покретање Пројекта</i>	3	5000			15000	за сваку фазу

⁴ Напомена: сви трошкови су изражени у еврима, али се могу конвертовати у америчке доларе (USD) у сврху финализације. Трошкови су индикативни и мењаће се како Пројекат буде напредовао.

3. Комуникационе кампање						
<i>Плакати, флајери</i>	5	3000			15000	
Кампања на друштвеним мрежама	1	25000			25000	укључујући уговор за медијског стручњака
4. Обуке						
Обука о социјалним/еколошким питањима за особље ЈИП-а и извођача радова	5	2500			12500	
Обука о родно заснованом насиљу (GBV) за особље ЈИП-а и извођача радова	5	2500			12500	
5. Анкете корисника						
Студија перцепције (анкета) на средини Пројекта	4	10000			40000	
Студија перцепције (анкета) на крају Пројекта	1	10000			10000	
6. Жалбени механизам						
Кутије за сугестије у селима	15	500			7500	одабране приступачне локације, што подлеже потврди локалних потреба и кроз фазе Пројекта и у погођеним подручјима, по потреби
Комуникациони материјали за жалбени механизам (ЖМ)	15	2000			30000	одабране приступачне локације, што подлеже потврди локалних потреба и кроз фазе Пројекта и у погођеним подручјима, по потреби
<i>Истраге по жалбама / теренске посете</i>	60	500			30000	претпоставља се 4 по години по фази
Информациони систем ЖМ-а (успостављање или одржавање)	1	3000			3000	

7. Остали трошкови					5000	
УКУПАН БУЏЕТ ЗА УКЉУЧИВАЊЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА:	1,317,500.00 €					

*Напомена: Трошкови плата могу бити индикативни

Буџет ће додатно разрадити МРЕ и ЈИП, уз подршку ESIA консултаната и других релевантних консултаната, како буду потврђивани обим, временски рокови и аранжмани за спровођење активности на укључивању заинтересованих страна.

Укључивање овог буџета у ПУЗС не искључује накнадна прилагођавања ради усклађивања са стварним потребама Пројекта, аранжманима јавних набавки (тендера), капацитетима за спровођење, теренским условима или захтевима који произилазе из ESIA студије, RPF-а, RAP-а/LRP-а и других инструмената Пројекта.

6 Жалбени механизам

Жалбени механизам Пројекта (ЖМ) обезбедиће приступачне канале путем којих стране погођене Пројектом и друге заинтересоване стране могу поднети жалбе (приговоре), забринутости, упите, сугестије и позитивне повратне информације у вези са еколошким и социјалним учинком Пројекта. ЖМ је намењен да подржи благовремено идентификовање и решавање забринутости, ојача одговорност Пројекта и пружи информације које могу помоћи у унапређењу припреме и спровођења Пројекта.

Коришћење ЖМ-а биће бесплатно и без одмазде. Употреба ЖМ-а биће добровољна и неће спречити нити ограничити приступ судским, управним или другим правним лековима доступним према закону Србије, као ни важећим механизмима одговорности Светске банке.

У тренутној фази припреме Пројекта, наменски ЖМ на нивоу Пројекта којим управља ЈИП још увек није у потпуности успостављен. ЖМ ће се стога развијати постепено кроз три међусобно повезана аранжмана:

- **кроз привремене аранжмане за жалбе током припреме Пројекта**, према којима ће забринутости примљене кроз консултације, теренске активности, преписку или друге интеракције током припреме Пројекта бити евидентирани и прослеђени на даље поступање кроз постојеће аранжмане за припрему Пројекта МРЕ-а;
- **успостављање наменских пројектних канала за жалбе и оперативних процедура током наредне фазе припреме Пројекта и спровођења ESIA фазе;** и
- **потпуну координацију и надзор над ЖМ-ом од стране ЈИП-а након што се успоставе неопходни канали за жалбе, контакт особе, процедуре и системи за управљање предметима.**

ЈИП успостављена унутар МРЕ-а преузеће одговорност за свакодневну координацију жалбеног механизма, регистрацију, прослеђивање, праћење (мониторинг), извештавање и праћење активности како наменски Пројектни жалбени механизам буде постајао оперативан. МРЕ ће задржати укупну институционалну одговорност.

Током прелазног периода, ESIA консултант и други консултанти на припреми Пројекта могу задржати забринутости током консултација, теренских посета, анкета и других активности учешћа. Они неће заменити одговорну пројектну функцију за жалбе, већ ће бележити и прослеђивати забринутости у вези са Пројектом кроз аранжмане договорене са МРЕ-ом, што подлеже захтевима поверљивости, приватности и заштите података о личности.

ЖМ ће бити осмишљен и вођен у складу са следећим принципима:

- приступачност путем вишеструких канала за подношење;
- без трошкова за подносиоце приговора;
- доступност лицима без специјализованих правних или техничких знања;
- прихватање приговора поднетих како усмено, тако и у писменој форми;
- доступност поверљивог подношења и, где год је то изводљиво, анонимног подношења;
- благовремено потврђивање пријема и даље поступање;
- сразмеран преглед и истрага;
- транспарентна комуникација о процесу и исходу, уз поштовање приватности и поверљивости;
- заштита од одмазде;
- приступачност за социјално угрожене или рањиве појединце и групе;
- пажљиво руковање личним подацима;
- диференцирано (засебно) руковање осетљивим жалбама; и
- праћење трендова у жалбама ради идентификације учесталих или системских проблема на Пројекту.

ЖМ биће оспособљен за пријем забринутости које се, између осталог, односе на: информисање и консултације о Пројекту; планирање и дораду руте; еколошке и социјалне утицаје; ограничења приступа; привремено заузеће; оштећење усева, имовине или инфраструктуре; процесе повезане са прибављањем земљишта и накнадом; утицаје изградње; здравље и безбедност заједнице; понашање извођача радова; рекултивацију земљишта и обнову приступа; утицаје на изворе егзистенције; искљученост из консултација или информисања; понашање особља на Пројекту; као и на друге еколошке и социјалне забринутости у вези са Пројектом.

ЖМ неће заменити формалне поступке предвиђене националним законодавством за експропријацију, одређивање накнаде, имовинске спорове, управне жалбе или судске поступке. Међутим, заинтересоване стране могу користити жалбени механизам да изнесу забринутости у вези са комуникацијом на Пројекту, испуњавањем обавеза Пројекта, приступом информацијама, процесним проблемима унутар сфере утицаја Пројекта, третманом од стране особља Пројекта или другим питањима у погледу којих се у оквиру Пројекта може поступити, могу пружити појашњења, извршити прослеђивање или спровести накнадне мере.

6.1 Канали за пријем приговора и аранжмани за управљање предметима

ЖМ биће постепено успостављен и операционализован током наредне фазе припреме Пројекта. Пре почетка ширег програма главних јавних консултација за ESIA фазу, на Пројекту ће се успоставити и јавно објавити минимални сет канала за пријем приговора и привремени аранжмани за управљање предметима. Ови аранжмани ће накнадно бити интегрисани у ЖМ којим управља ЈИП.

Као минимум, на Пројекту ће се успоставити следећи канали:

- **наменски телефонски број Пројекта**, са објављеним радним временом за примање позива и аранжманима за бележење и праћење пропуштених позива где год је то изводљиво;
- **подношење путем SMS-а** преко истог или другог одређеног броја Пројекта;
- **наменска имејл адреса Пројекта** за жалбе, приговоре, забринутости, упите и сугестије;
- **писмено подношење поштом** адресирано на МРЕ и/или ЈИП;
- **лично подношење** на одређеној локацији МРЕ-а/ЈИП-а;
- **онлајн образац за приговоре** доступан путем релевантне интернет странице Пројекта или МРЕ-а;
- **усмено подношење током консултација на Пројекту, теренских посета и других активности учешћа**, при чему ће тим који прима приговор забележити забринутост уколико подносилац приговора да своју сагласност; и
- **локално приступачни аранжмани за подношење или прослеђивање** путем надлежних локалних самоуправа и, где је прикладно, савета месних заједница, под условом да такви аранжмани не замењују централни жалбени механизам Пројекта и да су поверљивост и заштита података о личност осигурани.

Додатни канали се могу увести тамо где је то оправдано потребама заинтересованих страна, обимом Пројекта, захтевима у погледу приступачности и искуством у имплементацији. Они могу укључивати:

- бесплатну телефонску линију;
- кутије за жалбе или сугестије на одабраним приступачним локацијама;
- наменске канале на друштвеним мрежама за неповерљиве упите и повратне информације; и
- друге дигиталне алате или алате засноване на мобилним технологијама тамо где постоји доказана потреба.

Пројекат се неће ослањати искључиво на дигиталне канале.

Коначни контакт подаци, доступни канали за подношење, радно време, упутства за употребу и очекивани рокови за одговор биће јавно објављени кроз ПУЗС, интернет страницу Пројекта или МРЕ-а, материјале за консултације и друге одговарајуће локалне канале комуникације након што буду успостављени.

Табела 8: Жалбени механизам

Корак / Ставка	Опис процеса	Временски оквир	Одговорност
Структура спровођења ЖМ-а	ЖМ ће функционисати у оквиру укупне институционалне одговорности МРЕ-а. Током тренутног прелазног периода, користиће се привремени аранжмани за бележење и прослеђивање забринутости запримљених кроз активности Пројекта, док се успостављају наменски канали за пријем, регистар жалби и процедуре за управљање предметима. Како ови аранжмани буду постајали оперативни, ЈИП ће координисати свакодневну администрацију ЖМ-а, укључујући надзор над пријемом, регистрацију, прослеђивање, праћење активности, мониторинг и извештавање. Биће именована једна или више наменских контакт особа за ЖМ. Детаљни интерни аранжмани за ескалацију и доношење одлука биће приказани у оквиру ЈИП процедуре за ЖМ.	Привремени аранжмани током припреме; минимални канали за пријем биће успостављени пре почетка ширег програма главних консултација за ESIA фазу; потпуна интеграција у аранжмане ЈИП-а након што се успоставе наменски канали и процедуре ЖМ-а	МРЕ; именована привремена функција Пројекта; ЈИП
Пријем приговора	Жалбе, приговори, забринутости, упити, сугестије и повратне информације биће прихватани путем вишеструких канала. Минимални планирани канали укључују наменски телефон, SMS, имејл Пројекта, подношење поштом, лично подношење, онлајн образац, усмено подношење током консултација или теренских активности, као и локално приступачне аранжмане за прослеђивање. Коначни контакт подаци биће јавно објављени након што се успоставе. Анонимни поднесци биће прихваћени где год је то изводљиво.	Доступно континуирано након што релевантни канал постане оперативан	Контакт особа ЈИП-а за ЖМ; именоване привремене функције за пријем
Регистрација и почетна процена	Сваки приговор биће унет у безбедан Регистар жалби и биће му додељен јединствени референтни број. Почетном проценом идентификоваће се предмет, локација, хитност, одговорна функција Пројекта, потреба за евентуалним хитним мерама заштите, као и потреба за специјализованим или поверљивим поступком. Приговори ће бити категорисани ради управљања и мониторинга без унапред донесеног суда о њиховој основаности. Осетљиве жалбе неће бити уношене у обичан регистар на начин који открива поверљиве личне податке.	Одмах по пријему, обично у року од 2 радна дана	Контакт особа ЈИП-а за ЖМ / именована привремена функција

Корак / Ставка	Опис процеса	Временски оквир	Одговорност
Потврда пријема и информисање подносиоца приговора	Пријем приговора ће бити потврђен путем приступачног канала комуникације који преферира подносилац. Потврда ће, када је то прикладно, садржати референтни број, објаснити наредне кораке и назначити очекивани временски рок за даље поступање. У случајевима када одређено питање јасно потпада изван мандата ЖМ-а, подносилац приговора ће о томе бити обавештен и, уколико је могуће, упућен на одговарајући механизам или институцију.	Обично у року од 2 радна дана од пријема	Контакт особа ЈИП-а за ЖМ / именована привремена функција
Класификација и прослеђивање	Приговор ће бити прослеђен оној пројектној функцији или ентитету који је најкомпетентнији да по њему поступи. У зависности од предмета, ово може укључивати руководство МРЕ-а/ЈИП-а, стручњаке за Е&S, консуланта, технички тим / тим за пројектовање, корисника експропријације након што буде потврђен, стручњаке за расељавање, извођача радова, стручни надзор или други одговорни ентитет. Сукоб интереса ће се обавезно избегавати. Лице или ентитет на чије се понашање приговор односи не сме контролисати поступак одлучивања по том приговору.	Обично у року од 3 радна дана од регистрације , или одмах уколико је предмет хитан	Контакт особа ЈИП-а за ЖМ, са релевантном одговорном функцијом
Провера и истрага	Одговорна функција ће прегледати доступне информације и, по потреби, тражити појашњење од подносиоца приговора, прегледати документацију, консултовати техничке или специјализоване стручњаке, обавити теренски обилазак или прибавити информације од других одговорних ентитета. Истрага ће бити сразмерна озбиљности и сложености приговора. Неће се захтевати да терет доказивања заснованости приговора буде прекомерно захтеван пре него што се приступи његовом испитивању.	Циљни рок је 10 радних дана за једноставне приговоре; сложенији предмети могу захтевати додатно време	Одређена одговорна функција под координацијом ЈИП-а; специјализована подршка по потреби
Предлог одговора и решавање	Предложени одговор ће на приступачном језику објаснити исход прегледа и све предложене корективне мере, правне лекове, појашњења, прослеђивања или накнадне активности. У случајевима када је за решавање потребно више времена, подносилац приговора ће примити привремено обавештење са објашњењем статуса и очекиваних наредних корака.	Обично у року од 15 радних дана од пријема за једноставне предмете; уколико то није изводљиво, доставиће се привремено обавештење и ревидирани временски рок	ЈИП / одређена одговорна функција

Корак / Ставка	Опис процеса	Временски оквир	Одговорност
Спровођење договорених мера	Договорене или одobreне корективне мере биће додељене одговорном лицу или ентитету и праћене до потпуног извршења. Мере могу укључивати пружање информација, корективне радове, рекултивацију/обнову, додатне консултације, технички преглед, поступање извођача радова, прослеђивање, поновно разматрање одлуке Пројекта у оквиру надлежности Пројекта или друге одговарајуће мере.	У складу са хитношћу и договореним планом активности	Релевантни одговорни ентитет Пројекта под надзором (мониторингом) ЈИП-а
Затварање предмета	Приговор ће бити затворен када договорени одговор буде спроведен, подносилац приговора обавештен о исходу и када релевантна евиденција буде комплетна. У случајевима када подносилац приговора не прихвати предложено решење, то ће бити забележено и биће пружене информације о опцијама за преиспитивање или жалбу. Затварање предмета се неће тумачити као прихватање решења од стране подносиоца приговора, осим ако он то није изричито потврдио.	Након завршетка одговора/активности	Контакт особа ЈИП-а за ЖМ
Жалба / интерно преиспитивање	Уколико је подносилац приговора незадовољан предложеним одговором, може затражити преиспитивање од стране функције која није била одговорна за првобитно одлучивање. Коначна структура може укључивати преиспитивање од стране именованог руководства ЈИП-а, МРЕ-а или друге адекватно конституисане функције за ревизију. Коришћење интерног преиспитивања неће ограничити приступ другим правним лековима.	Захтев се обично прихвата у року од 15 радних дана након саопштавања првобитног исхода ; временски рок за преиспитивање биће дефинисан у коначној процедури жалбеног механизма	Руководство ЈИП-а / МРЕ / друга одређена функција за преиспитивање
Праћење и вредновање	Подаци из ЖМ-а ће се периодично анализирати ради утврђивања броја и врста приговора, локација, времена одговора, нерешених предмета, учесталих проблема, трендова везаних за извођаче радова, питања земљишта и извора егзистенције, као и баријера за учешће. Извештавање ће користити збирне или анонимизоване информације и штитиће поверљиве податке. Значајни трендови ће служити за доношење одлука у управљању Пројектом, управљању еколошким и социјалним ризицима, планирању учешћа и ажурирању ПУЗС-а.	Континуирано; интерни преглед најмање тримесечно , или чешће када то захтевају ниво ризика или обим приговора	ЈИП; стручњаци ЈИП-а за еколошка и социјална питања; надзор од стране МРЕ-а

Корак / Ставка	Опис процеса	Временски оквир	Одговорност
Повратне информације о раду жалбеног механизма	Подносиоци приговора могу бити позвани да добровољно пруже повратне информације о приступачности, комуникацији и поступању у њиховом предмету. Недостатак задовољства ће се бележити одвојено од формалног затварања предмета. Повратне информације ће служити за унапређење ЖМ-а.	Након поступања по предмету и кроз периодично укључивање заинтересованих страна	Контакт особа ЈИП-а за ЖМ
Обука и изградња капацитета	Особље укључено у пријем, прослеђивање, истраживање или праћење приговора проћи ће обуку сразмерну својој улози. Ово ће обухватити поверљивост, заштиту података о личности, комуникацију са подносиоцима приговора, заштиту од одмазде, прослеђивање осетљивих предмета и посебно поступање са пријавама сексуалне експлоатације и злоупотребе, као и сексуалног узнемиравања (СЕА/СХ). Извођачи радова и стручни надзор проћи ће обуку о обавезама прослеђивања и разлици између Пројектног ЖМ-а и жалбених механизма за раднике.	Пре преузимања релевантних одговорности; периодичне периодичне обуке за обнављање знања и када дође до измена у процедурама	ЈИП уз подршку стручњака; надлежни извођачи радова и консултанти
Финансијске или друге корективне мере, где је релевантно	У случајевима када се кроз решавање приговора идентификује оправдана потреба за плаћањем, обновом, поправком или неком другом корективном мером, спровођење ће пратити важеће правне, уговорне, финансијске и пројектне процедуре. Жалбени механизам неће самостално утврђивати законом прописану накнаду за експропријацију, нити ће заменити поступке за накнаду према националном законодавству или важећим инструментима за расељавање.	У зависности од случаја/предмета	Надлежни одговорни ентитет у оквиру важећег поступка; праћење (мониторинг) од стране ЈИП-а када је повезано са Пројектом

Горе наведени временски рокови замишљени су као предложени стандарди пружања услуга за Пројектни ЖМ. Они могу бити додатно разрађени кроз коначну ЈИП процедуру за ЖМ, под условом да резултирајући аранжмани наставе да подржавају благовремено, сразмерно и транспарентно поступање по приговорима.

Привремени аранжмани током припреме Пројекта

Док наменски Пројектни ЖМ не постане у потпуности оперативан, забринутости у вези са Пројектом запримљене кроз текуће активности на припреми биће решаване кроз привремене аранжмане којима координира МРЕ.

Током овог периода:

- забринутости изнете током консултација, састанака, интервјуа, теренских посета или других активности на припреми Пројекта биће забележене где год је то прикладно;
- консултант или представник Пројекта који прима приговор објасниће да ће забринутост бити прослеђена одговорној пројектној функцији;
- ESIA консултант и други консултанти на припреми Пројекта водиће евиденцију о забринутостима запримљеним у оквиру својих задатака и прослеђиваће их кроз аранжмане договорене са МРЕ-ом;
- хитне забринутости које укључују непосредну безбедност, озбиљан еколошки или социјални ризик или могућу штету по неко лице биће ескалиране без чекања на редовне кораке у обради предмета;
- поверљиве или осетљиве забринутости решаваће се кроз ограничене аранжмане комуникације и документације; и
- релевантне евиденције биће пренете или обједињене у систем Пројектног ЖМ-а након што он буде успостављен, што подлеже захтевима за приватност и поверљивост.

Привремени аранжмани немају за циљ да замене успостављање наменског жалбеног механизма. Њихова сврха је да осигурају да забринутости произашле током тренутног периода припреме не буду изгубљене или остављене без накнадног поступања.

Пристапачност и прилагођавање за социјално угрожене или рањиве групе

ЖМ спроводиће се на начин који узима у обзир баријере за учешће идентификоване у Одељцима 3.4 и 4.3. Приговор неће бити одбијен искључиво због тога што је поднет усмено, неформално или кроз интеракцију на Пројекту, уместо путем наменског писменог обрасца.

Где год је потребно, мере могу укључивати:

- помоћ при бележењу усмених приговора;
- поједностављено објашњење процеса ЖМ-а;
- недигиталне опције за подношење;
- приступачне формате комуникације;
- разумно прилагођавање за особе са инвалидитетом;
- подршку за лица са ограниченом писменошћу или ниском административном писменошћу;
- пријем на локалном нивоу или на терену тамо где путовање представља значајну баријеру;
- комуникацију преко овлашћеног заступника или заступника од поверења, уз сагласност подносиоца приговора;
- додатно време и подршку за лица којима је потребна помоћ да би разумела одговор; и
- мобилизацију специјализоване експертизе када безбедно поступање по приговору захтева знања изван редовних капацитета ЖМ-а.

Пројекат ће настојати да осигура да лица која нису регистровани власници земљишта, укључујући фактичке кориснике земљишта, закупце, супоседнике, чланове породице који обрађују земљиште и друга потенцијално погођена лица, буду у могућности да користе жалбени механизам. Приступ жалбеном механизму неће зависити од доказа о регистрованом власништву. У случајевима када се приговор односи на осетљиву тему, рањивог подносиоца или околности које укључују ризик од штете, редован поступак по приговору биће прилагођен и по потреби ће бити мобилисана специјализована подршка. Посебна пажња биће посвећена поверљивости, приватности, као и преференцијама и безбедности подносиоца приговора.

Пројектни ЖМ и приговори у вези са прибављањем земљишта, накнадом и имовинским питањима

С обзиром на важност приступа земљишту, привременог заузећа, службености, ограничења коришћења земљишта, експропријације и утицаја на изворе егзистенције за овај Програм, ЖМ биће оспособљен за пријем забринутости у вези са земљиштем и имовином.

Такве забринутости могу укључивати:

- недостатак или кашњење у пружању информација о Пројекту;
- неизвесност у погледу утицаја на руту или парцеле;
- наводни пропуст у идентификацији фактичког корисника земљишта;
- забринутост у вези са приступом погођеним парцелама;
- привремено заузеће;
- оштећење усева или другу штету;
- рекултивацију (обнову) земљишта;
- штету насталу услед изградње;
- комуникацију у вези са процесима експропријације или одређивања накнаде;
- наводно неспровођење преузетих обавеза;
- забринутост у вези са третманом од стране представника Пројекта;
- искљученост из социо-економских анкета или планирања расељавања;
- утицаје на изворе егзистенције; и
- процесне забринутости у оквиру могућности Пројекта да их појасни, по њима поступи или их проследи.

ЖМ ће одржавати јасну разлику између питања по којима Пројекат може да поступи и питања која су према закону Србије резервисана за надлежне управне органе, судове или друге институције. Посебно треба нагласити да ЖМ неће заменити формалне поступке за одређивање накнаде за експропријацију или за решавање спорова око права својине и власништва.

Ипак, подношење овакве забринутости може омогућити да се пружи информације, провере евиденције Пројекта, идентификују процесни или комуникациони проблеми, проследи предмет надлежној функцији, прате накнадне активности повезане са Пројектом или реше аспекте који спадају под одговорност Пројекта.

Коришћење ЖМ-а неће захтевати од погођеног лица да се одрекне било ког законског права или доступног управног или судског правног лека.

Жалбени механизам за раднике

Посебан жалбени механизам биће доступан радницима на Пројекту у складу са важећим Процедурама за управљање радом (LMP), захтевима стандарда ESS2 и релевантним уговорним аранжманима. Жалбени механизам за раднике бавиће се забринутостима на радном месту и биће сразмеран природи и обиму радне снаге, као и ризицима Пројекта. Овај механизам ће бити представљен радницима у тренутку запошљавања или ангажовања и обезбедиће канале за изношење забринутости у вези са радним местом без одмазде.

Пројектни ЖМ описан у овом ПУЗС-у намењен је првенствено странама погођеним Пројектом и другим екстерним заинтересованим странама и не замењује жалбени механизам за раднике. У случајевима када је забринутост поднета путем погрешног канала, она ће бити прослеђена на одговарајући начин, што подлеже захтевима за поверљивост и природи самог предмета.

Од извођача и подизвођача радова ће се захтевати да успоставе аранжмане за жалбе радника или да учествују у њима, у складу са важећим захтевима Пројекта. Детаљне одредбе о ЖМ-у за раднике биће дефинисане у LMP-у и релевантној тендерској и уговорној документацији.

Поступање са пријавама сексуалне експлоатације и злоупотребе, сексуалног узнемиравања (СЕА/CX) и другим високо осетљивим приговорима

Пројектни ЖМ укључиће аранжмане за безбедан и етички пријем и прослеђивање пријава које се односе на сексуалну експлоатацију и злоупотребу, као и сексуално узнемиравање (СЕА/CX) и друге високо осетљиве приговоре. Ови аранжмани биће сразмерни процењеним ризицима Пројекта и биће даље развијени као део аранжмана за спровођење Пројекта, укључујући релевантну процену ризика, мобилизацију извођача радова и мапирање одговарајућих услуга подршке и прослеђивања. Приговори који се односе на СЕА/CX неће се решавати кроз редован поступак истраживања приговора. Примениће се приступ усредсређен на жртву (преживело лице), који даје приоритет достојанству, безбедности, поверљивости, жељама и информисаном избору.

Као минимум:

- успоставиће се наменски поверљиви аранжмани за пријем;
- бележиће се само минимални број информација неопходних за безбедно прослеђивање и одговорност на нивоу Пројекта;
- лични подаци који омогућавају идентификацију или осетљиви детаљи неће се уносити у обичан Регистар жалби;
- информације ће се делити стриктно у складу са принципом стварне потребе да се зна и уз дужно поштовање информисане сагласности;
- редовне контакт особе ЖМ-а или тела за разматрање приговора неће покушавати да истражују истинитост пријаве, нити ће више пута интервјуисати жртву или посредовати (медијати) између жртве и наводног починиоца;
- доступне опције за прослеђивање биће објашњене на начин који поштује изборе жртве;
- подржаће се прослеђивање квалификованим службама где год су оне доступне и уколико то жртва жели;
- пријаве које укључују раднике на Пројекту или извођаче радова решаваће се кроз важеће процедуре одговорности и уговорне поступке, без компромитовања поверљивости или безбедности жртве;
- анонимним пријавама или пријавама трећих страна приступаће се опрезно и у складу са ограничењима доступних информација; и
- извештавање и праћење (мониторинг) користиће податке који не омогућавају идентификацију.

Пре него што особље буде распоређено за пријем или поступање по приговорима у вези са СЕА/СХ, успоставиће се одговарајуће процедуре, аранжмани за прослеђивање и обуке. У случајевима када ЛИП нема неопходну експертизу, мобилисаће се квалификована стручна подршка.

Евиденција, праћење и извештавање о жалбеном механизму (ЖМ)

ЛИП ће водити или надгледати безбедан Регистар жалби. Очекује се да се у регистар, по потреби, уносе:

- јединствени референтни број предмета;
- датум пријема;
- канал подношења;
- општа локација;
- категорија приговора;
- одговорна функција;
- датум потврде пријема;
- предузете мере;
- статус;
- датум одговора;
- исход;
- накнадне активности; и
- статус затварања предмета.

Лични подаци биће ограничени на оно што је неопходно за управљање предметима и биће заштићени у складу са важећим захтевима. Осетљиви приговори биће бележени кроз ограничене аранжмане прилагођене њиховој природи и неће бити укључени у обичан регистар у облику који омогућава идентификацију.

Периодично праћење ће процењивати:

- број и врсту приговора;
- географску дистрибуцију;
- коришћене канале за жалбе;
- време потврде пријема и решавања;
- отворене и прекорачене (заостале) предмете;
- учестале проблеме;
- трендове везане за извођаче радова;
- трендове у вези са земљиштем и изворима егзистенције;
- приступачност за социјално угрожене или рањиве групе;
- жалбе или захтеве за преиспитивање; и
- мере предузете као одговор на системске проблеме.

Збирне информације о приговорима могу бити укључене у извештавање о Пројекту и ажуриране податке о укључивању заинтересованих страна, под условом да су поверљивост и лични подаци заштићени.

7 Праћење (мониторинг) и извештавање

7.1 Сажетак начина праћења и извештавања о спровођењу ПУЗС-а (укључујући индикаторе)

Праћење (мониторинг) спровођења ПУЗС-а обављаће се комбинацијом квантитативних и квалитативних информација. Праћењем ће се процењивати не само да ли су се планиране активности учешћа одржале, већ и да ли се допрело до релевантних заинтересованих страна, да ли су баријере за учешће идентификоване и отклоњене, да ли су повратне информације заинтересованих страна послужиле за припрему и спровођење Пројекта, као и да ли је жалбени механизам приступачан и ажуран.

МРЕ ће задржати укупан институционални надзор над спровођењем ПУЗС-а. ЈИП ће бити одговорна за обједињавање информација о праћењу укључивања заинтересованих страна, вођење релевантних евиденција, преиспитивање успешности спровођења и израду периодичних извештаја. Током припреме Пројекта и главне ESIA фазе, ESIA консултант и други релевантни тимови за припрему Пројекта достављаће информације о праћењу које се односе на активности предузете у оквиру њихових задатака и подржаваће даљи развој система и процедура за праћење које користи ЈИП.

Аранжмани за праћење биће сразмерни фази Пројекта и развијаће се како се процедуре и системи ЈИП-а буду даље унапређивали, како ESIA буде напредовала, како планирање и дорада руте буду одмицали, како планирање прибављања земљишта и расељавања буде постајало детаљније, и како извођачи радова и други имплементациони ентитети буду мобилисани.

Праћење (мониторинг) ПУЗС-а обухватиће, по потреби:

- напредак у спровођењу обавеза у вези са укључивањем заинтересованих страна које су наведене у ESCP-у и овом ПУЗС-у;
- спровођење планираних активности учешћа и кључних етапа у консултацијама;
- групе заинтересованих страна и локације до којих се допрело;
- учешће страна погођених Пројектом и других заинтересованих страна;
- идентификоване баријере за учешће и мере предузете за њихово отклањање;
- учешће социјално угрожених или рањивих појединаца и група;
- питања, забринутости, сугестије и препоруке изнете кроз активности учешћа;
- измене унете у пројектна решења, планирање руте, процену утицаја на животну средину и социјална питања, мере ублажавања утицаја, планирање расељавања или аранжмане за спровођење као одговор на допринос заинтересованих страна;
- питања која захтевају даље проучавање, појашњење или накнадно поступање;
- питања која потпадају изван надлежности или обима Пројекта и захтевају прослеђивање или објашњење;
- учинак (рад) Пројектног жалбеног механизма;
- учестале или системске трендове у жалбама;
- обавезе преузете током консултација и статус накнадних активности;
- адекватност и ефикасност метода објављивања и канала комуникације;
- употребу и ефикасност специјализоване подршке за осетљиве или приступачне консултације, где је то било потребно; и
- потребу за ажурирањем ПУЗС-а, мапирања заинтересованих страна, метода укључивања или аранжмана за жалбе.

Квалитативно праћење ће процењивати суштину и значај повратних информација заинтересованих страна. Посебна пажња биће посвећена:

- питањима која се могу решити кроз измене у пројектним решењима, планирању и доради руте, налазима ESIA фазе, мерама ублажавања утицаја, одредбама ESMP-а, RPF-у или накнадним инструментима за расељавање;
- питањима која се могу решити кроз измене у аранжманима за спровођење Пројекта или кроз додатно учешће;
- питањима која захтевају координацију са другом институцијом или законом прописаним поступком;
- забринутостима које Пројекат не може да реши јер потпадају изван његове надлежности, техничког обима или разумне сфере утицаја; и
- случајевима када предлог заинтересованих страна не може бити прихваћен, укључујући и да ли су разлози за то адекватно објашњени.

Систем праћења ће настојати да одржи следљиву везу између значајних забринутости заинтересованих страна и накнадних реакција Пројекта. У случајевима када кључни коментари утичу на одлуке о Пројекту, то треба да буде приказано у релевантним записницима са консултација, техничкој документацији, еколошким и социјалним инструментима или извештајима о накнадним активностима.

Квантитативни индикатори користиће се селективно и сразмерно. Пројекат ће избегавати да број састанака или учесника третира као једино мерило успешног учешћа. Квантитативни подаци ће се стога тумачити заједно са квалитативним информацијама о забринутостима заинтересованих страна, баријерама за учешће, ажурности у поступању и исходима.

Предложени оквир за праћење је сумиран у наставку.

Табела 9. Праћење (мониторинг) и извештавање о спровођењу ПУЗС-а

Кључна област процене	Специфична питања за процену	Потенцијални индикатори	Методe прикупљања података
	Да ли су планиране активности учешћа спроведене? Да ли су предузете у релевантној фази припреме или спровођења Пројекта? У случајевима када су активности касниле или нису спроведене, који су разлози за то?	Број и удео спроведених планираних ПУЗС активности; број консултација по фазама Пројекта, локацијама и категоријама заинтересованих страна; број планираних активности које су одложене, отказане или померене; број додатних активности учешћа предузетих као одговор на новонастале проблеме	Дневник укључивања заинтересованих страна; планови (распореди) консултација; записи о састанцима; извештаји о напретку ЈИП-а и консултаната; ESIA документација
Обухват и покривеност у процесу укључивања	Да ли се допрело до релевантних погођених страна и других заинтересованих страна? Да ли су идентификовани географски недостаци и недостаци у погледу обухвата заинтересованих страна?	Број и врста група заинтересованих страна које су укључене; географска покривеност консултација; број погођених насеља или локалних подручја до којих се допрело; број активности учешћа које укључују власнике земљишта, фактичке кориснике земљишта, пољопривреднике или друге релевантне погођене групе; идентификоване групе заинтересованих страна до којих се још увек није допрело	Мапирање заинтересованих страна; евиденције о присутнима и учешћу; сажеци консултација; теренски извештаји; анализе недостатака у обухвату
Инклузија и приступачност	Да ли су социјално угрожени или рањиви појединци и групе били у могућности да учествују? Да ли су идентификоване баријере за учешће отклоњене?	Број и врста циљаних или прилагођених активности учешћа; број идентификованих баријера за учешће; број и врста прилагођавања извршених ради унапређења приступачности; коришћење недигиталних канала; коришћење приступачних формата или разумних прилагођавања где је потребно; специјализована подршка мобилисана за осетљиве или приступачне консултације	Записи о консултацијама; дневници циљаног учешћа; ESIA социјалне студије; повратне информације учесника и репрезентативних организација; извештаји стручњака
Квалитет и релевантност учешћа заинтересованих страна	Да ли су заинтересоване стране имале сврсисходне могућности да изнесу забринутости и пруже информације? Да ли су кључни проблеми схваћени и документовани?	Број и врста покренутих суштинских питања; удео записа о консултацијама који садрже документована питања, забринутости или препоруке; понављање исте нерешене забринутости кроз вишеструке активности учешћа; повратне информације заинтересованих страна о јасности и корисности информација	Записници и сажеци консултација; дневници питања и коментара; обрасци за повратне информације где је прикладно; интервјуи; фокус групе
Утицај учешћа на припрему и пројектовање Пројекта	Да ли су повратне информације заинтересованих страна послужиле за планирање руте, ESIA студије, мере	Број и врста пројектних акција предузетих као одговор на повратне информације заинтересованих страна; број прилагођавања руте, пројекта,	Матрица праћења консултација; записи о прегледу пројекта и руте; ESIA документација; дневници активности;

Кључна област процене	Специфична питања за процену	Потенцијални индикатори	Методe прикупљања података
	ублажавања или друге одлуке на Пројекту?	процене утицаја, мера ублажавања или аранжмана за учешће која су заснована на консултацијама; број додатних студија или теренских посета покренутих након доприноса заинтересованих страна; број питања која су формално прослеђена на технички преглед	евиденције о донетим одлукама
Планирање и дорада руте	Да ли су забринутости заинтересованих страна од значаја за развој руте и коридора идентификоване и узете у обзир?	Број запримљених забринутости у вези са рутом; број локација на рути које су преиспитане након доприноса заинтересованих страна; број разматраних изводљивих мера за избегавање или смањење утицаја; број питања у вези са рутом која су пренета у даље проучавање или координацију планирања	Записи о консултацијама засновани на мапама; белешке са техничких прегледа; евиденције о координацији ППППН-а; ESIA процена руте; записи о теренским посетама
Учешће у вези са земљиштем и изворима егзистенције	Да ли су погођени носиоци права и фактички корисници идентификовани и укључени? Да ли су забринутости у вези са приступом, пољопривредом, коришћењем земљишта и изворима егзистенције евидентирани?	Број укључених власника земљишта и фактичких корисника земљишта тамо где су информације о рути довољно развијене; број случајева који укључују кориснике који нису видљиви у катастарским књигама а који су идентификовани кроз учешће; број и врста забринутости у вези са приступом, привременим заузећем, усевима, рекултивацијом или изворима егзистенције; број нерешених недостатака у информацијама од значаја за планирање расељавања	Записи о консултацијама о земљишту и изворима егзистенције; социо-економске студије; Оквир политике расељавања (RPF) и накнадна евиденција о планирању расељавања; теренски интервјуи; подаци о жалбама
Објављивање докумената и приступ информацијама	Да ли су релевантне информације објављене на благовремен и приступачан начин? Да ли су заинтересоване стране знале где и како могу добити информације о Пројекту?	Број и врста активности јавног објављивања; објављени документи; број и локација недигиталних тачака за објављивање где је релевантно; коришћење интернет странице или онлајн образаца где су доступни; број захтева за информацијама; учестала питања која указују на недостатке у информисању	Регистар јавног објављивања докумената; записи са интернет странице где су доступни; преписка; повратне информације са консултација; евиденције из ЖМ-а
Приступачност и коришћење ЖМ-а	Да ли заинтересоване стране користе ЖМ? Да ли су доступни канали приступачни различитим групама заинтересованих страна?	Број поднетих жалби, приговора, забринутости, упита, сугестија и повратних информација; поднесци по каналима комуникације; удео поднесака достављених усмено, дигитално, лично или путем локалних канала за прослеђивање; анонимни поднесци где је применљиво; број захтева за помоћ при подношењу приговора	Регистар жалби; евиденције о пријему; извештаји о праћењу (мониторингу) жалбоног механизма

Кључна област процене	Специфична питања за процену	Потенцијални индикатори	Методe прикупљања података
Ажурност у поступању жалбеног механизма	Да ли се приједи приговора потврђују, прослеђују и решавају у оквиру очекиваних стандарда пружања услуга?	Број и удео приговора чији је пријед потврђен унутар важећег временског рока; број и удео приговора на које је одговорено унутар циљног временског рока; број отворених предмета; број прекорачених (заосталих) предмета; просечно или медијално време обраде по категоријама приговора; број предмета који захтевају привремена обавештења	Регистар жалби; досијед предмета; извештаји о праћењу (мониторингу) ЈИП-а
Решавање приговора и накнадне активности	Да ли се спроводе договорене или накнадне мере? Да ли су идентификовани нерешени или учестали проблеми?	Број решених приговора; број затворених предмета; број предмета који су и даље отворени; број предмета који су предмет интерног преиспитивања или жалбе; број извршених корективних мера; категорија приговора који се понављају; број системских проблема који су ескалирани према руководству Пројекта	Регистар жалби; дневници корективних мера; евиденције о прегледима руководства
Поступање са осетљивим приговорима	Да ли се осетљиви приговори зазимају и воде кроз одговарајуће поверљиве аранжмане?	Потврда да су наменски поверљиви аранжмани оперативни; број запослених који су обучени за посебно (диференцирано) поступање; број предмета који су прослеђени кроз одговарајуће поверљиве токове, а који се пријављују искључиво у збирном облику који не омогућава идентификацију; уочени недостаци у аранжманима за прослеђивање или подршку стручњака	Записи са ограниченим приступом; евиденције о обукама; извештаји руководства који не омогућавају идентификацију; стручни преглед
Праћење преузетих обавеза	Да ли се обавезе преузете током консултација прате и спроводе?	Број забележених обавеза; удео обавеза додељених одговорној функцији; удео извршених обавеза; прекорачене (неизвршене) обавезе; број обавеза које захтевају ревидиране временске рокове или додатно учешће	Систем за праћење обавеза и активности; записи о консултацијама; извештаји руководства
Ефикасност и прилагођавање приступа укључивању	Да ли методи укључивања дају резултате? Које су измене извршене као одговор на искуства у спровођењу?	Број и врста измена извршених у погледу метода консултација, времена одржавања, локација или комуникационих канала; број нових група заинтересованих страна који је додат у мапирање; прилагођавања извршена као одговор на низак ниво учешћа или учестале забринутости; завршена ажурирања ПУЗС-а	Периодични прегледи праћења (мониторинга); повратне информације заинтересованих страна; налази ESIA фазе; извештаји ЈИП-а и консултаната; евиденције о изменама ПУЗС-а

Коначан скуп индикатора биће додатно разрађен како ЈИП буде постајала оперативна и како аранжмани за спровођење Пројекта буду даље дефинисани. Индикатор се такође могу прилагодити како би одражавали различит степен зрелости и потребе за укључивањем у оквиру Фаза 1, 2 и 3. Пројекат ће избегавати прикупљање личних или осетљивих података искључиво у сврху праћења (мониторинга) у случајевима када такве информације нису неопходне за ефикасно управљање.

Тамо где је рашчлањивање (дезагрегација) корисно, подаци о праћењу могу се прегледати према категорији заинтересованих страна, географској локацији, методу укључивања или другим релевантним карактеристикама. Рашчлањивање према личним карактеристикама вршиће се само када је то оправдано, сразмерно и компатибилно са захтевима за приватност и заштиту података о личности.

Осетљиви приговори, укључујући пријаве повезане са СЕА/СХ, неће се пријављивати кроз редовно праћење на начин који би могао да идентификује погођена лица. Свако праћење таквих предмета користиће стриктно ограничене информације које не омогућавају идентификацију и одговарајуће поверљиве аранжмане.

7.2 Извештавање интересним групама

Након што постане оперативна, ЈИП ће обједињавати информације о укључивању заинтересованих страна и жалбама за потребе интерног управљања и извештавања о Пројекту. Учесталост и формат извештавања биће усклађени са спровођењем Пројекта и аранжманима за извештавање у оквиру ESCP-а, а могу се додатно разрадити када ЈИП успостави сопствене процедуре праћења и извештавања.

Током припреме Пројекта и главне ESIA фазе, ESIA консултант и други релевантни тимови за припрему Пројекта документоваће и пријављиваће активности учешћа предузете у оквиру својих задатака. Релевантне информације биће достављене МРЕ-у и ЈИП-у и, по потреби, обједињене у системе праћења Пројекта.

Извештавање о ПУЗС-у може укључивати:

- напредак у односу на планиране активности укључивања;
- статус релевантних обавеза из ESCP-а;
- сажетак група заинтересованих страна и локација које су обухваћене учешћем;
- главна питања и забринутости који су покренути;
- мере предузете као одговор на повратне информације;
- питања која захтевају даље проучавање или пажњу руководства;
- недостатке у погледу учешћа и мере предузете за унапређење инклузије;
- учешће социјално угрожених или рањивих група;
- статус активности јавног објављивања докумената;
- статус и учинак (рад) жалбеног механизма (ЖМ);
- учестале трендове у жалбама;
- значајна нерешена питања заинтересованих страна;
- измене извршене у методама укључивања или самом ПУЗС-у; и
- приоритете за наредни извештајни период.

Интерно извештавање треба да разликује рутинске информације о спровођењу од питања која захтевају пажњу руководства. Значајне нерешене забринутости, учестали приговори, новонастале

тензије међу заинтересованим странама, озбиљни пропусти у погледу приступачности или питања са потенцијалним импликацијама на пројектна решења или управљање еколошким и социјалним ризицима морају се ескалирати без чекања на наредни рутински циклус извештавања.

У зависности од коначних аранжмана ЈИП-а, интерно праћење ПУЗС-а и жалбеног механизма може се преиспитивати најмање тромесечно током периода активне припреме и спровођења Пројекта, или чешће уколико то оправдавају интензитет учешћа, обим приговора или профил ризика.

Извештавање ће, где год је то могуће, користити збирне информације и штитиће личне и поверљиве податке.

Извештавање заинтересованим странама

Пројекат ће извештавати заинтересоване стране о релевантним питањима покренутим током процеса укључивања, као и о значајним изменама уведеним као одговор на њихове повратне информације. Ово повратно извештавање има за циљ да прикаже на који начин су ставови узети у обзир, да објасни донете одлуке и да одржи континуитет између узастопних кругова консултација.

Извештавање о резултатима може се спроводити комбинацијом следећих метода:

- накнадни састанци са погођеним заједницама или групама заинтересованих страна;
- извештаји са сажетком консултација;
- нетехнички резимеи налаза ESIA студије или других студија;
- ажурирани информативни материјали о Пројекту;
- одговори на коментаре и питања покренута током консултација;
- јавно објављивање путем интернет странице МРЕ-а, ЈИП-а или Пројекта;
- канали комуникације локалних самоуправа;
- савети месних заједница, где је то прикладно;
- имејл или писмена преписка;
- директна комуникација са погођеним лицима у случајевима када су питања специфична за конкретан предмет;
- јавне презентације или консултативни догађаји;
- информације пружене путем ЖМ-а;
- периодични извештаји за заинтересоване стране или билтени, где је то оправдано; и
- други локално прилагођени недигитални канали.

Метод и временски оквир за ово извештавање зависиће од природе самог ангажовања и релевантног питања. Извештавање о резултатима треба да се спроведе довољно брзо након одговарајућих консултација или процеса доношења одлука како би задржало свој пуни смисао и сврху.

Посебно треба водити рачуна о следећем:

- након значајних кругова консултација, заинтересоване стране треба да приме информације о главним покренутим питањима и наредним корацима, где је то прикладно;
- током израде ESIA студије, релевантне заинтересоване стране треба да буду обавештене о значајним налазима и о томе како су њихове забринутости узете у обзир приликом процене и ублажавања утицаја;

- током планирања и дораде руте, заинтересоване стране треба да буду обавештене, где год је то изводљиво, о начину поступања по значајним забринутостима у вези са рутом, као и о ограничењима доступних алтернатива;
- током планирања прибављања земљишта и расељавања, погођена лица треба да приме јасне информације о наредним корацима, применљивим процедурама и доступним каналима за жалбе;
- у случајевима када предлог или забринутост не могу бити прихваћени, Пројекат треба да објасни релевантне техничке, правне, надлежне или друге разлоге, где је то прикладно; и
- подносиоци приговора који користе ЖМ примиће повратне информације специфичне за њихов конкретан предмет, у складу са Одељком 6.

Пројекат се неће ослањати искључиво на опште објављивање информација путем интернет странице у ситуацијама када је погођеним лицима потребно директно повратно извештавање или извештавање приступачно на локалном нивоу.

Преглед и ажурирање ПУЗС-а

ПУЗС је отворен документ и по потреби ће се преиспитивати и ажурирати током припреме и спровођења Пројекта. Ажурирања могу бити неопходна у случајевима када.

Ажурирања могу бити неопходна у случајевима када:

- се кадрови, процедуре или одговорности за спровођење ЈИП-а значајно измене или додатно појасне;
- се успоставе Пројектни жалбени механизам (GM) и његови коначни канали и процедуре;
- ESIA фаза идентификује додатне заинтересоване стране, утицаје или потребе за укључивањем;
- планирање и дорада руте значајно измене географску зону утицаја;
- детаљне информације постану доступне за Фазе 2 или 3;
- планирање прибављања земљишта и расељавања идентификује додатна погођена лица или баријере за учешће;
- се идентификују нове социјално угрожене или рањиве групе или нове потребе за укључивањем;
- повратне информације заинтересованих страна укажу на то да су постојећи методи укључивања неефикасни;
- значајни приговори или учестали проблеми открију недостатке у ПУЗС-у;
- мобилизација извођача радова измени односе са заинтересованим странама или ризике у вези са укључивањем;
- дође до значајних измена на Пројекту; или
- мониторинг укаже на то да планиране мере укључивања не остварују своју предвиђену сврху.

Ажуриране верзије ће одражавати искуство у спровођењу и биће сразмерне природи и значају саме измене. Значајне ревизије које утичу на права заинтересованих страна, приступ информацијама, аранжмане за жалбе или планиране процесе консултација треба да буду јавно објављене путем одговарајућих канала.

ЈИП ће координисати будућа ажурирања ПУЗС-а уз подршку стручњака за еколошка и социјална питања и консултаната по потреби. Током ESIA фазе, ESIA консултант ће подржати преглед и ажурирање ПУЗС-а као одговор на налазе студија, исходе консултација и развој пројектних аранжмана, као и ради израде плана укључивања који ће подржати фазе изградње и рада.

Прилози

Прилог 1: Образац за консултације са заинтересованим странама

ОБРАЗАЦ ЗАПИСНИКА О КОНСУЛТАЦИЈАМА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ СТРАНАМА

Програм развоја гасног сектора Србије кроз више фаза (SGSD MPA)
Пројекат стратешке гасне инфраструктуре и институционалног јачања (P516640)

Упутство: Овај образац попуњава фасилитатор ЈИП-а или службеник за везу са заједницом за сваку консултацију са заинтересованим странама. Потребно је попунити један образац по учеснику за индивидуалне интервјуе, или један збирни образац по групи за јавне састанке и фокус групе. Попуњени обрасци се одлажу у досије еколошко-социјалног (E&S) тима ЈИП-а и сумирају у периодичним извештајима о мониторингу укључивања заинтересованих страна.

А. ДЕТАЉИ О КОНСУЛТАЦИЈАМА			
Датум:		Време:	
Локација / Место одржавања:			
Општина:		Насеље:	
Тип консултација:	☐ Јавни састанак ☐ Фокус група ☐ Индивидуални интервју ☐ посета локацији ☐ Друго: _____		
Фасилитатор / Представник ЈИП-а:			
Фаза Пројекта:	☐ Фаза 1 (Трупале–Појате) ☐ Фаза 2 (Појате–В. Орашје) ☐ Фаза 3 (Северни коридор)		

В. ПОДАЦИ О УЧЕСНИКУ			
Име и презиме:		Пол:	☐ М ☐ Ж ☐ Не желим да се изјасним
Организација / припадност:			
Контакт (телефон / имејл):		Насеље / Адреса:	
Категорија заинтересоване стране:	☐ Погођени власник / корисник земљишта ☐ Пољопривредник / пољопривредни произвођач ☐ Локални становник (близу коридора) ☐ Представник локалне самоуправе ☐ Власник бизниса / предузећа ☐ Цивилно друштво / НВО ☐ Рањиво / социјално угрожено лице ☐ Друго: _____		

С. ИНФОРМАЦИЈЕ ПРЕДСТАВЉЕНЕ УЧЕСНИКУ	
Представљене теме / документи:	

Уручени материјали:	☐ Резиме ПУЗС-а ☐ Резиме ESIA студије ☐ Информативни лист Пројекта ☐ Мапа / рута ☐ Друго: _____
Језик консултација:	☐ Српски ☐ Ромски ☐ Друго: _____ ☐ Ангажован тумач

D. ПОВРАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ И ЗАБРИНУТОСТИ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА

Кључни проблеми / изражене забринутости:	
Сугестије / препоруке:	
Постављена питања:	
Тематске области:	☐ Прибављање земљишта / обнова службености ☐ Накнада / извори егзистенције ☐ Рута / модификација ☐ Утицаји на животну средину (бука, прашина, вода) ☐ Поремећаји услед изградње / приступ ☐ Запошљавање / локално ангажовање радника ☐ Безбедност / здравље ☐ Жалбени механизам ☐ Културно наслеђе / заштићена подручја ☐ Друго: _____

E. ПРУЖЕНИ ОДГОВОР / НАКНАДНЕ АКТИВНОСТИ

Одговор дат током консултација:	
Потребне накнадне активности:	
Одговорно лице / јединица:	
Рок за накнадне активности:	

F. ПРИСТУПАЧНОСТ И ИНКЛУЗИЈА

Предузете мере приступачности:	☐ Приступачна локација ☐ Обезбеђен превоз ☐ Тумач ☐ Чување деце ☐ Визуелна помагала ☐ Родно осетљиво време одржавања ☐ Поједностављени материјали ☐ Друго: _____
Забележене баријере за учешће:	

G. СВЕСТ О ЖАЛБЕНОМ МЕХАНИЗМУ

Да ли је ЖМ објашњен?	☐ Да ☐ Не ☐ Учесник је већ упознат
Да ли су уручени материјали о ЖМ-у?	☐ Брошура ☐ Контакт картица ☐ Усмено објашњење ☐ Не
Да ли учесник жели да поднесе приговор сада?	☐ Да (забележити засебно на Обрасцу за пријем приговора) ☐ Не

H. САГЛАСНОСТ ЗА ЗАШТИТУ ПОДАТАКА И ПОТПИСИ

Дајем сагласност за бележење информација датих током ових консултација у сврху активности на укључивању заинтересованих страна за Пројекат развоја гасног сектора Србије кроз више фаза (SGSD MPA). Разумем да ће моји лични подаци бити обрађивани у складу са важећим законодавством о заштити података о личности и захтевима Еколошког и друштвеног оквира (ESF) Светске банке, као и да могу затражити исправку или брисање својих података у било ком тренутку контактирањем ЈИП-а.

☐ Сагласан/а сам	☐ Нисам сагласан/а (искључиво анониман запис)
Потпис учесника:	Датум:
Потпис фасилитатора:	Датум:

Прилог 2: Образац за подношење приговора

ОБРАЗАЦ ЗА ПОДНОШЕЊЕ ПРИГОВОРА

Пројектни Жалбени механизам

Програм развоја гасног сектора у Србији кроз више фаза (SGSD MPA)

Пројекат стратешке гасне инфраструктуре и институционалног јачања (P516640)

Како поднети приговор

Овај образац можете користити за подношење приговора, забринутости, упита, сугестија или повратних информација у вези са еколошким и социјалним учинком Пројекта. Образац се може поднети лично, поштом, имејлом или путем било ког другог доступног пројектног канала за жалбе. Своју забринутост можете изнети и усмено — у том случају ће службеник на Пројекту попунити овај образац у Ваше име.

Жалбени механизам је бесплатан. Нећете се суочити са одмаздом због подношења приговора. Коришћење овог механизма не утиче на Ваше право да тражите правну заштиту путем судова, управних органа или механизма одговорности Светске банке.

Поднети на адресу: ЈИП контакт особа за жалбе, Министарство рударства и енергетике | [Наменски телефон / имејл / адреса биће унети након успостављања]

ПОПУЊАВА ИСКЉУЧИВО СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ – НЕ ПОПУЊАВАЈТЕ ОВАЈ ОДЕЉАК

Референтни бр. приговора:	Датум пријема:
Примио (ко):	Канал пријема: ☐ Лично ☐ Телефон ☐ И-мејл ☐ Пошта

			☐ SMS ☐ Онлајн ☐ Консултације ☐ Друго
Датум потврде пријема:		Метод потврде пријема:	

А. ПОДАЦИ О ПОДНОСИОЦУ ПРИГОВОРА

Приговори се могу поднети анонимно. Ако одлучите да не наведете своје име, Ваша забринутост ће свакако бити регистрована и истражена у оквиру Пројекта. Међутим, достављање контакт информација омогућиће нам да Вас обавештавамо о напретку и исходу.

☐ Желим да останем анониман/на

Име и презиме:		Пол:	☐ М ☐ Ж ☐ Не желим да се изјасним
Насеље / Село:		Општина:	
Адреса:			
Телефон:		И-мејл:	
Преферирани метод контакта:	☐ Телефонски позив ☐ SMS ☐ И-мејл ☐ Пошта ☐ Лично ☐ Без контакта		
Преферирани језик:	☐ Српски ☐ Ромски ☐ Друго: _____		
Да ли подносите у име другог лица?	☐ Не ☐ Да – Име / сродство или однос: _____		

В. ПОВЕРЉИВОСТ И ОСЕТЉИВИ ПРЕДМЕТИ

Сви приговори се третирају као поверљиви. Ваши лични подаци неће бити дељени са трећим странама без Ваше сагласности, осим у мери у којој је то неопходно за истрагу Вашег приговора. Ако Ваш приговор укључује осетљиво питање (нпр. сексуалну експлоатацију и злоупотребу, сексуално узнемиравање, родно засновано насиље, дискриминацију или одмазду), њиме ће се управљати путем посебног (диференцираног) поступка уз додатне мере заштите.

Да ли желите да се овај приговор третира као поверљив?	☐ Да ☐ Немам посебних захтева
Да ли овај приговор укључује осетљиво питање (СЕА/СХ, ГБВ, дискриминацију, одмазду)?	☐ Да (биће процесуирано кроз посебан/диференцирани поступак) ☐ Не ☐ Не желим да се изјасним

С. ОПИС ПРИГОВОРА ИЛИ ЗАБРИНУТОСТИ

Предмет / тема:	☐ Прибављање земљишта / службеност / право првенства ☐ Накнада (износ, време исплате, поступак) ☐ Привремено заузеће / губитак приноса / оштећење тла ☐ Забринутост у вези са рутом / трасом ☐ Утицаји изградње (бука, прашина, вибрације, саобраћај) ☐ Ограничења приступа / затварање путева ☐ Оштећење имовине, инфраструктуре или комуналних мрежа ☐ Утицај на животну средину (вода, тло, вегетација, одводњавање) ☐ Здравље и безбедност заједнице ☐ Понашање извођача радова / особља на Пројекту ☐ Искљученост из консултација или информисања ☐ Рекултивација земљишта или обнова приступа након завршетка радова ☐ Запошљавање / локално ангажовање радника ☐ Остало: _____
Локација проблема:	
Датум(и) када се проблем десио или када је уочен:	
Детаљан опис приговора или забринутости:	
Да ли је ово питање хитно?	☐ Да – Разлог: _____ ☐ Не
Да ли сте претходно износили ову забринутост?	☐ Не, ово је први пут ☐ Да – Када / коме: _____ ☐ Да – Претходни референтни број (ако је познат): _____
Молимо опишите шта се десило, где, када и како је то утицало на Вас. Приложите додатне странице, фотографије или документе ако је потребно.	

D. САГЛАСНОСТ ЗА ЗАШТИТУ ПОДАТАКА И ПОТПИС

Разумем да ће информације које пружим бити заведене у Пројектни регистар приговора и коришћене искључиво у сврху истраживања, управљања и решавања моје забринутости. Моји лични подаци биће обрађивани у складу са важећим законодавством о заштити података о личности и захтевима Еколошког и друштвеног оквира (ESF) Светске банке. Могу затражити исправку или брисање својих података у било ком тренутку контактирањем ЛИП-а. Подношење овог обрасца не утиче на моје право да тражим правну заштиту путем

судских, управних или других механизма доступних према закону Србије или путем важећих механизма одговорности Светске банке.

☐ Сагласан/а сам са обрадом својих података на начин како је горе описано

Подносилац Потпис:		Датум:	
Ако је приговор примљен усмено, службеник који га прима треба да прочита овај образац подносиоцу приговора, потврди тачност и потпише се испод.			
Име службеника који прима приговор:		Позиција / Улога:	
Потпис службеника који прима приговор:		Датум:	

ПОПУЊАВА ИСКЉУЧИВО СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ – ПРВЕЛИМИНАРНА ПРОЦЕНА И ПРОСЛЕЂИВАЊЕ

Додељена категорија:	☐ Захтев за информацијама ☐ Жалба ☐ Предлог ☐ Позитивна повратна информација ☐ Осетљиво / Сексуална експлоатација и злоупотреба / Сексуално узнемиравање		
Приоритет / хитност:	☐ Хитно (потребно је хитно реаговање) ☐ Стандардно ☐ Низак		
Прослеђено (коме):		Датум прослеђивања:	
Планирани датум за одговор:		Стварни датум одговора:	
Резиме одговора / решења:			
Да ли је подносилац приговора задовољан?	☐ Да ☐ Делимично ☐ Не ☐ Нема одговора од стране подносиоца ☐ Анонимно (Није применљиво)		
Статус:	☐ Отворен ☐ Истрага у току ☐ Решен ☐ Затворен ☐ Поднета жалба		
Затворено од стране:		Датум затварања:	